

Παρέα Ραχουλιωτών

ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ

Χρονικά

ΚΩΔΙΚΟΣ 4171

ΕΤΟΣ 30ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 125 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2023
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΡΑΧΟΥΛΑΣ
Εκδότης σύμφωνα με το Νόμο: **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ** - Τηλ. 6976777462

Γράφει ο **Λάμπρος Γριβέλλας**
lampgriv@gmail.com

Το Κοινό των Θεσσαλών Πρόδρομος των σύγχρονων ομοσπονδιακών κρατών

Το Κοινό των Θεσσαλών ήταν χαλαρή ομοσπονδία των θεσσαλικών πόλεων που συστήθηκε κατά τη διάρκεια των Βωιωτικών παρεμβάσεων (Θηβαίοι) στη Θεσσαλία, το 363 π.Χ., κατά την άποψη του Γερμανού ιστορικού Meyer ή το 367 π.Χ., κατά την άποψη του ιστορικού Beloch. Σ' αυτό συνασπίστηκαν όλες οι θεσσαλικές πόλεις, εκτός από τις Φερρές (σημερινό Βελεστίνο), που έμειναν ανεξάρτητες, με ταγό* τον Αλέξανδρο, γιο του πανίσχυρου ταγού των Φερρών Ιάσονα, που επέβαλε στη Θεσσαλία τη στυγνή δικτατορία του.

Στη Θεσσαλία εξείχε σε δύναμη και πλούτο, η μεγάλη οικογένεια των Αλευάδων με έδρα τη Λάρισα. Αργότερα η οικογένεια

διαμοιράστηκε και οι μεν Αλευάδες παρέμειναν στη περιοχή της Λάρισας, οι δε Σκοπάδες εγκαταστάθηκαν στην Κραννώνα και στα Φάρσαλα. Κατά τον Αριστοτέλη, το Κοινό των Θεσσαλών συστήθηκε με πρωτοβουλία του ισχυρού ταγού Αλεύα του Πυρρού (κοκκινομάλλη), ο οποίος χώρισε τη Θεσσαλία σε τέσσερα διαμερίσματα.

Οι λόγοι που ώθησαν τους Θεσσαλούς να συστήσουν το Κοινό των Θεσσαλών φαίνεται πως ήταν πολλοί, εσωτερικοί και εξωτερικοί. Η μεγάλη περιπέτεια που πέρασε η Θεσσαλία με τους ταγούς των Φερρών, οι οποίοι μετέτρεψαν την Ταγεία σε τυραννία, ανάγκασε τις άλλες θεσσαλικές πόλεις να ζητήσουν βοήθεια από τους Μακεδόνες. Η εμπλοκή όμως και των Θηβαίων στα θεσσαλικά πράγματα δεν έφερε την ειρήνη στη Θεσ-

Το αρχαίο θέατρο της Λάρισας. Οικοδομήθηκε το α' μισό του 3ου π.Χ. αιώνα, επί βασιλείας Μακεδονίας Αντιγόνου Γονατά

Συνέχεια στην 3η σελ.

Σ' αυτό το φύλλο θα διαβάσετε...

1. Λάμπρου Γριβέλλας: "Το Κοινό των Θεσσαλών"σελ. 1-3
2. Γιώργου Κατσιούλα: "Ουδείς πιο αχάριστος από τον ευεργετηθέντα"1-5
3. Παναγιώτη Σαλαγιάννη: "Ο σαρακατσάνος, το κοπάδι και η φύση"1-4
4. Βασίλη Καραγιάννη: "Καλοκαιρινά παιχνίδια στο Παλιόζωγλοπι"1-5
5. Άγγελου Ζαχαρόπουλου: "Η γενιά που φεύγει"1-4
6. Μάρκου Παππά: "Ο Θεόδωρος και η λίμνη"1-8
7. Σούλας Τόσκα-Κάμπα: "Λαϊκή θεραπευτική"1-4
8. Παναγιώτη Κατσιούλα: "Η παπαρούνα και το χαμομήλι"1-4
9. Κοινωνικά-Συνδρομές-Αινίγματα- Ανέκδοτο2
10. Για τους μικρούς μας φίλους: "Τα παιχνίδια του παππού" (Μ. Παππά)2
11. Αισιώπειοι μύθοι- Ζωηλοπικτικές παροιμίες- Ντοπιολιλιές2
12. "Ίδου η Ρόδος, Ίδου και το πήδημα"2
13. Ιστορικές σελίδες: "Η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα" - Υποβρύχιο "Δελφίν" - "Τα Ευαγγελικά"6
14. Οι 11 καταστρεπτικότεροι σεισμοί από το 19007
15. "Λουλούδια και μοσχολιές /και ωδικών πουλιών λαλιές" Παρουσίαση ποιητικής συλλογής από το Λάμπρο Γριβέλλα ..7
16. "Ο Τάκης Πλούμας" (ποίημα του Μιλτιάδη Μαλακάση)7
17. Βαγγέλη Αποστολού: "Πρόεδρος του Κινη/κού Συλλόγου Θεσ/νίκης"9
18. Προσέχουμε την υγεία μας: "Σακχαρώδης Διαβήτης τύπου Β"9
19. Γράμμα στη μάνα του θανατοπινίτη9
20. Γαϊδουράγκαθο: ένα βότανο για το σγκάτι9
21. "Κουδάρικα η Μαστόρικα" (Το μυστικό λεξιλόγιο των κτιστών της Ηπείρου), του Δημήτρη Τζίκα10
22. "Ο γέρος θέλει τη γωνιά του", της Ρούλας Λύρου (Internet) 10
23. Νικόλαου Πολίτη: "Παραδόσεις του ελληνικού λαού"10
24. Λάμπρου Γριβέλλας: "Το χρονικό του επαναπατρισμού" - "Το καλυβάκι" (παιδικές αναμνήσεις)11
25. "Το μωμμάκι που νόμιζε πως ήταν λιοντάρι" (χρονογράφημα)12
26. Εικόνες: Στου Πατισούρη με λιμουζίνα- Το κατσιουλαϊκό σπίτι στου Γιώτη- Ρουγκατσιάρια στη Ραχούλα - Μνήμες του παρελθόντος12

Γράφει ο **Γιώργος Δ. Κατσιούλας**

"Ουδείς πιο αχάριστος από τον ευεργετηθέντα".

"Μάλλον φιλούσι οι ποιήσαντες τους ευ παθόντας ή οι ευεργετούμενοι τους ευεργέτας" (Περισσότερο αγαπούν οι ευεργέτες τους ευεργετούμενους παρά οι ευεργετούμενοι τους ευεργέτες) Αριστοτέλης

Μακαρίτης πλέον βουλευτής του νομού μας, που χρημάτισε και υπουργός, είχε, στον καιρό του, διορίσει στρατιές "ψηφοφόρων" του. Σε μία προσεκλογική περίοδο επισκέφθηκε μια δημόσια υπηρεσία και τον πλησίασαν να τον υποδεχθούν δύο υπάλληλοι. Έκπληκτος ρωτάει τους

Συνέχεια στην 5η σελ.

Ο συγγραφέας του βιβλίου Παναγιώτης Σαλαγιάννης

Ο σαρακατσάνος, το κοπάδι και η φύση Εμπειρίες ζωής Από το βιβλίο του Παναγιώτη Σαλαγιάννη "ΤΟ ΤΡΟΒΑΤΟ ΑΓΡΑΦΩΝ"

Αξίζει να επισημάνει κανείς τη σχέση ενός Σαρακατσάνου με το κοπάδι του αλλά και τη φύση. Πρώτα-πρώτα η σχέση του με το κοπάδι. Είναι μια θαυμάσια εμπειρία και είναι τυχεροί όσοι παρακολούθησαν παρόμοιες σκηνές ανάμεσα στον τσοπάνη και στο κοπάδι του. Ο Σαρακατσάνος τσοπάνης "μιλάει", "διαλέγεται", "επικοινωνεί" με τα πρόβατα και τα γίδια του. Σου δίνει την εντύπωση ότι έμαθε το γλωσσικό τους κώδικα και συνομιλεί μαζί τους χωρίς δυσκολία. Όταν μιλάει με τα αρνάκια του ή τα κατσικάκια του, το πρόσωπό του παίρνει μια γλυκύτητα, τα μάτια του λάμπουν και η φωνή του γίνεται τρυφερή και

Συνέχεια στην 4η σελ.

Γράφει ο **Βασίλης Χρ. Καραγιάννης**

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟΖΩΓΛΟΠΙ

Το παιχνίδι είναι συνυφασμένο με το παιδί (παις, παίγνιον, παίξω), διαποτίζει το είναι του και αποτελεί σπουδαίο και βασικό στοιχείο στην ωρίμανση των ανθρώπων πνευματικά και σωματικά για να γίνει ικανός στην ενηλικίωση, να αναλάβει το τιμόνι της ζωής του. Είναι δηλαδή τόσο απαραίτητο όσο και η διατροφή του. Αυτό το παρατηρούμε και στα ζώα των οποίων τα ανήλικα αυτών παιδιά όταν μεγαλώσουν λιγάκι και συνειδητοποιήσουν δεν κάνουν τίποτα παρά να παίζουν ολόημερα. Γυμνάζονται έτσι πνευματικά και σωματικά για να γίνουν ικανά να

Συνέχεια στην 5η σελ.

Γράφει ο Άγγελος Ζαχαρόπουλος, Επίτιμος Διευθυντής της Εθνικής Επιτροπής πρ. Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Γεωργίας μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Διαπαιρέσεων για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ (ο τελευταίος επίσημος).

Η γενιά που φεύγει ή Η σοφία της γενιάς που έζησε πολλά

Στο φύλλο της 11.12.2022 της εφημερίδας "Καθημερινή", το άρθρο του διευθυντού της, κ. Αλέξη Παπαχελά αφιερώνεται στη γενιά που φεύγει. Ακολούθησαν μερικές επιστολές, προς την εφημερίδα, μελών της γενιάς αυτής με τις αναμνήσεις τους, οι οποίες δημοσιεύτηκαν.

Ανήκω σ'αυτή τη γενιά, ως γεννηθείς το 1928. Ο τίτλος του άρθρου σας είναι "Η σοφία της γενιάς που έζησε πολλά". Πράγματι, η γενιά αυτή βρέθηκε στα μαθητικά θρανία όταν ξέσπασε ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος.

Συνέχεια στην 4η σελ.

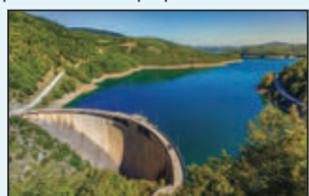

Γράφει ο **Μάρκος Παππάς**

Ο ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΑΙ Η ΛΙΜΝΗ

Κάπου στα νότια του νομού Καρδίτσας, στις χαμηλότερες πλαγιές της ιστορικής Βουλγάρας, μέσα στη γαλήνη και την ηρεμία του πράσινου και την επιβλητική μεγαλοπρέπεια των Αγραφών, βρίσκεται ένα μικρό αλλά πολύ

όμορφο χωριουδάκι. Οι κάτοικοί του, άνθρωποι καλοκάγαθοι κι εργατικοί, αγρότες και κτηνοτρόφοι συνάμα, παλεύουν ολόημερα για τα απαραίτητα της

Συνέχεια στην 8η σελ.

Λαϊκή θεραπευτική Από το βιβλίο της "Λαογραφικά Αργιθέας"

Για τις πληγές, που συχνά παρουσιάζονταν από τις δυσκολίες της αγροτικής και ποιμενικής ζωής, χρησιμοποιούσαν τα εξής θεραπευτικά μέσα: Στις περισσότερες περιπτώσεις έδιναν στον άρρωστο ζεστά (τσάι, βασιλικό κ.ά.) ή τοποθετούσαν στο συγκεκριμένο μέρος του σώματος που πονούσε ένα ζεστό κεραμίδι ή πέτρα και, όταν μάλιστα ήταν κρυωμένος, πουντιασμένος, όπως έλεγαν, του έκοβαν βεντούζες και έτριβαν το κορμί του με ζεστό ρακί, που μέσα είχαν ρίξει κόκκινη πιπεριά. Αυτό το άναμμα, με τον ιδρώτα που δημιουργούσε, βοηθούσε, έλεγαν, τον

Γράφει η Λαογράφος Σούλα Τόσκα-Κάμπα

Συνέχεια στην 4η σελ.

Η παπαρούνα και το χαμομήλι

[Στο κείμενο του Παναγιώτη Κατσιούλα, που ακολουθεί, ο συγγραφέας μιμείται τον παππού μας, τον Αίσωπο (6ος αι. π.Χ.), και δίνει λαλιά σε δυο δημοφιλή άνθη, την παπαρούνα και το χαμομήλι, ώστε να μας διηγηθούν τα ίδια, σε αντιπαράθεση μάλιστα, πώς, εκτός από τα αισθησιακά χρώματα και τα μεθυστικά αρώματά τους, έχουν να προσφέρουν και άλλα ωφέληματα στον άνθρωπο.]

Μια μέρα, σ' ένα λειβάδι, στην εξοχή, άκουσα την παπαρούνα να συνομιλεί με το χαμομήλι σε έντονο ύφος. Να μαλώνουν και να φωνάζουν...

Συνέχεια στην 4η σελ.

Για τους μικρούς μας φίλους

Τα παιχνίδια του παππού

Μ' ένα δίμετρο καλάμι που
είχα κόψει απ' το ποτάμι
και το έκανα άλογο,
έπαιζα παιδί στ' αλώνι μ' ένα
τρύπιο παντελόνι
και μπλουζάκι ανάλογο.

Άλλοτε μες στο ποτάμι μ'
ένα ξύλο από σφεντάμι
που το είχα βάρκα μου,
τράβαγα κουπί και ίσια σε
μία άπλα πελαγίσια
έκανα την τσάρκα μου.

Μια φορά σε δέντρο επάνω
με το φίλο μου τον Πάνο
μακριά αγναντεύαμε,
τρέχαμε σε μονοπάτια με το
νου και με τα μάτια
κι όλο ταξιδεύαμε.

Κάποτε με άλλον φίλο,
φτάσαμε κάτω στο μύλο
και τον τριγυρίσαμε.
Είδαμε νερά καθάρια και
του μύλου τα λιθάρια
και ξαναγυρίσαμε.

Ύστερα από τόσα χρόνια
στην κουβέντα με τα
εγγόνια
πόσα δε θυμήθηκα!
Θα τους έλεγα άλλα τόσα,
μα μου δέθηκε η γλώσσα,
μάλλον συγκινήθηκα.

Μάρκος Παππάς

ΑΙΣΩΠΕΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

Γέρων και θάνατος

Γέρων ποτέ ξύλα τεμών εξ όρους κι επί των ώμων αράμενος. Επει
πολλήν οδόν επηχθισμένος εβάδισεν, απεικώς απέθετό τε τα ξύλα
και τον θάνατον ελθείν επεκαλείτο. Του δε θανάτου ευθύς επιστάντος
και την αιτίαν πινθανομένου, δι ην αυτόν καλοίη, ο γέρων εφη: " ίνα
τον φόρτον τούτον άρας επιθυμείς μοι".

Μετάφραση

Κάποτε ένας γέροντας που έκοψε ξύλα στο βουνό και τα
κουβαλούσε στους ώμους του, επειδή βάρδισε φορτωμένος πολύ
δρόμο, κουρασμένος, άφησε κάτω τα ξύλα και ζήτησε να του έρθει
ο θάνατος. Όταν ο θάνατος παρουσιάστηκε αμέσως και τον ρώ-
τησε για ποιο λόγο τον καλεί, ο γέροντας είπε: "για να σηκώσεις
αυτό το φορτίο και να το βάλεις στην πλάτη μου".

Η διήγηση δείχνει πως κάθε άνθρωπος επειδή αγαπά τη ζωή
του, κι αν ακόμα πέφτοντας σε μύριους κινδύνους και βάσανα και
φαίνεται να επιθυμεί το θάνατο, ωστόσο προτιμά τη ζωή μπροστά
στο θάνατο.-

Ζωηλοπιτικές παροιμίες

- 1) Να λιλί κι δώμ' τσισί.
- 2) Να φ'λάει η θιός απού κινούργιου νοικουκίρη, κι απού παλιό ζητιάνου.
- 3) Να φτύσου σιαπάν', φτάου τα μ'στάκια μ', να φτύσου σιακάτ', φτάου τα γένια μ'.
- 4) Νηστεύει ου δούλους του θιού, γιατί δεν έχει να φάει.
- 5) Νηστ'κό αρκούδι δε χουρεύει.
- 6) Νιψ' κι απουφάγαμι.
- 7) Ξένους γένους, Ξένους πόνους.
Ξιρακιανός γάιδαρους, Ξιπαστριμός τσ' αχυρώνας.
- 9) Ξιρά σκατά στον τοίχου δεν κουλάν.
- 10) Τ' φτουχού του σκ'ί μουνό δε φτάνει' διπλό φτάνει κι πιρ'σεσέει.
- 11) Τ' φτουχού τ'αρνί κριάρι δε γένεται.

ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΕΣ

Τα καρακούνικα

Πέθανι Πουστόλτς - τά 'χι τα
χρουνάκια τ' αλλά δεν ήταν κι ντιπ
γηρουκόμ'ι - κι Πουστόλινα τουν μοιρουλουγούσι απάν απ' ντ'
γκάσα σν ικκλισιά, πριν τουν διαβάσ'ει παπάς κι τουν σκώσ'ν για
του νικρουταφείου.

- Πουστόλη μ', Πουστουλάκη μ'... Πινίντα χρόνια παντριμέν'οι δε
μ' είπες κακιά κουβέντα...

Πιρνάει, χιριτάει τουν πιθαμένου κι στέκεται παραδίπλα, αξα-
δέρφ'η τσ' Πουστόλινας, Λένου, απ' είχει να τ' δει χρόνια.

- Του πάντριψις του κουρίτσ'ι Λένου μ'; Λέει χήρα ν' αξαδέρφη
τς, μες στα κλάματα, μπρουστά στου μακαρίτ'η.

- Οχι, λέει Λένου, δακώνουντα τα χείλια απ' ν' αντρουπή τς.

- Του 'χις αρριβουνιασμένου κι τα χάλασ'ι τι;

-Αϊ κλάψι αυτού τουν Τόλιου τώρα κι πάψι, λέει Λιένου
νιβριασμέν'η.

- Αχ Πουστόλη μ', σήκου τέρα πόσους κόζμους ήρθι, σήκου.
Ούλου του σόι μας ήρθι. Κι Λένου μι του χάρου στου κιφάλ'ι, μι του
κουρίτσ'ι τ' ανύπαντρου, ήρθι να σι χιριπή'ει Πουστουλάκη μ'...

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΑΧΟΥΛΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ

ΕΔΡΑ

ΡΑΧΟΥΛΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ: 4171

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Γεώργιος Κατσιούλας

τηλ. 6976777462

Λάμπρος Α. Γριβέλλης

τηλ. 2441020480

Βασίλης Χ. Καραγιάννης

τηλ. 2441020592

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΡΑΧΟΥΛΑ 43100 ΚΑΡΔΙΤΣΑ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Μ. Αλεξάνδρου 10 - τηλ. 2441020257

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν
κατ' ανάγκη τις απόψεις της εφημερίδας

Αινίγματα

- 1) Κρεάτινο σουβλί και σιδερένιο κρέας.
- 2) Άσπρος κάμπος, μαύρα γίδια.
- 3) Ο πρόσωπον άσπρον, κι η καρδιά κρύον.
- 4) Μια βαρκούλα φορτωμένη στη σπηλιά μπαίνει και βγαίνει. Τι είναι;

ρηρηο οιο ηρηηοκ 'φ 'ηρηχ 'ε

'μσοχ οιο ηρηηηρηλ 'ζ οηηηρη οηκ ηρηηηρηλ 'ι

Εδώ
γελάμε

Εκλογές στην Κίνα

...και όχι μόνο!

Ένας μικρός Κινέζος ρωτάει τον πατέρα του:

-Πατέρα, τι είναι οι εκλογές;

Ο πατέρας του απάντησε με μια παλιά ιστορία:

-Όταν ο Θεός έκαμε τον κόσμο, κάλεσε μπροστά
του τους πρωτόπλαστους, τον Αδάμ και την Εύα. Τότε
είπε στον Αδάμ:

-Αδάμ, διάλεξε τη γυναίκα σου!

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Θάνατοι

- **Λευτεριώτης Αλκίνος.** Απεβίωσε στις 25-11-2022, σε ηλικία 57 ετών, ο Αλκίνος Λευτεριώτης του Παναγιώτη και της Αναστασίας Τσιότρα. Ο Αλκίνος διατηρούσε εστιατόριο στις Καρυές του Αγίου Όρους και εκεί επήλθε ο αιφνίδιος θάνατός του. Άφησε στη ζωή μία θυγατέρα.
- **Τσιότρας Παναγιώτης.** Απεβίωσε στις 12-1-2023, σε ηλικία 53 ετών ο Παναγιώτης Τσιότρας του Αναστασίου και της Ελένης. Ήταν άγαμος και ο θάνατός του επήλθε από χρόνια παθολογικά αίτια.
- **Κοντοκώστας Παναγιώτης.** Απεβίωσε στις 22-1-2023, σε ηλικία 67 ετών, ο Παναγιώτης Κοντοκώστας, από παθολογικά αίτια. Ο Κοντοκώστας ήταν σύζυγος της Παναγιώτας Φώτη Κουμπούρα και ζούσε με την οικογένειά του στην τοποθεσία "Βαρκά".
- **Βασιλική (Κούλα) Θεάκου.** Απεβίωσε πλήρης ημερών, στις 12-2-2023, σε ηλικία 88 ετών, η Βασιλική (Κούλα) Κώστα Θεάκου, η οποία τα τελευταία χρόνια ζούσε με μια από τις θυγατέρες της στην Αθήνα. Η Κούλα, διαζευγμένη από πολλά χρόνια, πάλεψε απελπισμένα και πέτυχε να αναστήσει και αποκαταστήσει τις τρεις θυγατέρες της.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ Ζ.Χ. (01/12/2022 - 01/03/2023)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Η. ΝΑΣΙΑΚΟΣ (801)	20	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ (815)	20
ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΙΩΚΟΣ (802)	10	ΦΩΤΙΟΣ ΖΟΓΛΟΠΙΤΗΣ (816)	50
ΣΑΒΒΟΥΛΑ ΚΟΡΚΟΝΤΖΕΛΟΥ (803)	30	ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΡΛΑΦΤΗΣ (817)	20
ΕΛΕΝΗ ΝΑΚΑ - ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΥ (30)	30	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ (818)	10
ΠΑΤΗΡ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (805)	15	ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ Γ. ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ (819)	30
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (806)	20	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΝΑΚΟΣ (820)	50
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΚΙΣΣΑΣ (807)	20	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ (821)	20
ΦΩΤΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (808)	15	ΒΑΪΟΣ ΠΙΤΣΑΡΙΩΤΗΣ (822)	25
ΗΛΙΑΣ ΚΙΣΣΑΣ (809)	20	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΡΑΝΤΟΣ (823)	20
ΦΩΤΙΟΣ ΝΑΚΑΣ (810)	20	ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ ΝΑΣΙΑΚΟΥ - ΜΠΑΚΡΑΤΣΑ (824)	20
ΕΛΕΝΗ ΚΟΜΠΟΥΡΑ (811)	15	ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΦΕΤΣΙΟΣ (825)	20
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΘΕΑΚΟΣ (812)	20	ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΕΛΕΠΟΥΡΗΣ (826)	20
ΛΑΜΠΡΟΣ ΛΕΚΚΑΣ (813)	20	ΧΡΗΣΤΟΣ Β. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ (827)	30
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΓΡΙΒΕΛΛΑ (814)	20		

"Ίδου η Ρόδος, ιδού και το πήδημα"

Η παραπάνω φράση έχει την ιστορία της. Στην Αρχαία Αθήνα κάποιοι αλαζόνας ασήμαντος αθλητής, που επέστρεψε από τους αγώνες της Ρόδου, καυχιόταν ότι στους αγώνες εκείνους έκαμε το μεγαλύτερο άλμα. Οι Αθηναίοι, που γνώριζαν πως όλα όσα έλεγε ήταν αποκηρύματα της φαντασίας του, έκαναν πως τον πίστευαν για να διασκεδάσουν. Ένας όμως απ' αυτούς του έδειξε το σκάμμα και είπε:

- Ίδου η Ρόδος, ιδού και το πήδημα! (Εδώ είναι το σκάμμα και πήδησε να σε δούμε!).

Όπως ήταν φυσικό, εκείνος δεν επιχείρησε να πηδήσει και απομακρύνθηκε ντροπισαμένος. Η φράση όμως παρέμεινε και τη χρησιμοποιούμε κι εμείς, όταν το καλεί η περίπτωση.

Όταν υπηρετούσα τη θητεία μου στο στρατό, μια μέρα διατάχτηκα να μεταβώ στην

κολλάδα των Σερρών, σε μια

κωμόπολη, για να επιβλέψω τη

μεταφορά με αυτοκίνητα του

στρατού υλικών (τσιμεντοκολόνες),

για την κατασκευή οχυρών στα όρη

Κρούσια. Ήταν - αν θυμάμαι καλά-

φθινόπωρο του '58, και ο καιρός

ήταν βροχερός. Οι ορεινοί δρόμοι

είχαν το μαύρο χάλι τους και τα

αυτοκίνητα δυσκολεύονταν πολύ

να προχωρούν. Συχνά κολλούσαν στη λάσπη και οι οδηγοί υπέφεραν για να τα ξεκολλούν.

Ένας από εκείνους επί ώρες προσπαθούσε να βγάλει το αυτοκίνητό του από ένα ρυάκι,

χωρίς αποτέλεσμα. Βρισκόμουν στην αρχή της φάλαγγας, όταν ειδοποιήθηκα και έσπευσα

στο χώρο του συμβάντος. Συμβούλεψα τον απελπισμένο και κατάκοπο από την προσπάθεια

οδηγό, να στρώσει κάτω από τους τροχούς μερικά κλαδιά και να ξεκινήσει σιγά σιγά.

Εκείνος, αγανακτισμένος, μου απάντησε:

- "Ίδου η Ρόδος, ιδού και το παιδί της!"

Συμπέρανα, ότι την ιστορική φράση ή δεν την άκουσε σωστά ή λησμόνησε το τέλος της

και το πήδημα το έκαμε παιδί!

Του απάντησα κι εγώ, αναλόγως:

- Αφού έτσι έχουν τα πράγματα, τότε βάλε το παιδί να σπρώξει και ξεκίνα!

ΣΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ ΤΩΝ "ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ"

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι του χωριού μας,

Τα μοναδικά έσοδα του Συλλόγου είναι οι εισφορές των μελών μας και των συνδρομητών της εφημε-
ρίδας.

Για την απρόσκοπτη έκδοση της εφημερίδας και τη λειτουργία του Μορφωτικού Συλλόγου παρακαλούμε
να μη ξεχνάτε την οικονομική συνδρομή σας ή ενίσχυση.

Χρήματα μπορείτε να δίνετε στα μέλη του Δ.Σ. και της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας ή να
καταθέτετε στο **IBAN GR570110368000036855873364** της **Εθνικής Τράπεζας** αφού
δηλώσετε το όνομά σας.

Το Κοινό των Θεσσαλών

Συνέχεια από τη σελ. 1

σαλία, αλλά απεναντίας δημιούργησε περισσότερα προβλήματα. Μέσα από αυτές τις δυσάρεστες καταστάσεις ωρίμασε η ιδέα της δημιουργίας μιας ομοσπονδίας, η οποία από τη μια να μπορεί να περιορίζει τις ορέξεις υποψήφιων τυράννων -όπως συνέβη με τους ταγούς των Φερρών- και να προστατεύει τις πόλεις από εξωτερικές επιδρομές, και από την άλλη να μη δεσμεύει υπέρμετρα την ανεξαρτησία των πόλεων.

Η ιστορία ανάγεται στην έναρξη της κυριαρχίας του βασιλιά Αλεού του Πυρρού (κοκκινομάλλη), μέλους της φυλής των Αλευάδων, ο οποίος έχαιρε μεγάλης φήμης όχι μόνο στη Θεσσαλία, αλλά και στο Πανελλήνιο. Ο Ηρόδοτος τον αναφέρει ως μεγάλο κυβερνήτη και βασιλιά. Λίγο καιρό μετά το θάνατό του πιστεύεται ότι οι Αλευάδες χωρίστηκαν σε δύο οικογένειες, τους Αλευάδες και τους Σκοπάδες, κατά την περίοδο του Πεισιστράτου στην Αθήνα. Οι Αλευάδες είχαν έδρα την πόλη της Λάρισας, η οποία αργότερα έγινε η πρωτεύουσα του Κοινού. Οι δύο οικογένειες άσκησαν σημαντική επιρροή στη Θεσσαλία υπό τον τίτλο του Ταγού.

Διοικητική κλιμάκωση

Η διοικητική κλιμάκωση του Κοινού των Θεσσαλών ήταν η ακόλουθη: Στην κορυφή της ιεραρχίας ήταν ο Άρχοντας. Ακολουθούσαν τέσσερις Πολέμαρχοι, τέσσερις Υπαρχοι και δεκαέξι ως είκοσι Πέζαρχοι. Η εκλογή των αρχόντων γινόταν από το θεσσαλικό λαό και οι συνεδριάσεις του Κοινού αφορούσαν την εξωτερική πολιτική, την κήρυξη πολέμου, τις συνθήκες κ.ά. Οι πιο γνωστοί άρχοντες του Κοινού των Θεσσαλών προέρχονταν από τους Αλευάδες της Λάρισας, την ισχυρότερη οικογένεια, πολιτικά και οικονομικά, όλης της Θεσσαλίας.

Την περίοδο αυτή η Θεσσαλία έφτασε στο απόγειο της δύναμης και του πολιτισμού της και γνώρισε μακρά περίοδο ειρήνης και ευημερίας. Ο πληθυσμός αυξήθηκε θεαματικά, αναπτύχθηκε το εμπόριο και οι τέχνες και αποκαταστάθηκε η επαφή της με όλους τους γνωστούς λαούς της εποχής εκείνης. Νομίματα με την επιγραφή "Κοινό των Θεσσαλών" βρέθηκαν και βρίσκονται ακόμα όπου γίνονται ανασκαφές, όχι μόνο στο χώρο της Θεσσαλίας αλλά και σε γειτονικές περιοχές, στην Ήπειρο, στην Αργιθέα (Αθαμανία) και σε πολλές περιοχές της Δολοπίας (Άγραφα). Η εποχή που εξετάζουμε δεν υπέρβηκε στα γράμματα και τον πολιτισμό. Και Θεσσαλοί διανοητές υπήρξαν και άλλοι ξένοι πνευματικοί άνθρωποι μετακλήθηκαν στη Θεσσαλία και έδωσαν τα φώτα τους επί ένα διάστημα.

Σοφιστές και ρήτορες στη Θεσσαλία

Στις αρχές του 4ου π.Χ. αιώνα ο διάσημος σοφιστής Γοργίας ίδρυσε στη Λάρισα ρητορική σχολή, στην οποία φοίτησαν ο Αλευάδης Αρίστιππος και ο μαθητής του Σωκράτης, Μένων. Στη Λάρισα επίσης πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του, πεθαίνοντας εκεί, ο περίφημος γιατρός της αρχαιότητας Ιπποκράτης. Λαρισίνοι ήταν ακόμα ο βιογράφος του Μ. Αλεξάνδρου Πολύκλειτος και ο ονομαστός φιλόσοφος Φίλων, δάσκαλος του Ρωμαίου Κικέρωνα, ο νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος Αναξίλαος και οι ρήτορες Ιππόδρομος και Τιμόλαος. Στην αυλή των Αλευάδων φιλοξενήθηκε, μεταξύ των άλλων, και ο γνωστός κωμωδιογράφος Αριστοφάνης και γεύτηκε τα πλούσια τραπέζια με κάθε είδους και ποσότητα κρεάτων, πράγματα που σπάνιζαν στην Αθήνα. Ο Αριστοφάνης επιστρέφοντας στην Αθήνα, που το κρέας ήταν λιγοστό και οι μερίδες έμοιαζαν με λουκούμια, όταν έβλεπε μεγάλη μερίδα αναφωνούσε: "Θεσσαλότμητον κρέας!", δηλαδή όπως το κόβουν οι Θεσσαλοί. Πρέπει, ασφαλώς, να τονίσουμε πως όσα γράφουν οι αρχαίοι συγγραφείς για τους Θεσσαλούς, αναφέρονται κυρίως στην αριστοκρατική τάξη, τις πλούσιες οικογένειες με τις οποίες έρχονταν σε επαφή και σπάνια αφορούσαν τον απλό λαό, τους μικρογαιοκτήμονες, τους τεχνίτες και το μεγάλο πλήθος των Πενεστών (δούλοι).

Ο διαχωρισμός των τάξεων

Ο διαχωρισμός των τάξεων στην αρχαία Θεσσαλία ήταν εμφανής. Σε όλες τις θεσσαλικές πόλεις υπήρχε ο θεσμός της Ελεύθερης Αγοράς. Στο κέντρο, δηλαδή, κάθε πόλης βρισκόταν η ζώνη των δημόσιων γραφείων και των κατοικιών των αριστοκρατών. Η είσοδος εκεί επιτρεπόταν μόνο στους ελεύθερους πολίτες. Η Εκκλησία του Δήμου επίσης ήταν ένας ολιγαρχικός θεσμός, που δρούσε σε πολύ περιορισμένα πλαίσια, ανασχετικός σε κάθε πολιτική διαφοροποίηση και κοινωνική εξέλιξη. Η αριστοκρατική τάξη της Θεσσαλίας, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των αρχαίων συγγραφέων, περνούσε τον καιρό της σε γλέντια, φαγοπότια, χαρτοπαίξια (ζάρια), αλλά και στα γυμναστήρια και τους ιππικούς αγώνες. Το αγαπημένο άθλημα των νέων της Θεσσαλίας ήταν οι ιππικοί αγώνες και οι οπλομαχίες. Είναι γνωστό άλλωστε ότι οι Θεσσαλοί χρωστούσαν την ισχύ τους στο περίφημο ιππικό τους.

Πώς χαρακτηρίζαν τους Θεσσαλούς οι Αθηναίοι

Ο Κρίτιος και ο Κρατίνος σημειώνουν ότι οι Θεσσαλοί ντύονταν με τόση πολυτέλεια, ώστε μόνο με τους Πέρσες μπορούσαν να παραβληθούν σ' αυτό. Ο Πλάτων λέει ότι διαρκής φροντίδα των κατοίκων της Θεσσαλίας ήταν τα συμπόσια και τα ξεφαντώματα. Ο ιστορικός Θεόπομπος τους χαρακτηρίζει "ακόλαστους και περί τον βίον ασελείς". Ο Αθήναιος "ευτραπέζους", δηλαδή καλοφαγάδες και τους Φαρσαλινούς "πολυφάγους". Ο Λουκιανός τους θέλει εξαιρετικούς χορευτές. Ο φιλόσοφος Ηρακλείδης μας δίνει μια περιγραφή της ψυχοσύνθεσης των Θεσσαλών. Γράφει λοιπόν ότι "το θεσσαλικόν ήθος έχει το γαύρον και ογκώδες, έτι δε υπόχαινον. Ομολογεί δε ταύτα ταις υποτροφίαις αυτών και ξενοδοχίαις. Ου πανούργον δε αλλά εξηρημένον και θεραρρηκός. Διό και οικείον εστί αυτοίς η φιλοποσία και τα ερωτικά και πάσα η περί την δίαιταν άνεσις". Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο Ηρακλείδης χαρακτηρίζει τους Θεσσαλούς, ως άνδρες μεγαλόσωμους και αλαζόνες, αλλά νωθρούς στις ενέργειές τους. Δεν τους χαρακτηρίζει κακούς, αλλά περήφανους και γενναίους. Τους χρεώνει ωστόσο το κρασί, τις γυναίκες και το καλό φαγητό.

Νόμισμα του Κοινού των Θεσσαλών.
Δύο όψεις: Ζεύς-Ιτωνία Αθηνά

Ο ρόλος των Μακεδόνων

Η μακεδονική δυναστεία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στα θεσσαλικά πράγματα. Για να πραγματοποιήσει τα μεγαλεπίβολα σχέδιά του ο Φίλιππος, την ένωση δηλαδή όλων των ελληνικών πόλεων σε ένα ελληνικό κράτος, το οποίο θα μπορούσε να συντριβεί την περσική δύναμη, έπρεπε να περάσει πρώτα από τη Θεσσαλία. Είναι ευτύχημα πάντως ότι η πολιτική του Φιλίππου υπήρξε ευεργετική για τη Θεσσαλία. Ας δούμε όμως τα γεγονότα.

Λίγα χρόνια μετά από τη σύσταση του Κοινού των Θεσσαλών, η ανεξαρτησία των θεσσαλικών πόλεων κινδύνευε από τον τύραννο των Φερρών Τεισίφωνο, γιο του διαβόητου Ιάσονα. Τότε, όπως γράφει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης "οι Αλευάδες, καλούμενοι παρά τοις Θετταλοίς, δι' ευγένειαν δε αξίωμα έχοντες περιβόητον, αντέπραπτον τοις τυράννοις. Ουκ όντες δε καθ' εαυτούς αξιόμαχοι, προσελάβοντο Φίλιππον σύμμαχον, τον Μακεδόνων βασιλέα". Έτσι εισχωρούν οι Μακεδόνες στα θεσσαλικά πράγματα. Ο Φίλιππος εισέβαλε στη Θεσσαλία με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις και έκαμε τις θεσσαλικές πόλεις ανεξάρτητες. Στο θεσσαλικό λαό αναπτύχθηκε τότε ισχυρό ρεύμα συμπάθειας προς τον Φίλιππο, το οποίο διατηρήθηκε και αργότερα στους διαδόχους του. Ο Φίλιππος είχε εφαρμόσει τότε στη Θεσσαλία δημοφιλή πολιτική, καταπολεμώντας τους ισχυρούς και τους δυνάστες στις διάφορες πόλεις και ευεργετώντας τις λαϊκές τάξεις, οι οποίες τον χαιρέτισαν ως ελευθροπώτη. Αξίζει να παραθέσουμε αυτούσια, όσα ο ιστορικός Πολύαινος γράφει σχετικά: "Νικών δε (ο Φίλιππος) ουκ αναστάτους εποιεί τους ηττημένους. Όπλα ουν παρητείτο. Τείχη ου κατέβαλε, τας στάσεις έτρεφε μάλλον ή έλευε, τους ασθενεστερούς επιμελείτο, τους δυνατοτέρους καθήρει, τοις δήμοις φίλος ήν, τους δημαγωγούς εθεράπευεν. Τούτοις τοις στρατηγήμασι Φίλιππος εκράτησε Θεσσαλίας, ου τοις όπλοις".

Το 354 π.Χ. νέα διαμάχη άρχισε ανάμεσα στις Φερρές και στη Λάρισα, ενώ οι θεσσαλικές πόλεις Φάρσαλα και Περίναιον είχαν μπλεχθεί σ' έναν σκληρό και αιματηρότατο πόλεμο. Οι Αλευάδες κάλεσαν πάλι το Φίλιππο, ενώ οι Φερραίοι το στρατηγό των Φωκίων Ονόμαρχο, ο οποίος κατόρθωσε ν' απωθήσει το Φίλιππο εκτός της Θεσσαλίας. Το επόμενο έτος ωστόσο, ο Φίλιππος, με συνασπισμένες μακεδονικές και θεσσαλικές δυνάμεις, κατατρόπωσε στο "Κρόκιο πεδίον" το φωκικό στράτευμα και κυριάρχησε σε ολόκληρη τη Θεσσαλία. Από το 344 π.Χ. τα θεσσαλικά πράγματα ρυθμίζονται σύμφωνα με τη θέληση και τα συμφέροντα της μακεδονικής πολιτικής. Ο Φίλιππος ανακηρύχθηκε ανώτατος άρχων του Κοινού των Θεσσαλών, οχύρωσε τα επίκαιρα σημεία της χώρας και έκαμε ανεξάρτητες "συμμάχους περιφέρειες" τη Μαγνησία, την Περραιβία και την Αχαΐα Φθιώτιδα. Όσο για το πολιτεύμα που εγκατάστησε στη Θεσσαλία, οι ιστορικοί διχογνωμούν. Άλλοι γράφουν ότι καθιέρωσε ένα ολιγαρχικό σχήμα, με την επωνυμία "Δεκαρχία" και άλλοι υποστηρίζουν ότι ξανάφερε τον πανάρχαιο θεσμό των Τετραρχιών. Το βέβαιο είναι ότι οι θεσσαλοί άρχοντες ήταν αφοσιωμένα όργανα του Φιλίππου. "Θετταλοί γαρ εδόκουν μεν κατά νόμους πολιτεύειν και πολύ διαφέρειν Μακεδόνων. Διέφερον δ' ουδέν, αλλά παν ομοίως έπασχον Μακεδόνι και παν εποίουν το προσταττόμενον τοις βασιλικίς", γράφει ο ιστορικός Πολύβιος.

Το θεσσαλικό ιππικό στην εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου

Στην εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου οι Θεσσαλοί έλαβαν μέρος με το περίφημο ιππικό τους και πολέμησαν στο πλευρό του στο Γρανικό, στα Γαυγάμηλα, στην Ισσό και αλλού. Μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου (323 π.Χ.) οι Θεσσαλοί, ακολου-

θώντας το παράδειγμα και των άλλων Ελλήνων, επαναστάτησαν κατά των Μακεδόνων. Το 322 π.Χ. οι Επίτροποι του μακεδονικού κράτους Κρατερός και Αντίπατρος νίκησαν κοντά στη Λάρισα τα συνασπισμένα εναντίον τους ελληνικά στρατεύματα και υπόταξαν πάλι τη Θεσσαλία.

Η Θεσσαλία μετά τη Ρωμαϊκή κατάκτηση

Μέχρι το 197 π.Χ. η Θεσσαλία έμεινε υποτελής στους Μακεδόνες, οπότε, με τη νίκη του Ρωμαίου στρατηγού Φλαμίνου στις Κυνός Κεφαλές, και τη συντριβή του μακεδονά βασιλιά Φιλίππου ΙΙΙ, οι τύχες της Θεσσαλίας ρυθμίζονται από τους Ρωμαίους.

Οι Ρωμαίοι διατήρησαν τυπικά το Κοινό των Θεσσαλών, διότι είχαν ως αρχή να παραχωρούν στις κατακτημένες χώρες ελεγχόμενη αυτονομία. Έτσι, η ρωμαϊκή Σύγκλητος κήρυξε: "...ελευθέρους, αφοουρήτους, αφορολογήτους, νόμοις χρωμένους τους πατρίους, Αχαιοίς τους Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλούς, Περραιβούς". Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο στρατηγός Φλαμίνος επανίδρυσε το 194 π.Χ. το Κοινό των Θεσσαλών, φαινομενικά δημοκρατικό, ουσιαστικά όμως με συγκεντρωτικό και ολιγαρχικό χαρακτήρα. Βασικό όργανό του ήταν το Συνέδριο, που το αποτελούσαν αντιπρόσωποι των θεσσαλικών πόλεων, εκλεγμένοι από τις ισχυρότερες και πλουσιότερες οικογένειες και τα μέλη του ονομάζονταν Συνέδριοι. Ο αριθμός τους κυμαίνονταν από 300-350. Ανώτατος Άρχοντας ήταν ο Στρατηγός, που εκλεγόταν για ένα έτος, με δικαίωμα επανεκλογής και είχε έδρα τη Λάρισα. Ο Στρατηγός εκπροσωπούσε τη χώρα στις εξωτερικές σχέσεις και ήταν εξουσιοδοτημένος για τις επίσημες επαφές με τις ρωμαϊκές Αρχές. Ακολουθούσαν οι συνάρχοντες του στρατηγού που τους αποτελούσαν: Ίππαρχος (αρχηγός του ιππικού και αναπληρωτής του Στρατηγού), Ταραντίναρχος (αρχηγός των ελαφρά οπλισμένων ιππέων), Γραμματείς των Συνέδρων (στενός και άμεσος συνεργάτης του Στρατηγού), Ταμίας, Ιερέας του Ελευθερίου Διός κ.ά..

Η αυτοδιοίκηση εκείνη, πλασματική στην ουσία της, διατηρήθηκε μέχρι το 148 π.Χ., όταν η Θεσσαλία, μαζί με τη Μακεδονία, ενώθηκαν από τους Ρωμαίους σε μια επαρχία, με το όνομα Μακεδονία. Στα χρόνια του Οκταβιανού Αυγούστου η Θεσσαλία προσαρτήθηκε στη μεγάλη διοικητική περιφέρεια της Ελλάδας, με το όνομα Αχαΐα. Το Κοινό των Θεσσαλών

εξακολουθούσε να υπάρχει μέχρι τα χρόνια του Διοκλητιανού, σαν διακοσμητικός θεσμός, με κύριο έργο του να απονέμει τιμητικούς τίτλους σε διάφορους Ρωμαίους αξιωματούχους και ντόπιους Γραικύλους.

Πρόδρομος των νεότερων ομοσπονδιακών κρατών

Το "Κοινό των Θεσσαλών" είναι η πρώτη ομοσπονδία των ελληνικών πόλεων που καταγράφηκε στην ιστορία και αποτέλεσε τον πρόδρομο της ομοσπονδιοποίησης των σύγχρονων πολιτειών της Βόρειας Αμερικής και της ευρωπαϊκής ηπείρου (Γερμανία, Ελβετία κ. ά.). Το ότι το "Κοινό των Θεσσαλών" δεν απόδωσε τα αναμενόμενα, αυτό οφείλεται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς λόγους. Στους εσωτερικούς λόγους πρέπει να αναφερθεί ότι η ομοσπονδιοποίηση δεν επιτυγχάνεται με ένα απλό σύμφωνο ούτε με τα όπλα (Φίλιππος ΙΙ), και εξάλλου απαιτείται πολύς χρόνος, ώστε να αφομοιώσει ο λαός τα αγαθά που προκύπτουν από την ένωση των πόλεων/κρατών. Τρανό παράδειγμα αποτελεί ο χρόνος και οι αγώνες (αιματοχυσία) που χρειάστηκαν για να συγκροτηθεί η μεγάλη ομοσπονδία των ΗΠΑ. Η μεγάλη ατυχία για το Κοινό των Θεσσαλών ήταν ο πρόωρος θάνατος του Φιλίππου, που ήταν ο μόνος που ακολουθήσε το σωστό δρόμο στην εποχή του. Στους εξωτερικούς λόγους ανήκει η κατάκτηση της Ελλάδας από τους Ρωμαίους.

*Ταγός: Ανώτατος άρχοντας

Βιβλιογραφία

Αραβαντινός Παν., "Χωρογραφία της Ηπείρου και των όμορων περιοχών". Αθήνα 1956
Βήχας Κ., "Τζουμέρκα και Αθαμανία". Ιωάννινα 2006
Γλέζος Χρήστος, "Αθαμανία-Αργιθέα"
Γριβέλλας Λ., "Καρδισιώτικα και Θεσσαλικά". Καρδίτσα 2018
Γριβέλλας Λ., "Τα Άγραφα: Ιστορική ανασκόπηση", Λεύκωμα "ΑΓΡΑΦΑ" 3 εκδόσεις
Γριβέλλας-Καραφύλλης-Μαγούπουλος, "Εγχειρίδιο Τοπικής Ιστορίας ν. Καρδίτσας". Α έκδοση 1997, Β έκδοση 2006
Γριβέλλας Λ. "Δολοπία". "Ζωγλοπτικά Χρονικά", φύλλο 115
Ζήδρος Κ., "Ο όρος Αθαμανία", Ιωάννινα 2008
Κρικέλλης Κώστας, "Μολόχα-Άγραφα-Δολοπία". Αθήνα 1967
Σακελλαρίου Μιχαήλ, "Πόλις", έκδοση Μορφ. Ίδρυμα Ε.Τ.Ε. 207
Τσιβόλας Λάμπρος, "Απ' τ' Άγραφα"
Χατζηγαγελάκης Λεωνίδα, "Αθαμανία-Αργιθέα". Περιοδ. "Αρχαιολογία" τ. 34, 1990

Αλευάς ο Πυρρός (νόμισμα)

Ο σαρακατσάνος, το κοπάδι και η φύση

Συνέχεια από τη σελ. 1

παίρνει διάφορες εκφραστικές αποχρώσεις, λες και μιλάει στα μικρά του παιδιά. Και τα αρνάκια ανταποκρίνονται με το γλυκό τους βέλασμα. Άλλες φορές πάλι χαϊδεύει τα κεφαλάκια τους και εκείνα με τη γλώσσα τους προσπαθούν να ανταποδώσουν το χάδι. Αλλά και τα Σαρακατσάνοπουλα έχουν ιδιαίτερη σχέση με τα αρνάκια. Τα αγαπούν, παίζουν μαζί τους, τα χαϊδεύουν, τα παίρνουν στην αγκαλιά ή στους ώμους τους και κρυφομιλούν μαζί τους. Πράγματι, θαυμάσια αλλά και μυστηριακή η επικοινωνία τους!

Έπειτα, η σχέση του με τη φύση. Ο Σαρακατσάνος είναι δεμένος με τη φύση και συναντιέται με τις μυστικές φωνές της. Όλη του τη ζωή την περνά κοντά στη φύση. Βουνά, λαγκάδια, βρυσούλες, σταυραετοί, αηδόνια, κούκοι, πέρδικες και ποικίλα δέντρα είναι η μόνιμη συντροφιά του. Στις ατέλειωτες ώρες σιωπής και μοναξιάς, που βόσκει το κοπάδι του, ανοίγει εσωτερική συνομιλία με τη φύση. Εξάλλου, η φύση έδωσε το σκηνικό στο Σαρακατσάνικο τραγούδι που έχει μέσα του ευαισθησία, λεβεντιά και καθαρότητα. Αποκτά "φιλική σχέση", δένεται μαζί της, την προσωποποιεί και ανοίγει διάλογο με το φυσικό περιβάλλον. Σ' αυτήν με το τραγούδι του εξομολογείται τους καημούς του και μαζί του μπορεί να "κλαίνε" τα πουλιά και να "βαριαναστενάζουν" τα βουνά. Στα Σαρακατσάνικα δημοτικά τραγούδια αποτυπώνεται ξεκάθαρα αυτή η ακατάλυτη "αμφίδρομη" σχέση.

Η επαφή των Σαρακατσάνων με τη φύση διαμορφώνει το χαρακτήρα τους και τους κάνει ώριμους και φιλοσοφημέ-

νους. Όταν μιλάει κανείς με ένα ηλικιωμένο Σαρακατσάνο για διάφορα θέματα, αμέσως θα καταλάβει τη σχέση του με τη φύση. Και, όταν το φέρει η συζήτηση για τον κύκλο της ζωής, πάλι θα του μιλήσει με παρομοιώσεις παρμένες όχι μόνο από το κοπάδι του, αλλά και από τη φύση: θα του μιλήσει για τη σπορά, τη βλάστηση, την ανάπτυξη, την καρποφορία και το τέλος, αλλά και ξανά από την αρχή: σπορά, βλάστηση, ανάπτυξη κ.ο.κ.

Είναι, μάλιστα, τόσο στενά δεμένοι με τη φύση, ώστε συνειδητά τη θεωρούν αναπόσπαστο και ιδιαίτερα φιλικό στοιχείο της ζωής τους. Θυμάμαι έναν Σαρακατσάνο που, θέλοντας να μου δείξει την αγάπη του για τη φύση, μου έλεγε: "Εμένα τα δέντρα με γνωρίζουν και με χαιρετούν. Και, όταν ξαπλώνω πάνω σε στρώμα από μπάτσες, μου σιγοψιθυρίζουν απαλούς ν'χούς και με νανουρίζουν μ' έναν τόσο ευχάριστο τρόπο, που νομίζω πως ονειρεύομαι με τα μάτια ανοιχτά". Και τον πίστεψα. Για όλους αυτούς τους λόγους που προαναφέρθηκαν, ο Σαρακατσάνος πονά τη φύση και την προστατεύει. Θα μπορούσαμε να πούμε, χωρίς υπερβολή, πως οι Σαρακατσάνοι υπήρξαν οι πρώτοι οικολόγοι στον κόσμο.-

Και όταν ο Σαρακατσάνος βρεθεί μακριά από το φυσικό του χώρο, τα βουνά, και για διάφορους λόγους εγκατασταθεί, στον κάμπο ή στην πόλη, η σκέψη του είναι πάντα στο βουνό και λαχταρά το φυσικό περιβάλλον του βουνού.

Σήμερα, βέβαια, ελάχιστοι Σαρακατσάνοι συνεχίζουν τον παλιό τρόπο ζωής. Άλλαξαν οι καταστάσεις και ο τρόπος ζωής και η Σαρακατσάνικη ζωή αποτελεί πια μακρινή ανάμνηση. Άλλες εποχές, άλλα ήθη, άλλη ζωή. Ωστόσο, εμείς που στην παιδική μας ηλικία ζήσαμε έντονα τη Σαρακατσάνικη ζωή είναι αλήθεια ότι τη νοσταλγούμε όταν συζητάμε γι' αυτήν. Προσωπικά, κάθε φορά που βλέπω κοπάδια στα Αγραφιώτικα βουνά και ακούω τους ήχους των κουδουνιών τους, έρχονται στο μυαλό μου οι στίχοι του ποιητή:

.....
*Ήχοι από την πρώτη ποίηση της ζωής μας -
 σα μουσική, τη νύχτα, μακρινή, που σβήνει.*

Ο Παναγιώτης Σαλαγιάννης είναι διαπρεπής Φιλολόγος με αγραφιώτικες καταβολές (Τροβάτο). Ζει στην Αθήνα.

**Η γενιά που φεύγει ή
Η σοφία της γενιάς που έζησε πολλά**

Συνέχεια από τη σελ. 1

Έζησε τον ασυγκράτητο ενθουσιασμό και τις ανεπανόληπτες συγκινήσεις του αλβανικού έπους και της ηρωικής αντίστασης των στρατιωτών μας εναντίον των Γερμανών στα οχυρά της Μακεδονίας. Ένωσε απερίγραπτη οργή και θλίψη όταν είδε του ηττημένους Ιταλούς να συμπεριφέρονται ως νικητές, ιδιαίτερα τους υπερφίλους μελανοχίτωνες που τραγουδούσαν προκλητικά τη "νίκη" τους. Ποιά νίκη; Παρηγορία μας ήταν η ανυπόμονη προσδοκία να αρχίσει η Αντίσταση. Δεν άργησαν να εμφανιστούν αντάρτες στα Αγραφιώτικα βουνά μας, που μας γέμισαν ενθουσιασμό κι ελπίδα. Έτσι άρχισε το έπος της Εθνικής Αντίστασης 1942 - 1944. Ακολούθησε, δυστυχώς, ο καταστρεπτικός εμφύλιος 1946 - 1949 με συνέπεια πολλοί από τη γενιά μας να βρεθούν σε αντίπαλα στρατόπεδα.

Επιτρέψτε μου, επίσης, να αναφερθώ και στην προσφορά της γενιάς μας στην ανόρθωση της χώρας μας μετά την καταστροφική δεκαετία 1940 - 1950. Τελειώσαμε τις γυμνασιακές σπουδές προς το τέλος ή λίγα χρόνια μετά το τέλος της κατοχής. Όσοι ήθελαν να προχωρήσουν σε ανώτερες σπουδές έπρεπε να κάνουν την επιλογή τους. Κάποιοι σοφός είτε ότι δεν επιλέγουμε τις πράξεις μας, εκείνες μας επιλέγουν. Κάποιο αόρατο χέρι μας σπρώχνει προς αυτές. Η χώρα, εκείνη την εποχή έβγαине βαριά πληγωμένη με καμένα πολλά χωριά και κατεστραμμένες τις υποδομές της. Έβγαине προπαντός πενιμασμένη με μεγάλες ακόμα ελλείψεις σε βασικά είδη διατροφής. Ήταν πρόσφατες οι μνήμες από τις χιλιάδες νεκρούς, θύματα του μεγάλου λιμού της Αθήνας. Τους στοιβάζαν σε καρτσάκια και τους μετέφεραν σε ομαδικούς τάφους. Παιδιά με φουσκωμένες κοιλιές λόγω αβιταμίνωσης...

Θα μπορούσα να ισχυριστώ ότι σ'εμάς τους τότε εφήβους λειτούργησε κάποιο συλλογικό ένστικτο, ανταποκρινόμενο στην ανάγκη ανασυγκρότησης της χώρας και επιβίωσης του έθνους. Ασυναίσθητα νιώσαμε να πέφτει στους εφηβικούς μας ώμους ένα μέρος της ευθύνης για την ανόρθωση της κατεστραμμένης πατρίδας μας. Θεωρώ ότι αυτό ήταν που ώθησε τους τότε υποψηφίους ανωτάτων σπουδών να στραφούν προς τις θετικές επιστήμες, προς σχολές οι οποίες ανταποκρίνονταν στην ανάγκη θεραπείας των ανωτέρω πληγών της χώρας. Εκείνες ήταν κυρίως οι πολυτεχνικές και οι γεωπονικές σχολές.

Σε ότι με αφορά, ο φιλόλογός μου με πίεζε να στραφώ προς τη φιλοσοφική σχολή, επειδή εκτιμούσε ότι εκείνη μου ταίριαζε λόγω των επιδόσεων μου στα αρχαία και στα νέα ελληνικά. Αυτή ήταν άλλωστε και η δική μου επιθυμία. Όμως, όλως παραδόξως, υπέβαλα υποψηφιότητα στην τότε Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών. Είχε προκηρύξει διαγωνισμό για 40 θέσεις και οι υποψήφιοι ήταν πάνω από 400. Μετά το τέλος της πενταετούς φοίτησης και της τριαντάμηνης στρατιωτικής μου θητείας, προκηρύχθηκε διαγωνισμός του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό. Πέτυχα και επέλεξα μία σχολή της Γαλλίας από την οποία αποφοίτησα ως πολιτικός μηχανικός με ειδίκευση στα έργα υποδομής για την ανάπτυξη της γεωργίας.

Στα έργα αυτά αφιέρωσα το μεγαλύτερο μέρος της σταδιοδρομίας μου. Στην περίοδο 1960 - 1980, τα εν λόγω έργα ήταν πρώτης προτεραιότητας στον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων και συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην αλματώδη γεωργική ανάπτυξη κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά το 1950. Με βάση κυρίως την γεωργική ανάπτυξη, η Ελλάδα κατόρθωσε, αμέσως μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου και για μία 20ετία, να είναι πρώτη στο κόσμο (μετά την Ιαπωνία) σε ετήσια οικονομική ανάπτυξη και με τον μικρότερο πληθωρισμό. Έτσι, μπόρεσε στη δεκαετία του 1970, να διεκδικήσει και να πετύχει την ένταξη της στην ομάδα των πιο ισχυρών οικονομικά κρατών της Ευρώπης, στην τότε ΕΟΚ. Στον ειρηνικό αυτό άθλο του ελληνικού λαού, ουσιαστικό ρόλο έπαιξε η γενιά που φεύγει. Ευτυχής συγκυρία ενέπλεξε και μένα στην ενταξιακή διαπραγμάτευση για την ένταξη στην ΕΟΚ υπό την ιδιότητα του γενικού διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας και μέλους της πενταμελούς Κεντρικής Επιτροπής Διαπραγματεύσεων, της οποίας είμαι ο τελευταίος επιζών.-

.....
 ζουν δυνατά. Ο λόγος του διαπληκτισμού ήταν ποιο από τα δυο δίνει καλύτερο χρώμα στον ουρανό, αλλά και είναι χρήσιμο στο ανθρώπινο γένος.

Παπαρούνα: "Εγώ έχω το καλύτερο χρώμα στα βουνά και στα λαγκάδια. Στολίζω τον Επιτάφιο αλλά και δίνω τα άνθη μου για τα στεφάνια του Μάη".

Χαμομήλι: "Εγώ δίνω χαρά στους γέροντες και στα παιδιά και δεν παραπονιέμαι που με κόβουν και με κρατούν σφιχτά στα χέρια τους".

Παπαρούνα: "Το χρώμα μου είναι κόκκινο και το χρησιμοποιούν οι βλαχοπούλες για να βάφουν τα χείλια τους επάνω στα βουνά, εκεί που δεν υπάρχουν κραγιόν και άλλα καλλυντικά. Οι ποιητές μου βγάλανε αρκετά τραγούδια, που τα τραγουδούν μικρά παιδιά και μεγάλοι".

Λαϊκή Θεραπευτική

Συνέχεια από τη σελ. 1

άρρωστο να το πάρει επάνω του, και σύντομα να γίνει καλά. Για το κρουολόγημα επίσης χρησιμοποιούσαν τη μούρα ή θερμολόγημα ή χολομμούρα. Συγκεκριμένα, έβαζαν σ'ένα τσίγκινο ή πήλινο πιάτο μερικά κάρβουνα από τη θράκα της φωτιάς και τα 'σβυναν με νερό κι αμέσως τα σκέπαζαν μ' ένα σκουτί. Στον αχνό που δημιουργούσε το σβύσιμο της φωτιάς τοποθετούσαν το πονεμένο από το κρύωμα μέλος του αρρώστου, που τ' ονομάτιζαν σφαγιό, και μ' αυτόν τον τρόπο διευκόλυναν να περάσει το κρουολόγημα.

Όταν ξεπάγιαζαν τα πόδια, έφτιαχναν χλιαρό τραχανά και τον έβαζαν επάνω, μια που το πύρωμα στη φωτιά μπορούσε να επιδεινώσει τον πόνο. Ακόμα, για το κρουολόγημα και για το άσθμα, έβαζαν σε μια σακούλα ή πανί, ζεστά πίτουρα και τα τοποθετούσαν πάνω στο στήθος ή στην πλάτη του αρρώστου. Επίσης, καυτά κεραμίδια ή ζεστές πλάκες τοποθετούσαν και για τον κοιλόπονο, που όμως ορισμένες φορές μπορούσε να έχει και δυσάρεστες επιπτώσεις, αν π.χ. ο άρρωστος υπέφερε από σκωληκοειδίτιδα. Για τον κοιλόπονο έδιναν στον άρρωστο μικρά μπαλάκια ρετσίνα να καταπιεί και αυτό το χρησιμοποιούσαν σε πολλές περιπτώσεις. Το ζεστό ρακί ή τσίπουρο βοηθούσε σε πολλές περιπτώσεις, καθώς και η τοποθέτηση επάνω στο μέρος που ένοιθε ο άρρωστος το σφάχη ένα πανί αλειμμένο με ρετσίνα, ένα είδος έμπλαστρου δηλαδή. Έλεγαν, πως όταν περνούσε το κρουολόγημα, το πανί με το ρετσίνα ξεκολλούσε μόνο του!

Για την υπέρταση και πίεση κολλούσαν στον ώμο βδέλλες, που τις φύλαγαν σε μπουκάλια. Τις βδέλλες αυτές τις προμηθεύονταν από διάφορους πρματευτάδες. Οι βδέλλες ροφούσαν το αίμα του αρρώστου και αυτό βοηθούσε να πέσει η πίεση. Τις βδέλλες τις χρησιμοποιούσαν ακόμα και στο κρουολόγημα ή το στουμπισμα.

Όταν κάποιος άνθρωπος ή ζώο έσπαγε το πόδι του ή το χέρι, έκαναν ένα ειδικό μείγμα με ασπράδι αυγού, σαπούνη και τραγόμαλλο, απάλη, το έλεγαν. Πριν από την τοποθέτηση της απάλης, η γιάτρισσα, γιατί γυναίκες συνήθως φρόντιζαν αυτές τις περιπτώσεις, προσπαθούσε να φέρει το σπασμένο χέρι ή πόδι στη θέση του. Για να διευκολύνουν τη σύντομη θεραπεία, έβαζαν δυο λεπτά ξύλα και τα έδενα με σχοινί, για να κρατάει το μέρος αυτό του σώματος σε σχετική ακινησία.

Όσο για το στούμπισμα από πέσιμο, έβαζαν πάνω στο συγκεκριμένο σημείο ένα τομάρι από ζώο, που μόλις το είχαν γδάρει, ζεστό καθώς ήταν και τ' άφηναν εκεί, ώσπου να απορροφηθεί το αιμάτωμα. Στην ίδια περίπτωση χρησιμοποιούσαν στομπισμένα κρεμμύδια ή στομπισμένες τσουκνίδες που επάνω είχαν ρίξει αρκετό αλάτι και σινάπι. Έβαζαν ακόμα βρασμένες μολόχες, οι οποίες έχουν την ιδιότητα να μαλακώνουν το κόκκαλο. Τις βρασμένες μολόχες τις χρησιμοποιούσαν και σαν μαλακτικό όταν κάποιος υπέφερε από τα λαϊμά του.

Όταν πονούσε ο λαιμός των μικρών παιδιών, οι μανάδες έπαιρναν τις σαύρες που εμφανίζονταν την περίοδο των βροχών, τις βρονταλίδες ή σαλαμάνδρες, όπως τις έλεγαν, και, καθώς πίστευαν ότι τις έριξε ο Θεός, τις έφερναν γύρω από το λαιμό του παιδιού τρεις φορές, και με τον τρόπο αυτό πίστευαν ότι ο πονόλαιμος θα περάσει.

Όταν τα μικρά παιδιά παρουσίαζαν συγχυρία, τους έδιναν να φάνε μουςούδα γουρουνιού ψητή. Όταν είχαν μαγουλάδες, σούτο, όπως έλεγαν, ανακάτευαν με ξινό προζύμι καλαμποκίσιο αλεύρι και ξίδι και το έδεσαν μ' ένα πανί γύρω από το λαιμό του παιδιού.

Για να περάσει η θέρμη των παιδιών ή και από μεγάλο άτομο, έβγαίναν το βράδυ στην πόρτα του σπιτιού και παρακολουθούσαν σε ποιο σημείο του χωριού υπάρχει φωτιά ή φως. Ύστερα έπαιρναν τρία αναμμένα δαυλιά και τα πετούσαν προς το μέρος που ήταν το φως, αφού πρώτα σταύρωναν με καθένα από αυτά τον άρρωστο. Τη στιγμή που τα πετούσαν, έλεγαν: "Ε, εσύ που είσαι εκεί πέρα, πάρε τη θέρμη!"-

Η παπαρούνα και το χαμομήλι

Συνέχεια από τη σελ. 1

Χαμομήλι: Εγώ έχω δυο χρώματα, λευκό και κτρινωπό, και δεν είμαι πολύ ψηλό, αλλά είμαι πολύτιμο και χρήσιμο στους ανθρώπους. Όταν τα άνθη μου ξεραίνονται, γίνονται φάρμακο και γιατρικό και δεν λείπω από κανένα σπιτικό. Γλυκαίνω το λαρύγγι των ανθρώπων και των τραγουδιστών και επαναφέρω από τη βραχνάδα την κανονική φωνή τους. Μαλακώνω τους πόνους στο στομάχι και την κοιλιά και βοηθώ τους ανθρώπους να ηρεμούν και να κοιμούνται χωρίς πόνους και αϋπνίες.

Στο τέλος παραδέχτηκαν πως και τα δυο είναι όμορφα και χρήσιμα και έδωσαν τα χέρια, δηλαδή τα κεφαλάκια τους, και χαιρετίστηκαν.-

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟΖΩΓΛΟΠΙ

Συνέχεια από τη σελ. 1

αντιμετωπίσουν τον αγώνα της επιβίωσης. Παιδί με λίγα λόγια που δεν παίζει δεν είναι φυσιολογικό, δεν είναι νορμάλ και πρέπει να μας ανησυχεί πολύ. Τα παιγνίδια αρχίζουν από απλά, τα εύκολα και με τον καιρό έρχονται και τα δύσκολα. Το παιγνίδι αρχίζει από τότε που το παιδί ορθοστατεί και κάνει τα πρώτα δειλά και φοβισμένα βήματα. Αρέσκεται με τα πρώτα βήματα και χαιρέται να πέφτει στην αγκαλιά των μεγάλων και να γελάει. Είναι και αυτό ένα δείγμα παιγνιδιού που το βοηθάει να σταθεροποιηθεί το περπάτημα.

Τα παιγνίδια είναι ατομικά και ομαδικά. Όταν είσαι μόνος σου και δεν έχεις συμπαίκτη αναγκάζεσαι να παίξεις μόνος σου ατομικά. Όταν όμως είναι και άλλα παιδιά γειτονόπουλα ή συμμαθητές στο σχολείο τότε το παιγνίδι είναι ομαδικό. Τα παιδιά παίζουν και πριν να πηγαίνουν στο σχολείο αλλά όταν φοιτούν στο σχολείο αισθάνονται την ανάγκη τώρα, λόγω ενηλικίωσης, το παιγνίδι να αποτελεί μέρος της ζωής τους.

Αμέτρητα ήταν τα παιγνίδια τότε και για κάθε εποχή υπήρχαν τα ανάλογα και κατάλληλα. Το χειμώνα τα παιγνίδια λόγω των καιρικών συνθηκών, κρύα, βροχές, χιόνια γίνονταν στο σπίτι και μόνο στο δωμάτιο που είχε θέρμανση, το άλλο δωμάτιο ή άλλος χώρος ήταν ακατάλληλο, ήταν Σιβηρία. Εδώ το λόγο είχε το τσιμ καρελάκι, η βούρα, οι μπιλίες, η κολοκυθιά, το πετάει πετάει, τα αινίγματα, οι σπαζοκεφαλές και πολλά άλλα. Στην εποχή της καλοκαιρίας τα παιγνίδια ήταν αμέτρητα όπως η τσίλκα, η γουρούνα, τα σκατούλια, τα σκλαβάκια, το κρυφό, η πόλη και πολλά άλλα. Επίσης υπήρχαν και παιγνίδια και για τα κορίτσια, όπως το κουτσό, περνάει περνάει η μέλισσα κ.τλ.

Τα παιγνίδια μας ήταν, κατά κάποιο τρόπο, προσαρμοσμένα στο περιβάλλον όσο και στα βιώματά μας. Το κάτω χωριό όπως λέγαμε η Ραχούλα τότε ήταν ένα άνυδρο χωριό, το καλοκαίρι έκανε ζέστη και είχε και πολλά κουνούπια ενώ το πάνω χωριό όπως λέγαμε το Παλιοζωγλόπι είχε πολλές βρύσες για ύδρευση των κατοίκων με κρυστάλινα και κρύα νερά και πολλές πηγές από τις οποίες αρδεύονταν οι αμέτρητοι φασουλόκηποι και ποτίζονταν εκατοντάδες καρυδιές. Συγκρινόμενοι οι δύο αυτοί οικισμοί το Παλιοζωγλόπι το καλοκαίρι ήταν ένας επίγειος παράδεισος. Περπατώντας μέσα στον οικισμό του Παλιοζωγλοπίου έβλεπες συνέχεια αυλάκια με καθαρά νερά που κατέληγαν στους κήπους. Το νερό αυτό εμείς τα παιδιά το χρησιμοποιούσαμε για να κάνουμε μύλους και μαντάνια χωρίς και να εμποδίζουμε το πότισμα των κήπων.

Στο χωριό μας όταν ήμουν παιδί και πήγαινα σχολείο υπήρχαν σε λειτουργία τρία μαντάνια με νεροτριβές και τέσσερις νερόμυλοι. Αυτά τα εργαστήρια χρησιμοποιούσαν για κίνηση το νερό του ποταμού μας, εντυπωσιάζαν με τις τεράστιες κάλνες, τις φτερωτές και τη μεγάλη ξύλινη φτερωτή του μαντανιού και τα αφρίζοντα νερά που έπεφταν με δύναμη σε έναν μεγάλο ξύλινο κάδο, την νεροτριβή. Φάνταζαν στο μυαλό μας σαν υπερμεγέθη πράγματα με υπερβολική δύναμη. Στο Παλιοζωγλόπι είχαμε την ευκαιρία να κάνουμε μια μικρή αυτοσχέδια φτερωτή που να κινείται με το νερό που ποτίζονταν οι κήποι,

Όταν φτάναμε οικογενειακώς στο Παλιοζωγλόπι για παραθέριση εγώ εκείνο που είχα να κάνω ήταν να ρίξω μια ματιά γύρω από την καλύβα μας εάν υπάρχουν κάτι φυτά που τα λέγαμε κουρκούτες. Ήταν αυτά που τα χρησιμοποιούσαμε για την κατασκευή της φτερωτής. Ο βλαστός της κουρκούτας μοιάζει περίπου του καλαμιού. Εσωτερικά είναι κοίλα και κατά διαστήματα φέρει κόμπους. Κόβαμε μια κουρκούτα κοντά στο χώμα και την τεμαχίζαμε σε κομμάτια γύρω στους 25 πόντους και τα σχίζαμε σε δύο. Διαλέγαμε απ' αυτά 5-6 τεμάχια, τα καλύτερα, και τα τρυπούσαμε ακριβώς στο μέσον. Μετά παίρναμε μια κρανίσια βέργα και περνούσαμε τα τεμάχια αυτά και φροντίζαμε τα στόμια των πτερυγίων να έχουν το ίδιο άνοιγμα. Στο σημείο που το νεραύλακο δημιουργούσε τον κατάλληλο καταρράκτη βάζαμε μια καστανίσια φλούδα και φτιάχναμε μια πρόχειρη βρύση. Η κρανίσια βέργα που χρειαζόμαστε ως άξονα την τοποθετούσαμε στις όχθες του αυλακιού ή σε ειδικά στηρίγματα χωρίς να εμποδίζεται η κίνηση. Πέφτοντας το νερό της βρύσης πάνω στα πτερύγια της φτερωτής της έδινε κίνηση και η φτερωτή έφερνε γύρω σκορπίζοντας σε μας χαρά, τέρψη και διασκέδαση.

Αργότερα το σύστημα αυτό βελτιώθηκε χρησιμοποιώντας διαφορετικά υλικά για την κατασκευή του. Παίρναμε βολβό από κυκλάμινα, ο οποίος είναι επίπεδος και περίπου κυκλικός, κόβαμε το ξύλο της καστανιάς και το κάναμε όπως είναι τα ξυλάκια του παγωτού, κόβαμε τις προεξοχές του βολβού για να πάρει το σχήμα του κύκλου και κατόπιν βάζαμε το λεπτό μέρος του ξύλου στην περιφέρεια του βολβού και γίνονταν μια εντυπωσιακή φτερωτή και για άξονα περνούσαμε στο κέντρο αυτού μια κρανίσια βέργα. Με την πτώση του νερού από τη βρύση στα πτερύγια η φτερωτή κινούνταν εντυπωσιακά που και μεγάλοι σε ηλικία άνθρωποι κάθονταν και θαύμαζαν και απορούσαν.

Άλλο εντυπωσιακό παιγνίδι ήταν η βροντάρα, η οποία παρήγαγε κρότο πυροβόλου όπλου. Για να κάνουμε την βροντάρα χρειαζόμασταν ένα κομμάτι κλωνιού φροξυλιάς

πάχους 4 περίπου πόντων και μήκος 30 εκατοστών περίπου και μία λεπτή βέργα κρανιάς. Το Παλιοζωγλόπι έχει άφθονες φροξυλιές διότι έχει υγρό έδαφος, είναι αυτοφυές με μέτριο σε μέγεθος δένδρο. Οι καρποί που ωριμάζουν τέλη Αυγούστου και αποτελούν εκλεκτή τροφή για τα κοτσούφια. Το φυτό αυτό δεν έχει συμπαγές ξύλο αλλά στο κέντρο αυτού υπάρχει ένα μαλακό υλικό που λέγεται εντεριώνη ή ψίχα. Όταν το βγάζει κανείς το υλικό αυτό δημιουργείται ένας κυλινδρικός σωλήνας με άνοιγμα που χωράει μετά βίας ένα κεδρόσπορο.

Βγάζαμε την εντεριώνη ή ψίχα από κομμάτι που κόψαμε, κόβαμε και την κρανίσια βέργα γύρω στα 40 εκατοστά του μέτρου, την οποία χρησιμοποιούσαμε για έμβολο. Το έμβολο αυτό έπρεπε να κινείται στο κούφιο μέρος του ξύλου αεροστεγές. Την κρανίσια βέργα την κτυπούσαμε στο άκρο αυτής σε μια πέτρα για να δημιουργηθεί ένας σκούφος. Παίρναμε ένα κεδρόσπορο και το βάζαμε στο ένα άκρο της βροντάρας ενώ στο άλλο άκρο αυτής κινούνταν άνω κάτω η κρανίσια βέργα. Για να μη φύγει το κεδρόσπορο από τη θέση το συγκρατούσαμε με το δάκτυλο. Κινώντας λοιπόν το έμβολο πάνω κάτω δημιουργούσαμε στο εσωτερικό της βροντάρας μια ποσότητα πεπιεσμένου αέρα και όταν καταλαβαίναμε ότι μετά δυσκολίας κρατούσαμε τα κεδρόσπορο δίναμε το τελευταίο λάκτισμα ενώ συγχρόνως αποδεσμεύαμε το δάκτυλο. Το κεδρόσπορο απελευθερώνονταν ενώ συγχρόνως παράγονταν ένας ισχυρός, δυνατός κρότος που ακούγονταν εκατοντάδες μέτρα μακριά και έμοιαζε σαν κρότος πιστολιού. Αυτό μας χαροποιούσε αφάνταστα και μας διασκεδάζε.

Η κούνια με τριχιά ή σαμαροτριχιά ήταν από τα πλέον αγαπημένα μας παιγνίδια. Εύκολο για μας ήταν να περάσουμε την τριχιά πάνω από ένα κλωνάρι καρυδιάς το οποίο να αντέχει σε μεγάλο βάρος, δένναμε κόμπο την τριχιά στο ύψος που θέλαμε και η κούνια ήταν έτοιμη. Όσο μεγαλύτερη ήταν τα δυο σκοινιά της κούνια τόσο μακρύτερα πήγαινες στο κούνημα. Πολλές κούνιες στήνονταν στο Παλιοζωγλόπι και πολλά αγόρια και κορίτσια μαζεύονταν γύρω απ' αυτές για να χαρούν το πέταγμα στον αέρα.

Όλα αυτά τα παιγνίδια και πολλά άλλα τα κάναμε εμείς στα ίδια τα παιδιά, ήταν δηλαδή αυτοδημιουργήματα μας ευχαριστούσαν, μας ικανοποιούσαν και μας διασκεδάζαν αφάνταστα. Μας κλέβαν πολύ χρόνο που το καλοκαίρι τον είχαμε άφθονο. Ένα όμως παιγνίδι δεν μπορούσαμε να το κάνουμε μόνοι μας και χρειαζόταν την βοήθεια ανθρώπων

έμπειρους και μεγαλύτερης από εμάς ηλικίας. Ενώ το παιγνίδι της τραμπάλας ή δραμπάλας, όπως το λέγαμε στην τοπική γλώσσα. Ένα παιγνίδι εντυπωσιακό για μικρούς και μεγάλους. Οι μικροί να το χαρούν για πρώτη φορά οι δε μεγάλοι να θυμηθούν τα παλιά, τα παιδικά τους χρόνια.

Το καλοκαίρι έκανα παρέα με τον Στέφο Κατσαρό τον οποίο είχα και γείτονα στο κάτω χωριό. Τα καλύβια στο Παλιοζωγλόπι απείχαν μεταξύ τους όσο και τα σπίτια μας στη Ραχούλα. Ο πατέρας του Στέφου τότε ήταν φιλάρρωστος, αποτραβήχτηκαν από τις βαριές δουλειές, τις οποίες ανέλαβε ο μεγαλύτερος γιος του και τα κορίτσια του. Μόνιμοι παραθεριστές το καλοκαίρι ήταν ο μπαρμπα Αριστείδης, η γυναίκα του Σταυρούλα και ο Στέφος. Ο μπαρμπα Αριστείδης διατηρούσε λίγα γελάδια, λίγες γίδες και κάνα δυο προβατίνες. Στη βοσκή των ζώων τον βοηθούσε και ο Στέφος. Εμείς διατηρούσαμε λίγες γίδες και το καλοκαίρι τις οδηγούσα στη βοσκή και κάναμε παρέα με τον μπαρμπα Αριστείδη και το Στέφο. Ο μπαρμπα Αριστείδης ήταν χαρισματικός, αφηγηματικός τύπος και πολλά μας διηγούνταν από τα δικά του χρόνια. Με τον μπαρμπα Αριστείδη δεν καταλάβαινες πως περνούσε η ώρα. Τόσο ευχάριστος ήταν.

Στον απάνω μαχαλά λειτουργούσαν δυο - τρεις δραμπάλες και το γεγονός αυτό μας έβαλε σε πειρασμό και σκέψη. Το θέμα αυτό το συζητούσαμε με το Στέφο αλλά δεν είχαμε τα προσόντα, τις δυνατότητες να φέρουμε σε πέρας την κατασκευή μιας δραμπάλας με τις ισχνές, τις αδύναμες δυνάμεις να κατασκευάσουμε μια δραμπάλα σε ηλικία 10-12 ετών. Για να γίνει η δραμπάλα χρειαζόταν ένα ελατίνο ματέρι και έναν κέδρινο πάσσαλο. Ούτε καν να το σκεφθούμε. Για μας ήταν άπιαστο όνειρο.

Μια μέρα που ανταμώνουμε στη βοσκή των ζώων ο Στέφανος ήταν χαρούμενος και την πρώτη κουβέντα που μου είπε ήταν: - Βασίλη θα την φτιάξουμε την δραμπάλα. - Πως ρε Στέφο

"Ουδείς πιο αχάριστος από τον ευεργετηθέντα".

Συνέχεια από τη σελ. 1

δύο: που είναι οι άλλοι, εγώ διόρισα σ' αυτή την υπηρεσία οκτώ άτομα. Ανέμενε την ανταπόδοση της ευεργεσίας με την ψήφο τους στις επερχόμενες εκλογές. Δυστυχώς για εκείνον, οι ευεργετηθέντες, πέταξαν σε άλλες αγκαλιές! Τέτοια ήταν η απογοήτευση και η οργή του, που ανάρτησε σε εμφανή θέση του πολιτικού του γραφείου πινακίδα με την εξής επιγραφή: "Ουδείς πιο αχάριστος από τον ευεργετηθέντα".

Μα θα μου πείτε εδώ γνώρισε την αχαριστία ο ίδιος ο Χριστός με την θεραπεία των δέκα λεπρών, όταν πήγε να τον ευχαριστήσει μόνο ο ένας, ο βουλευτής θα την γλύτωνα!

Δυστυχώς δεν είναι οι μόνοι που γνώρισαν την αχαριστία. Λίγο ως πολύ, όλοι μας έχουμε παρατηρήσει, κατά το ηπιότερο, να μας αποφεύγει κάποιος που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ευεργετήθηκε από εμάς.

Οι ειδικοί επιστήμονες που ασχολήθηκαν με το θέμα αποδίδουν τους λόγους της ανθρώπινης αχαριστίας στην ποιότητα του χαρακτήρα καθενός. Υπάρχουν άνθρωποι που είναι ολοζωής ευγνώμονες στον ευεργέτη τους και δείχνουν την ευγνωμοσύνη τους δημόσια και με κάθε τρόπο. Και θέλουμε να πιστεύουμε ότι αυτοί αποτελούν την πλειονότητα της ελληνικής κοινωνίας, μια κοινωνίας που το φιλότιμο, από τα αρχαία ακόμα χρόνια, αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο του χαρακτήρα της. "Αισχρόν εστί προδοῦναι τους ευεργέτας" έλεγαν οι Αρχαίοι.

Κατά τους ίδιους επιστήμονες, οι αχάριστοι προς τον ευεργέτη τους είναι άνθρωποι με αδύναμο χαρακτήρα και ελλειμματικές ηθικές αρχές, που προσπαθούν να επιδείξουν μια επίπλαστη ανωτερότητα, στηρίζοντάς την σε ανύπαρκτα στοιχεία. Αν παραδεχτούν ότι οφείλουν ευγνωμοσύνη στον ευεργέτη τους, φοβούνται ότι θα αποδειχτούν κατώτεροι του και αυτό τους πανικοβάλλει. Μοιάζουν με τη φτιασιδωμένη άσχημη κυρία, που, αν, μόλις βγει στο δρόμο από το εργαστήριο καλλωπισμού, ξεσπάσει μια αναπάντεχη μπόρα, πανικοβάλλεται, από φόβο μήπως ξεβάψουν τα φτιασιδώματα και φανεί το πραγματικό της πρόσωπο.

Τελικά, εύλογο είναι το ερώτημα: Αξίζει σήμερα να ευεργετεί κανείς ανθρώπους από τους οποίους τελικά ενδέχεται να εισπράξει απογοήτευση, πικρία, μίσος ή κακότητα; Ο σοφός λαός μας λέει "Κάνε το καλό και ρίξτο στο γιαλό", και για τους αρχαιομαθείς "Αχάριστος, όστις ευ παθών αμνημονεί".

μπορούμε

εμείς να την φτιάξουμε. - Όχι εμείς αλλά θα μας την κάνει ο αδελφός μου ο Κώστας. - Α, έτσι μάλιστα, το καταλαβαίνω. Η λύση βρέθηκε και η δραμπάλα μέσα σε λίγες ημέρες αποτελούσε γεγονός.

Απέναντι από τις κατσαραϊκές καλύβες ήταν δάσος ελάτης με ψηλόκορμα ελάτια, ανάμεσα σ' αυτό ήταν και μερικά ξηρά κτυπημένα από κεραυνό. Ο Κώστας διάλεξε το πιο κατάλληλο απ' αυτά το έκοψε και το πελέκησε με τη λιάτα και έκανε ένα ωραίο ματέρι. Έκοψε επίσης ένα ευθυτενή κέδρο και έκανε ένα κατάλληλο παλούκι. Κατασκεύασε στο μέσο του ματεριού ένα κοίλο βαθούλωμα για να στηρίζεται το ματέρι στην κεφαλή του πασσάλου αλλά και να περιστρέφεται η δραμπάλα. Επειδή ο Στέφος δεν είχε κατάλληλο μέρος για το στήσιμο αυτής τη βάλαμε στο δικό μου οικόπεδο που ήταν στο κέντρο του οικισμού και σε επίπεδο μέρος που δεν σκίαζαν δυο πανύψηλες καρυδιές πολύ φουντωτές που δεν άφηναν τις ακτίνες του ήλιου να αγγίζουν το χώμα. Φτιάξαμε μια βαθιά τρύπα, βάλαμε τον πάσσαλο και τον στερεώσαμε καλά με πέτρες ώστε να είναι τελείως ακίνητος. Περιττό να πούμε ότι την ώρα αυτή που στήναμε την δραμπάλα μαζεύτηκε πολύς κόσμος όχι μόνο παιδιά αλλά και μεγάλοι ακόμα και γέροι. Το όνειρό μας έγινε πραγματικότητα και η δραμπάλα ήταν στη διάθεση των παιδιών προς τέρψη, χαρά και διασκέδαση.

Πέρασαν σιγά σιγά τα χρόνια μεγαλώσαμε. Ο Κώστας έγινε παππα Κώστας, ο Στέφος πυροσβέστης και εγώ δάσκαλος. Παντρευτήκαμε και κάναμε οικογένειες. Όταν είχα τα παιδιά μικρά τα πήγαινα για να παίζουν στην παιδική χαρά του Παισιλίου. Έκαναν κούνια, τσουλήθρα, τραμπάλα και άλλα παιγνίδια. Όταν έμπαιναν στην τραμπάλα ο νους μου πετούσε και αστραπιαία πήγαινε στο Παλιοζωγλόπι και στην αξέχαστη και αλησμόνητη δραμπάλα και γινόμουν κι εγώ μικρό παιδί. Καλοτύχιζα τον εαυτό μου, διότι η δική μας δραμπάλα ήταν πολύ καλύτερη και διασκεδαστική και όταν βάζαμε στην κεφαλή του πασσάλου μια αλοιφή που γίνονταν από σκόνη κάρβουνου και βουτύρου παράγονταν κατά τη λειτουργία της δραμπάλας ένας εκκωφαντικός ήχος, λες και πετούσαν αεροπλάνα πάνω από το κεφάλι μας, και δονούσε το είναι μας. Αξέχαστη δραμπάλα πάντα σε θυμάμαι και περισσότερο αυτή τη στιγμή οι βολβοί των ματιών μου υγραίνουν και δακρύζουν.

Ιστορικές σελίδες

Η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα

Την 1η Δεκεμβρίου του 1913 η Κρήτη ενσωματώθηκε και επίσημα στο ελληνικό κράτος. Ακριβώς ένα μήνα νωρίτερα (1 Νοεμβρίου 1913), ο σουλτάνος Μεχμέτ ο 5ος είχε παραιτηθεί από κάθε δικαίωμα επικυριαρχίας επί της μεγαλονήσου. Αιώνες αιμάτων και δακρύων στη μαρτυρική Κρήτη έβρισκαν επιτέλους την ιστορική τους δικαίωση.

Η επίσημη ανακήρυξη της ένωσης έγινε στα ηλιόλουστα Χανιά την Κυριακή 1η Δεκεμβρίου 1913, παρουσία του βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου, μέσα σε ιδιαίτερα πανηγυρικό κλίμα. "Η πόλις ηγρούνησε στολιζομένη. Εορτάζει δε ο ουρανός, αποκατασταθείς από της νυκτός της γαλήνης και ανατελλάντος εαρινού ηλίου. Οι δρόμοι παρουσιάζουν όψιν λειμώνων ευωδιαζόντων από τας μυρσίνας. Παντού είναι ανηρημένα Βυζαντινά σημάια μεταξύ των κυανολέκων. Συνωστίζονται παντού χωρικοί υψηλόκορμοι ζώσαι εικόνες του Θεοτοκοπούλου. Τα Κρητικόπουλα εις σμήνη κυκλοφορούν με τις φουφουλίτσες των. Από του Νικηφόρου Φωκά του εκδιώξαντος εκ Κρήτης τους Άραβας, πρώτην φοράν Έλλην βασιλεύς αποβιβάζεται εις την νήσον", γράφει σε ανταπόκρισή της από τα Χανιά η αθηναϊκή εφημερίδα "Έστία". Οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν στις 11:50 το πρωί, όταν οι γηραιοί αγωνιστές Αναγνώστης Μάντακας, 94 ετών, και Χατζημιχάλης Γιάνναρης, 88 ετών, ύψωσαν την ελληνική σημαία στο φρούριο Φιρκά, ενώ την ίδια ώρα ερρίπτοντο 101 κανονιοβολισμοί από τα ναυλοχούντα ελληνικά πολεμικά πλοία.

Ελευθέριος Βενιζέλος

Η Κρήτη περιήλθε ολοκληρωτικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία στις 4 Οκτωβρίου του 1669, όταν ο μέγας Βεζύρης Κιοπρουλής εισήλθε πανηγυρικά στον Χάνδακα (σημερινό Ηράκλειο), θέτοντας τέλος στην Ενετοκρατία στο νησί, που κράτησε 465 χρόνια (1204-1669). Παρά τη φυγή πολλών κατοίκων και την πληθυσμιακή αλλοίωση από τους νέους κατακτητές, οι Κρήτες ποτέ δεν έσκυψαν το κεφάλι στους Οθωμανούς. Το μαρτυρούν οι εξεγέρσεις του 1692 ("Κίνημα του 1692") και του 1770 ("Επανάσταση του Δασκαλογιάννη").

Η τελετή ανακήρυξης της Ένωσης

Το 1821, οι Κρήτες συμμετείχαν στον εθνικό ξεσηκωμό, αλλά οι προσπάθειές τους δεν ευοδώθηκαν, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού Τούρκων και Τουρκοκρητικών στο νησί και της έλλειψης εφοδίων. Οι εξεγέρσεις κατά του κατακτητή συνεχίστηκαν με αμείωτη ένταση και πυκνότητα, το 1833 ("Κίνημα των Μουρνιών"), το 1841 ("Επανάσταση των Χαιρέτη και Βασιλογεώργη"), το 1858 ("Κίνημα του Μαυρογένη"), την τριετία 1866-1869 ("Μεγάλη Κρητική Επανάσταση"), το 1878 ("Επανάσταση του 1878"), το 1889 ("Επανάσταση του 1889") και τη διετία 1897-1898 ("Επανάσταση του 1897-1898"), οπότε η Κρήτη κέρδισε την αυτονομία της υπό τις ευλογίες των Μεγάλων Δυνάμεων, μετά τις άπιστευτες ωμότητες που διέπραξαν οι βαζιβουζούκοι (Τούρκοι άτακτοι) στο Ηράκλειο στις 25 Αυγούστου του 1898. Στις 2 Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου και ο τελευταίος τούρκος στρατιώτης εγκατέλειπε το κρητικό έδαφος.

Η Κρήτη τέθηκε υπό την προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων και την υψηλή μόνο επικυριαρχία του σουλτάνου. Από το 1898 έως το 1913 δημιουργήθηκε η Κρητική Πολιτεία, με αρμοστή τον έλληνα βασιλόπαιδα Γεώργιο και κυβέρνηση αποτελούμενη από πέντε χριστιανούς και ένα μουσουλμάνο (Οι μουσουλμάνοι αντιπροσώπευαν περίπου το 25% των κατοίκων της Κρήτης το 1900). Δεσπόζουσα μορφή εκείνης της περιόδου αναδείχθηκε ο νεαρός δικηγόρος Ελευθέριος Βενιζέλος, ο οποίος γρήγορα ήλθε σε σύγκρουση με τον Γεώργιο, εξαιτίας των υπερεξουσιών του. Η "Επανάσταση στον Θέρισσο" (10 Μαρτίου 1905), που οργάνωσε ο Βενιζέλος ανάγκασε τον Γεώργιο σε παραίτηση και την ανάληψη της ύπατης αρμοστείας από τον ελλαδίτη πολιτικό Αλέξανδρο Ζαΐμη. Κύριο αίτημα των εξεγερμένων ήταν η άμεση ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

Η νικηφόρα έκβαση των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913) για την Ελλάδα, εξαιτίας και της διορατικής πολιτικής του Έλληνα πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου, επιτάχυνε τις εξελίξεις. Στις 30 Μαΐου 1913 ο παραπαίων σουλτάνος παραιτήθηκε όλων των δικαιωμάτων του στην Κρήτη με τη Συνθήκη του Λονδίνου (άρθρο 4), ενώ με ιδιαίτερη συνθήκη παραιτήθηκε και από την επικυριαρχία του στο νησί (1 Νοεμβρίου 1913). Η Κρήτη ήταν ελεύθερη και η ένωσή της με την Ελλάδα είχε πραγματοποιηθεί. Το Κρητικό Ζήτημα, που απασχόλησε επί μακρόν τη διεθνή πολιτική, είχε επιλυθεί.

Το 1923 με την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας έφυγαν και οι τελευταίοι μουσουλμάνοι από την Κρήτη, οι περισσότεροι από τους οποίους εγκαταστάθηκαν στα παράλια της Μικράς Ασίας.

Υποβρύχιο Δελφίν

Το πρώτο υποβρύχιο του ελληνικού στόλου

Το πρώτο μάχιμο υποβρύχιο του ελληνικού στόλου και το πρώτο στην παγκόσμια ναυτική ιστορία που εκτόξευσε τορπίλη κατά εχθρικού πολεμικού πλοίου...

Το πρώτο μάχιμο υποβρύχιο του ελληνικού στόλου, που διεκδίκησε μια παγκόσμια πρωτιά. Στις 9 Δεκεμβρίου 1912 έγινε το πρώτο υποβρύχιο στην παγκόσμια ναυτική ιστορία που εκτόξευσε τορπίλη κατά εχθρικού πολεμικού πλοίου και συγκεκριμένα του τουρκικού καταδρομικού "Μετζιχιδιέ" (Medjidieh), στο πλαίσιο του Α' Βαλκανικού Πολέμου. Αν και η βολή ήταν αποτυχημένη, το "Δελφίν" έγραψε ιστορία.

Η ναυπήγηση του Δελφίν ήταν αποτέλεσμα της αναδιοργάνωσης του ελληνικού στρατεύματος, που ακολούθησε το στρατιωτικό κίνημα στον Γουδή (15 Αυγούστου 1909) και ήταν ένα από τα κύρια αιτήματα του Στρατιωτικού Συνδέσμου υπό τον Συνταγματάρχη Νικόλαο Ζορμπά. Η παραγγελία για τη ναυπήγηση του πρώτου ελληνικού καταδυομένου (λέξη της εποχής για το υποβρύχιο) δόθηκε από την κυβέρνηση Δραγουμή στα γαλλικά ναυπηγεία Schneider τον Σεπτέμβριο του 1910. Η ναυπήγηση του άρχισε το 1911 και ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 1912. Η παραλαβή του "Δελφίν" έγινε στις 21 Αυγούστου 1912 στον ναύσταθμο της Τουλόν από τον πλωτάρχη Στέφανο Παπαρηγόπουλο, που ήταν και ο πρώτος κυβερνήτης του. Το "Δελφίν", υποβρύχιο τύπου "Λομπέφ", είχε εκτόπιση 310/450 τόνων, ανέπτυσε ταχύτητα

8,5/13 κόμβων και ο οπλισμός του αποτελείτο από 4 εκτοξευτήρες τορπιλών των 45 εκ. εξωτερικά του σκάφους κάτω από το ξύλινο κατάστρωμα. Είχε πλήρωμα 18 ανδρών.

Αμέσως μετά την παραλαβή του άρχισε η εντατική εκπαίδευση του πληρώματος υπό την επιβλεψη Γάλλων αξιωματικών. Είχαν γίνει έντεκα καταδύσεις, όταν ο κυβερνήτης του πήρε διαταγή να αποπλεύσει από την Τουλόν για τον Πειραιά, καθώς ο Α' Βαλκανικός Πόλεμος βρισκόταν επί θύραις. Το υποβρύχιο άφησε τη Γαλλία στις 16 Σεπτεμβρίου με κατεύθυνση την Κέρκυρα, όπου έφθασε στις 21 Σεπτεμβρίου. Δεν έμεινε παρά λίγες ώρες στο νησί των Φαιάκων, όσο χρειάστηκε για να ανεφοδιαστεί. Την επομένη, 22 Σεπτεμβρίου 1912, κατέπλευσε στο Ναύσταθμο της Σαλαμίνας, όπου έτυχε ενθουσιώδους υποδοχής.

Την επομένη η εφημερίδα *Εμπρός* έγραψε για το νέο απόκτημα του Πολεμικού Ναυτικού: "Το σχήμα του Δελφίνος είναι ακριβώς σχήμα μεταλλίνου τεραστίου πούρου, χρώματος βαθυκυάνου, μήκους ολίγον μικρότερον των τορπιλλοβόλων μας. Επί του καταστρώματός του, επίσης καμπυλοειδούς, έχει μόνο δύο κοντούς ιστούς, μίαν μικράν γέφυραν δια τον κυβερνήτην του και στερείται τελείως καπνοδόχου. Κατά την κατάδυσίν του, γέφυρα και ιστοί εξαφανίζονται τελείως υπό το ύδωρ".

Στις 4 Οκτωβρίου 1912 ξέσπασε ο Α' Βαλκανικός Πόλεμος και στις 19 Οκτωβρίου το Δελφίν απέπλευσε από τον Ναύσταθμο για να ενωθεί με τον υπόλοιπο στόλο που ναυλοχούσε στο Μούδρο της Λήμνου. Τον επόμενο μήνα, η μόνη του δραστηριότητα ήταν κάποιες καταδυτικές ασκήσεις στον κόλπο του Μούδρου και οι συνεχείς επιθεωρήσεις των μηχανών και των συστημάτων του, που παρουσίαζαν προβλήματα. Από τις 20 Νοεμβρίου άρχισε τις περιπολίες, πλέοντας στην επιφάνεια, αλλά και σε κατάδυση, έξω από τα Δαρδανέλια, ενώ τις νύκτες προσορμιζόταν στην Τένεδο.

Τις πρωινές ώρες της 9ης Δεκεμβρίου 1912 έξι τουρκικά πολεμικά εμφανίστηκαν στο στόμιο των Δαρδανελίων στην πρώτη έξοδο του τουρκικού στόλου στο Αιγαίο μετά την ήττα του στη Ναυμαχία της Έλλης στις 3 Δεκεμβρίου. Αμέσως έσπευσαν ισάριθμα ελληνικά πλοία, τα οποία είχαν διαταγή να τα παρενοχλούν από απόσταση μέχρι την άφιξη των θωρηκτών του ελληνικού στόλου με επικεφαλής το *Αβέρωφ*. Μετά από ένα τέταρτο, τα εχθρικά πλοία στράφηκαν προς νότιο με κατεύθυνση προς τα Μαυρονήσια. Όταν φάνηκαν στον ορίζοντα το Δελφίν, που περιπολούσε στην περιοχή, καταδύθηκε και επιχείρησε να τορπιλίσει το *Μετζιχιδιέ* από απόσταση 500 μέτρων. Ο τορπιλλοβλητικός σωλήνας, όμως, έπαθε αφρολογιστία και η τορπίλη έπεσε στο βυθό, δίπλα στο υποβρύχιο, χωρίς να εκραγεί. Τα τουρκικά πλοία πέρασαν πάνω από το Δελφίν χωρίς να το αντιληφθούν.

Στην προσπάθειά του να επιστρέψει στη βάση του, το ελληνικό υποβρύχιο προσάραξε στα αβασή των ακτών της Τενέδου. Για να αποκολληθεί αναγκάστηκε να αφήσει τα μολυβένια βάρη ασφαλείας που είχε, πράγμα που έκανε αδύνατη την κατάδυσή του. Πλέοντας στην επιφάνεια επέστρεψε στο Μούδρο στις 10 Δεκεμβρίου και δύο ημέρες αργότερα στάλθηκε στο Ναύσταθμο της Σαλαμίνας για επισκευές και εκεί έμεινε ως το τέλος του πολέμου.

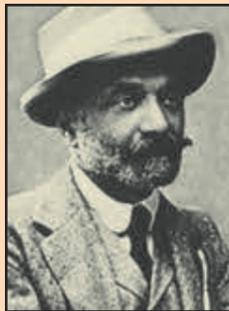
Τον Σεπτέμβριο του 1916 το Δελφίν κατασχέθηκε από τους Γάλλους, κατά τη διάρκεια του "Εθνικού Διχασμού". Στο Ναυτικό αποδόθηκε τον Οκτώβριο του 1917, όταν πια είχε επικρατήσει το βενιζελικό "Κίνημα της Εθνικής Άμυνας" και στη νότια Ελλάδα. Όμως, ήταν πια άχρηστο και οποιαδήποτε προσπάθεια αποκατάστασής του ανέφικτη. Έτσι, το Δελφίν, παροπλίστηκε το 1920.

ΤΑ "ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑ"

Νοέμβριος 1901

Όταν στις 9 Νοεμβρίου 1901 η εφημερίδα "Ακρόπολις", υπό τη διεύθυνση του Βλάσση Γαβριηλίδη, ανακοίνωσε ότι θα συνεχίσει το έργο της βασίλισσας Όλγας δημοσιεύοντας σε συνέχειες το "Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον", μεταφρασμένο στη δημοτική γλώσσα, πυροδότησε βίαιες αντιδράσεις, οι οποίες ονομάστηκαν "Ευαγγελικά".

Η ρωσικής καταγωγής βασίλισσα Όλγα ήδη από το 1898 είχε αναθέσει στη γραμματέα της Ιουλίτσα Σωμάκη να ξεκινήσει μετάφραση των Ευαγγελίων στη δημοτική, ώστε να γίνονται κατανοητά από τους ως επί το πλείστον αναλφάβητους Έλληνες. Η κίνηση αυτή βρήκε αντίθετους τους υποστηρικτές της αρχαϊζουσας, οι οποίοι για να εμποδίσουν τη μετάφραση και να επηρεάσουν το κοινό αίσθημα συνέδεσαν την καταγωγή της Όλγας με τις γεωπολιτικές ανακατατάξεις που δρομολογούνταν και ειδικότερα με το σλαβικό κίνδυνο. Η μετάφραση διακόπηκε, ωστόσο τη σκυτάλη της μετάφρασης ανέλαβε ο συγγραφέας και υπέρμαχος της δημοτικής γλώσσας Αλέξανδρος Πάλλης, παρά τις πατριαρχικές και συνοδικές απαγορεύσεις που υπήρχαν με ποινή αφορισμού τόσο του μεταφραστή όσο και των αναγνωστών.

Αλέξανδρος Πάλλης

Η δημοσίευση των αποσπασμάτων θεωρήθηκε γελοιοποίηση των εθνικών κειμηλίων και προκάλεσε την οργισμένη επίθεση φοιτητών διαφόρων σχολών στα γραφεία της εφημερίδας, η οποία ωστόσο έληξε χωρίς παρεκτροπές. Η υποδαύλιση του φανατισμού όμως από άλλες εφημερίδες της εποχής, που έκαναν λόγο για άθεους, προδότες, εγκληματίες του έθνους και Σλάβους προπαγαντιστές που ήθελαν να καταστρέψουν την πολιτιστική ταυτότητα των Ελλήνων καθώς και ο χαρακτηρισμός της μετάφρασης, ως βεβήλης από το πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, έφεραν νέο κύμα αντιδράσεων στο οποίο συμμετείχαν και υποστηρικτές της τότε αντιπολίτευσης. Το ζήτημα δηλαδή από θρησκευτικό και γλωσσικό μετατράπηκε σε πολιτικό και εθνικό.

Με την παρακίνηση αντιδημοτικιστών καθηγητών και ακαδημαϊκών αλλά και κληρικών, δασκάλων και βουλευτών, φοιτητές και πολίτες διοργάνωσαν στην Αθήνα διαδήλωση στις 8 Νοεμβρίου, παρ' όλο που η εφημερίδα, λόγω των πιέσεων και των γεγονότων, είχε διακόψει τη δημοσίευση των αποσπασμάτων ήδη Από τις 20 Οκτωβρίου. Αιτήματα των διαδηλωτών ήταν η αποπομπή του αρχιεπισκόπου Προκοπίου Β', ο οποίος είχε συμφωνήσει στη δημοσίευση των αποσπασμάτων, αλλά και η παρέμβαση του πατριάρχη Ιωακείμ του Γ', συνετέλεσαν ώστε να αφοριστεί ο Αλέξανδρος Πάλλης.

Ωστόσο, καθώς το ζήτημα είχε πάρει πια πολιτικές διαστάσεις, το φανατισμένο πλήθος, που αποτελούνταν και από υποστηρικτές της αντιπολίτευσης, προσπάθησε να μπει στη Βουλή και στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών, ώστε να "συνετίσει" και να "συμμορφώσει" τους βουλευτές της κυβερνήσεως και τον αρχιεπίσκοπο. Η επέμβαση της χωροφυλακής ήταν βίαιη, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 8 διαδηλωτές-ανάμεσά τους τρεις φοιτητές- και να τραυματιστούν 70. Πολλοί φοιτητές έκαμαν τότε κατάληψη του Πανεπιστημίου Αθηνών και οχυρώθηκαν σ' αυτό μέχρι τις 12 Νοεμβρίου.

Συνέπεια των αιματηρών γεγονότων ήταν η καθαίρεση του αρχιεπισκόπου Προκοπίου Β' και η παραίτηση της κυβέρνησης Γεωργίου Θεοτόκη στις 11 Νοεμβρίου, ενώ τόσο το γλωσσικό ζήτημα όσο και το θρησκευτικό συνδέθηκαν με εθνικιστικές θεωρίες συνωμοσίας,-

Οι 11 καταστροφικότεροι σεισμοί από το 1900

Ένας από τους καταστροφικότερους σεισμούς που συνέβησαν ποτέ στον κόσμο είναι εκείνος που συνέβη την Κυριακή 5-2-2023 στη ΝΑ Τουρκία και τη Βόρεια Συρία. Οι καταστροφές που προκάλεσε ο σεισμός ήταν μεγαλύτερες του αναμενόμενου, εξαιτίας της άναρχης και όχι αντισεισμικής δόμησης και της πυκνοκατοικημένης περιοχής. Ο σεισμός είχε ένταση 7,8 ρίχτερ, διάρκεια 70" λεπτά και είχε μικρό βάθος. Οι καταστροφές είναι ανυπολόγιστες καθώς και τα ανθρώπινα θύματα. Οι νεκροί αναμένεται να περάσουν τις 50.000 και οι τραυματίες να ανέλθουν σε πενταπλάσιο αριθμό. Μέσα από τα ερείπια του σεισμού και όσων ακολούθησαν φαίνεται να αναπήδησε και η ελπίδα της ελληνοτουρκικής συμφιλίωσης. Αυτό όμως αναμένεται να το δούμε στην πράξη.

Οι ένδεκα πιο καταστροφικοί σεισμοί που εκδηλώθηκαν στον πλανήτη Γη από το 1900 και ως τις μέρες μας άφησαν πίσω τους εκατομμύρια θύματα και ανυπολόγιστες ζημιές. Ο σεισμός του 1953 στα Επτάνησα ήταν ο πιο πολύνεκρος στον ελλαδικό χώρο το ίδιο διάστημα. Μπορεί να μην είχε τα μεγέθη των υπολοίπων, αλλά εκδηλώθηκε σε μία δύσκολη περίοδο της μεταπολεμικής μας ιστορίας.

11. Κεφαλληνία (1953)

Από τις 9 έως 12 Αυγούστου 1953 ξέσπασαν στα Επτάνησα τρομεροί σεισμοί, με πολλά θύματα και τεράστιες ζημιές, στα όρια της ολοκληρωτικής καταστροφής, ιδίως στην Κεφαλλονιά, τη Ζάκυνθο και την Ιθάκη. Ήταν ο πιο πολύνεκρος σεισμός στην Ελλάδα από το 1900 έως σήμερα. Ο κύριος σεισμός της 12ης Αυγούστου ήταν μεγέθους 7,2 της κλίμακας Ρίχτερ με επίκεντρο το Αργοστόλι.

Κατά τους επίσημους υπολογισμούς, ο γενικός απολογισμός είχε ως εξής:

- **Κεφαλλονιά:** 386 νεκροί, 730 τραυματίες, 49.800 άστεγοι (11.182 σπίτια καταστράφηκαν και 2.480 έπαθαν ζημιές)
- **Ιθάκη:** 1 νεκρός, 48 τραυματίες, 1.741 σπίτια κατεστραμμένα, 400 με ζημιές.
- **Ζάκυνθος:** 455 νεκροί, 912 τραυματίες, 29 αγνοούμενοι, 93.152 άστεγοι (25.323 κατεστραμμένα σπίτια, 4.217 με ζημιές)

10. Ανκάς (Περου, 1970)

Ήταν ο καταστροφικότερος σεισμός στη χώρα των Ίνκας, μεγέθους 7,9 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ. Συνέβη στις 31 Μαΐου 1970 και το επίκεντρό του βρισκόταν στη θαλάσσια περιοχή δυτικά της επαρχίας Ανκάς στα βόρεια του Περού

9. Σιτσουάν (Κίνα, 2008)

Στις 12 Μαΐου 2008 ισχυρός σεισμός μεγέθους 8 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ έπληξε την περιοχή Σιτσουάν της Κίνας, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους 87.587 άνθρωποι και να τραυματισθούν 374.176. Οι ζημιές ήταν ανυπολόγιστες και οι άστεγοι έφθασαν τα 4,5 εκατομμύρια.

8. Κασμίρ (Πακιστάν, 2005)

Η περιοχή του Κασμίρ στο Βόρειο Πακιστάν είναι μία ιδιαίτερα σεισμογενής περιοχή, καθώς στο μέρος αυτό συγκρούονται η ευρασιατική με την ινδική τεκτονική πλάκα. Ο σεισμός της 8ης Οκτωβρίου 2005 ήταν μεγέθους 7,6 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ και συνέβη στις 8:50 το πρωί, πιάνοντας τους κατοίκους της περιοχής κυριολεκτικά στον ύπνο, μετά το εθνικό φαγοπότη του Ραμαζανιού. Οι νεκροί ξεπέρασαν τις 100.000, οι τραυματίες έφθασαν τις 138.000 και οι άστεγοι τα 3,5 εκατομμύρια. Η διεθνής βοήθεια ήταν άμεση κι έφθασε τα 5,5 δισεκατομμύρια δολάρια.

7. Ασγκαμπάτ (Τουρκμενιστάν, 1948)

Ο σεισμός συνέβη τις πρώτες πρωινές ώρες της 5ης Οκτωβρίου 1948 και ήταν μεγέθους 7,3 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ, με επίκεντρο 25 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πρωτεύουσας

της χώρας Ασγκαμπάτ. Το Τουρκμενιστάν τότε ήταν τμήμα της Σοβιετικής Ένωσης με την ονομασία Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία του Τουρκμενιστάν. Οι νεκροί ξεπέρασαν τις 100.000, που αντιστοιχούσε στο 10% του πληθυσμού του Τουρκμενιστάν.

6. Μεσίνα (Ιταλία, 1908)

Τα ξημερώματα της 28ης Δεκεμβρίου 1908 ισχυρός σεισμός μεγέθους 7,1 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ με επίκεντρο το στενό της Μεσίνα στη Νότιο Ιταλία ισοπέδωσε κυριολεκτικά τις πόλεις Μεσίνα (η Μεσσήνη των αρχαίων Ελλήνων) και Ρέτζιο Καλάμπρια (το Ρήγιον των αρχαίων Ελλήνων). Οι νεκροί ανήλθαν σε 123.000 και οι ζημιές ήταν ανυπολόγιστες. Χιλιάδες άνθρωποι έμειναν άστεγοι και τους επόμενους μήνες αυξήθηκαν δραματικά οι προσφυγικές ροές προς τις Ηνωμένες Πολιτείες.

5. Κάντο (Ιαπωνία, 1923)

Ο πιο καταστροφικός σεισμός που έπληξε την ιδιαίτερα σεισμογενή Ιαπωνία. Ήταν μεγέθους 7,9 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ κι έπληξε την πολυπληθή επαρχία Κάντο την 1η Σεπτεμβρίου 1923. Ο σεισμός είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο 142.807 ανθρώπων, ενώ οι μεγάλες πυρκαϊές που ξέσπασαν κι έκαigan επί διήμερο επιδεινώσαν την κατάσταση και αύξησαν σημαντικά τις ούτως ή άλλως εκτεταμένες ζημιές, που ανήλθαν σε 1 δισ. δολάρια (14 δισ. δολάρια σε σημερινές). 590.000 σπίτια καταστράφηκαν ολοσχερώς και 2 εκατομμύρια άνθρωποι έμειναν άστεγοι. Η 1η Σεπτεμβρίου έχει κηρυχθεί στην Ιαπωνία ως "Ημέρα για την πρόληψη των φυσικών καταστροφών".

4. Αϊτή (2010)

Ο Εγκέλαδος χτύπησε με ιδιαίτερη μανία στις 12 Ιανουαρίου 2010 την Αϊτή, ένα από τα φτωχότερα κράτη του κόσμου. Το επίκεντρο του σεισμού μεγέθους 7 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ βρισκόταν 25 χιλιόμετρα δυτικά της πρωτεύουσας Πορτ-Ο-Πρενς. Ο σεισμός προκάλεσε το θάνατο 160.000 ανθρώπων στην Αϊτή και τη γειτονική Δομινικανή Δημοκρατία. Σύμφωνα με την κυβέρνηση της χώρας, 250.000 κατοικίες και 30.000 εμπορικά κτίρια έπαθαν σοβαρές ζημιές ή καταστράφηκαν ολοκληρωτικά.

3. Χαϊγιουάν (Κίνα, 1920)

Συνέβη τις βραδινές ώρες της 16ης Δεκεμβρίου 1920, με επίκεντρο την επαρχία Χαϊγιουάν της Κεντρικής Κίνας. Ήταν μεγέθους 7,8 της κλίμακας Ρίχτερ (σημερινό υπολογισμοί το ανεβάζουν στα 8,5 Ρίχτερ) και προκάλεσε ολική καταστροφή, καθώς η έντασή του ήταν 12 βαθμοί της 12βάθμιας κλίμακας Μερκάλι. Οι νεκροί έφθασαν τους 273.000, ενώ άγνωστος είναι ο αριθμός των τραυματιών και ανυπολόγιστες οι ζημιές από κατολισθήσεις και εδαφικά ρήγματα. Είναι χαρακτηριστικό της έντασης του σεισμού ότι αναφέρθηκαν κυματαναπάσεις (παλιρροϊκά κύματα) σε φιόρδ της δυτικής Νορβηγίας.

2. Ινδικός Ωκεανός (2004)

Ο φονικότερος σεισμός του 21ου αιώνα μέχρι στιγμής, που συνοδεύτηκε από τσουνάμι ύψους έως και 30 μέτρων. Εκδηλώθηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 26ης Δεκεμβρίου 2004 με επίκεντρο στ' ανοιχτά της νήσου Σουμάτρας της Ινδονησίας. Είχε μέγεθος 9,1 βαθμούς της κλίμακας Ρίχτερ κι ένταση 11 βαθμούς της 12βάθμιας κλίμακας Μερκάλι. Προκάλεσε το θάνατο 280.000 ανθρώπων σε 14 χώρες και τον τραυματισμό 125.000. Οι αγνοούμενοι έφθασαν τους 45.000 και οι ξεριζωμένοι τους 1.000.000. Επηρέασε κυρίως την Ινδονησία (167.799 νεκροί), τη Σρι Λάνκα (35.322), την Ινδία (18.045), την Ταϊλάνδη, τις Μαλδίβες, τη Μαλαισία και τη Σομαλία. Η διεθνής βοήθεια που προσφέρθηκε στις πληγείσες περιοχές ήταν κολοσσιαίων διαστάσεων κι έφθασε τα 14 δισ. δολάρια.

1. Τανγκσάν (Κίνα, 1976)

Θεωρείται ο πιο πολύνεκρος σεισμός του 20ου αιώνα. Εκδηλώθηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 28ης Ιουλίου 1976 και το επίκεντρό του βρισκόταν πλησίον της πόλης Τανγκσάν της Βορειοανατολικής Κίνας. Ήταν μεγέθους 7,8 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ, σύμφωνα με την επίσημη μέτρηση και κατ' άλλους 8,2 Ρίχτερ. Άφησε πίσω του περί τους 650.000 νεκρούς, 150.000 τραυματίες και ανυπολόγιστες υλικές ζημιές.

ΜΑΡΚΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

Λουλούδια και μοσχοβολιές και ωδικών πουλιών λαλιές (Ποιήματα για παιδιά)

Είναι η τέταρτη ποιητική συλλογή που εκδίδει ο συνάδελφος και καλός φίλος Μάρκος Παππάς. Και όταν γράφω, συνάδελφος, δεν εννοώ μόνο στο επάγγελμα, από το οποίο και οι δυο βρισκόμαστε...εν αποστρατεία, αλλά και στην τέχνη του λόγου. Μόνο που εγώ οδοιπορώ πεζός (πεζογραφήματα) και ο Μάρκος πετάει στους ουρανοί συντροφωμένος από ωδικά πουλιά και λογής μοσχομυρδάτα και λαμπρόχρωμα λουλούδια.

Η παρούσα συλλογή περιλαμβάνει συνολικά 41 ποιήματα, χωρισμένα σε 3 μέρη: (Α' μέρος 25, Β' μέρος 12, Γ' μέρος 4). Τα τέσσερα τελευταία ποιήματα είναι αφιερωμένα στην υποδοχή στη ζωή των τεσσάρων εγγονιών του ("Καλώς μας ήρθες!", "Καλώς τον!", "Καλοσώριστες!", "Καλώς το μας!") και, όπως ήταν φυσικό, είναι γραμμένα με πολλή συγκίνηση, λυρισμό, μεγάλη αγάπη και άπειρες ευχές.

Το βιβλίο είναι σχήματος 24X17, εξώφυλλα και εσωτερικές σελίδες είναι διακοσμημένες με υπέροχα σκίτσα και εικόνες από τον συνάδελφο Κώστα Φωτάκη, ώστε να βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία με το περιεχόμενο των ποιημάτων. Είναι η δεύτερη βράβευση ποιητικής συλλογής του Παππά από τη "Γυναικεία Λογοτεχνική Συντρο-

φία", στην οποία ο ποιητής εκφράζει ευχαριστίες και ευγνωμοσύνη. "...Εδώ νιώθω την ανάγκη να εκφράσω την απέραντη ευγνωμοσύνη μου και τις πολλές και θερμές ευχαριστίες μου στη Γ.Λ.Σ.", γράφει στον πρόλογο του βιβλίου.

Ας έλθουμε τώρα στα ποιήματα. Ο Παππάς διαθέτει το ποιητικό χάρισμα: έχει "τη σφραγίδα της δωρεάς", καθώς έλεγε ο Γ. Παπανδρέου (παππούς). Χρησιμοποιεί με άνεση τον δεκαπεντασύλλαβο στίχο, με ρυθμό και ομοιοκαταληξία. Σχεδόν όλοι οι μεγάλοι έλληνες ποιητές - παλιοί και νεότεροι - έγραψαν ποιήματα για παιδιά. Ο Μάρκος Παππάς όμως -κατά την άποψή μου- είναι ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου της εποχής μας.

Του εύχομαι να είναι πάντα καλά και να γλυκαίνει τη ζωή μας με τα ποιήματά του. Παρεμπιπτόντως, του συνιστώ -σε επανέκδοση της συλλογής- να διορθώσει τον υπότιτλο, ως εξής: "Ποιήματα για παιδιά από 6 ως 96 ετών", γιατί, ποιος μπορεί να μας απαγορεύσει να ονειρευόμαστε, να αναπολούμε και να απολαμβάνουμε τη χρυσή εποχή της παιδικής ηλικίας μας;

Λάμπρος Γριβέλλας

Ο Τάκης Πλούμας

Το ομότιτλο ποίημα του Μιλτιάδη Μαλακάση, δημοσιεύτηκε το 1926, και αναφέρεται στο λεβέντη του Μεσολογγίου Τάκη-Πλούμα, μία από τις ζωηρότερες αναμνήσεις της παιδικής ηλικίας του ποιητή που γεννήθηκε στο Μεσολόγγι το 1869. Η λαμπρή του ανάμνηση από το πανηγύρι του Αγίου Συμεών (Αϊ-Συμιού), που γίνεται ανήμερα της γιορτής του Αγίου Πνεύματος, παραμένει ζωντανή, καθώς ο ποιητής αναβιώνει την πανηγυριώτικη ατμόσφαιρα του παρελθόντος, μέσα στην οποία δέσποζε κάποτε ο μεγάλος του ξάδερφος, το πρότυπο "στην ομορφιά και στην ορμή".

"Στα παιδικά μου χρόνια, ο πιο μεγάλος αξάδερφός μου μ' έπαιρνε μαζί στα πανηγύρια, που ήτανε, παρ' άλλος, πρώτος στην ομορφιά και στην ορμή.

Τι ωραίος! Τον θυμούμαι, αστροβολούσε καβάλα στο φαρί του, βυσσινιά φέρμελη χρυσοκέντητη εφορούσε, γιουρντάνια από βενέτικα φλουριά.

Του Καπετάν πασά φόραε την πάλα και το χαρμπί του Μπότσαρη, και δυο, στου σελαχιού του ανάμεσα τη σπάλα, πιστόλια από τ' Άλη το θησαυρό.

Φουστανελίτσα φόραε ζυγιασμένη και κάλτσες και τσαρούχια φουντωτά, παραγγελιά απ' τα Γιάννενα φερμένη, γαντζούδια πρεβεζάνικα, ασημιά.

Έτσι σιαγμένος, κι έχοντας στον ώμο το κarioφιλι, χαιτή και λουριά στο χέρι του, ελαμπάδιζε το δρόμο, χιμώντας απ' την Πύλη την πλατιά.

Κ' εγώ, λίγο ξοπίσω του, όλο θάμπος, στο γλήγορο αλογάκι μου κι εγώ, δυνόμουν να τον φτάνω, κι ήμουν σάμπως να 'χα φτερά, κορμάκι αερινό.

Κι ως τρέχαμε, θυμάμαι, τα κλεισμένα στο τουνεζί φεσάκι του, σγουρά, σκόρπια τριγύρα, φέγγανε, σαν ένα γνεφάκι απ' αναμμένη αθημωνιά.

Κι ως πύρωνεν ακόμα στη φευγάλα, τρικυμισμένος κι όλος μες στο φως, χρυσόχυτος μου εφάνταζε καβάλα, σαν τον Αϊ-Γιώργη, λίγο πιο μικρός...

Ω! το λεβέντη του Μεσολογγιού μας, τον ήλιο της αυγούλας μου ζωής! Και να μετρώ, και να 'ναι, ο Τάκης Πλούμας, τριάντα τρία χρόνια μες στη γης..."

Μιλτιάδης Μαλακάσης

ζωής, στηρίζοντας τις ελπίδες τους στον Θεό και στα χέρια τους.

Εδώ σ' αυτό το γραφικό χωριουδάκι ζούσε ένα μικρό παιδί, ο Θοδωρής, στα τέλη της δεκαετίας του χίλια εννιακόσια πενήντα. Ο Θοδωρής, που ήταν μαθητής του Δημοτικού τότε, ήταν ένα παιδί με μέτριο ανάστημα, κάπως αδύνατο, όπως όλα σχεδόν τα παιδιά του χωριού, αλλά με δυο μάτια πανέξυπνα, που διψούσε να βλέπει, να παρατηρεί και να μαθαίνει καινούργια πράγματα.

Ο Θοδωρής αγαπούσε πολύ τη φύση. Παρατηρούσε τα πάντα και ήξερε όλα τα δέντρα κι όλα τα λουλουδία της περιοχής με τ' όνομά τους. Γνώριζε όλα τα αγριοπούλια απ' το κελάδημά τους ή από τον κρωγμό τους. Χαίρονταν τον ήλιο που έβγαινε το πρωί κι έγερνε το βράδυ ακουμπώντας στις ελατοκορφάδες, που τις άναβε και τις χρύσωσε και τις έκανε να φαίνονται σαν κοράλια. Χαίρονταν τον ουρανό, ιδιαίτερα τις καλοκαιριάτικες νύχτες, που γέμιζε τρυπούλες φωτεινές κι είχε κι ένα φεγγάρι, που πότε λειψό, σαν φέτα από πεπόνι, και πότε ολόγιομο σαν ολόχρυση μπάλα, πασπάλιζε το χωριό του με χρυσόσκονη και το έκανε να φαντάζει παραμυθένιο.

Ήξερε όλα τα τοπωνύμια και όλα τα μονοπάτια της περιοχής, τα είχε γυρίσει όλα. Πότε πηγαίνοντας με τη γιαγιά στους κήπους, πότε με τον παππού στις γύρω πλαγιές για βότανα, πότε με τους γονείς στα χωράφια και πότε με τον μεγάλο αδερφό στο κοπάδι. Ποτέ όμως δεν έφυγε, ποτέ δεν ταξίδεψε πέρα από τα όρια του χωριού του. Αυτός ήταν και ο καημός του, το μεγάλο του όνειρο. Να ταξιδέψει κάποτε μακρύτερα, να ιδεί καινούργια μέρη, άλλα χωριά, μεγάλες πόλεις, άλλους ανθρώπους.

Τέλειωσε την Τρίτη τάξη ο Θοδωρής, όταν ολοκληρώθηκε η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου και συνδέθηκε το χωριό του οδικά με την Καρδίτσα. Τότε είδε, κι έκανε την επιθυμία του για κάποιο ταξίδι ακόμα πιο έντονη, για πρώτη φορά αυτοκίνητο. Και τι αυτοκίνητο! Ένα φορτηγό ξεθωριασμένο σαράβαλο, που κουβαλούσε ανθρώπους, ζώα και πράγματα μαζί, και που άμα έπαιρνε ανηφόρα, βογγούσε σαν πληγωμένο στοιχειό και γέμιζε τον αέρα καυσαέρια και κουρνιαχτό.

Είναι η εποχή που η μετανάστευση, εσωτερική κι εξωτερική, ερημώνει την ύπαιθρο και την ορφανεύει από νιάτα. Η αναζήτηση μιας ζωής πιο ανθρώπινης, γιατί η πολύωρη γεωργοκτηνοτροφική εργασία είναι και εξαντλητική και χωρίς απόδοση, αλλά και η προτροπή των γονιών: "Τραβάτε αλλού να ζήσετε, εδώ δεν έχει προκοπή", οδηγούν τους νέους στα μεγάλα αστικά κέντρα ή στο εξωτερικό, όπου νη ζήτηση εργατικών χεριών είναι μεγάλη και η προσφορά εργασίας αμείβεται ικανοποιητικά.

Ο καιρός περνούσε κι ο Θοδωρής όλο ονειρευόταν κάποιο ταξίδι, που όμως δεν ερχόταν. Έβλεπε κάποια άλλα παιδιά μεγαλύτερά του, που σαν τέλειωσαν το Δημοτικό πήγαν και δούλευαν στην Αθήνα κι έρχονταν κάθε Πάσχα, Χριστούγεννα και καλοκαίρι με το αυτοκίνητο και τα ζήλευε. Όταν μεγαλώσω θα πάω κι εγώ να δουλέψω και θα χορτάσω ταξίδια, σκέφτηκε κάποτε και καταχάρηκε και βολεύτηκε μ' αυτή τη σκέψη.

Ήταν όμως περισσότερο τυχερός απ' όσο νόμιζε, γιατί όταν ήταν στην Πέμπτη τάξη ήρθε εκείνη η απρόσμενη εκδρομή στο Φράγμα του Μένδοβα. Μια εκδρομή, εκπαιδευτική την είπε ο δάσκαλος, που θα έδινε στα παιδιά την ευκαιρία να ταξιδέψουν με αυτοκίνητο και να δουν και να μάθουν καινούργια πράγματα. Αυτή η εκδρομή ήταν για τα παιδιά του Σχολείου και ιδιαίτερα για τον Θοδωρή ένα ανέλπιστα θείο δώρο. Έτσι το όνειρό του έγινε πραγματικότητα.

Όταν γύρισε από αυτή την εκδρομή ο Θοδωρής, έλεγε κι έλεγε στους δικούς του και τελειωμό δεν είχε. Έλεγε για τα χωριά που είδε, για τον απέραντο κάμπο, για την πόλη της Καρδίτσας, για το μοναστήρι της Κορώνας, για το Φράγμα που λίγο ήθελε να τελειώσει, για τη λίμνη που ήταν μισογεμάτη, για κάποια έλατα που πνίγηκαν και φαίνονταν μόνο οι κορφές τους με τα στροφίλια και πολλά άλλα. Ύστερα συμπλήρωνε με σοβαρότητα: Κάποτε θα ξαναπάω ως εκεί, να δω το Φράγμα τελειωμένο και τη λίμνη γεμάτη. Το έλεγε και το εννοούσε. Ήταν κάτι σαν υπόσχεση στον εαυτό του.

Τα χρόνια πέρασαν. Ο Θοδωρής αφού τελείωσε το Δημοτικό, βρέθηκε κάπου στην Αθήνα να δουλεύει σ' ένα μαραγκούδικο. Καλό παιδί ήταν, έξυπνο ήταν, τα χέρια του "έπιαναν" κι έτσι έγινε ένας πολύ καλός τεχνίτης που αμειβόταν αρκετά καλά. Έτσι, να σου τον, παλικάρι στα είκοσι πέντε του, μ' ένα δικό του καινούργιο αστραφερό αυτοκίνητο.

Το πρώτο του ταξίδι ήταν για την Καρδίτσα. Έφτασε πριν το μεσημέρι. Καλοκαίρι, καυτός Ιούλιος. Βιάζεται ν' αφήσει τον κάμπο πίσω του και να ανηφορίσει για το χωριό του. Από ώρα όμως πλησιάζοντας προς τη γενέθλια γη, άρχισε να τον

Ο ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΑΙ Η ΛΙΜΝΗ

Συνέχεια από τη σελ. 1

βασανίζει μια σκέψη. Ξύπνησε το παιδί που είχε μέσα του. Οι ευαισθησίες του και οι παιδικές του αναμνήσεις ζωντάνεψαν. Θυμήθηκε πως πριν από χρόνια είχε υποσχεθεί κάτι στον εαυτό του. Σ' ένα σταυροδρόμι σταματά για λίγο δίβουλος. Μα ξεκινά πάλι γρήγορα και αποφασιστικά.

Πήρε τον δρόμο για τη λίμνη. Θα έκανε το χατίρι του χαϊδεμένου παιδιού που έκρυβε μέσα του. Το είχε παρατηρήσει από χρόνια πως κάθε φορά που ικανοποιούσε κάποια επιθυμία του, ζούσε γλυκές μικροχαρές, στιγμές ευτυχισμένες κι ένιωθε πολύ-πολύ όμορφα. Έτσι θα έκανε πάλι εκείνο το ταξίδι που είχε κάνει με το Σχολείο. Ήθελε πολύ να δει το Φράγμα τελειωμένο και τη λίμνη γεμάτη. Ήθελε να ξαναδεί εκείνη την όμορφη περιοχή, που τώρα σίγουρα θα ήταν όμορφότερη.

Βγήκε από την πόλη της Καρδίτσας πηγαίνοντας δυτικά. Πέρασε το δασάκι της Παπαράντζας και πηγαίνοντας για το χωριό Μητρόπολη, έβλεπε απέναντί του τις πρώτες πλαγιές των Αγράφων με τα χωριουδάκια τους. Από την κορυφή μιας πλαγιάς, σαν ένα γιγάντιο γκριζό φίδι, κατέβαινε ένας τεράστιος τιμεντένιος αγωγός. Θυμήθηκε τα λόγια του δασκάλου του: "Το νερό της λίμνης θα κατεβαίνει με αγωγό και με την ορμή του θα κινεί ένα εργοστάσιο που θα παράγει ηλεκτρικό ρεύμα. Στη συνέχεια θα χρησιμοποιείται για την ύδρευση της πόλης της Καρδίτσας και των χωριών του κάμπου, αλλά και για την άρδευση της εύφορης πεδιάδας της Καρδίτσας". Όλα αυτά τώρα ήταν μια φανερή, ευεργετική πραγματικότητα.

Συνεχίζοντας τον δρόμο του, πέρασε το ιστορικό χωριό Μητρόπολη και σε είκοσι λεπτά περίπου, έφτασε στο μοναστήρι της Κορώνας, το πανέμορφο κι επιβλητικό αυτό μοναστήρι του δεκάτου έκτου αιώνα, όπου είχε μονάσει κάποτε και ο πολιούχος της Καρδίτσας, ο άγιος Σεραφεΐμ. Είδε κόσμο πολύ, γινόταν μια βάφτιση. Κατέβηκε, πήγε προσκύνησε, άναψε ένα κεράκι και βγήκε διακριτικά. Σε λίγο απολάμβανε τον καφέ του και τη δροσιά της απόγεια αύρας που ερχόταν από τη μεριά της λίμνης στο γραφικό Τσαρδάκι. Μια πανέμορφη τοποθεσία με δυο χαρακτηριστικά εξοχικά κεντράκια, στον αυχένα της κορυφογραμμής, που είναι και πέρασμα από τη μεριά της Καρδίτσας προς την περιοχή της λίμνης και αντίστροφα. Ύστερα από ολιγόλεπτη στάση προχώρησε κι έφτασε σε ένα ξέφωτο. Το θέαμα ήταν συναρπαστικό. Σταμάτησε. Περπάτησε με το βλέμμα του τις γύρω πλαγιές και χόρτασε το μάτι του πράσινο. Δεξιά του, λίγο πιο κάτω από τον δρόμο, απλωνόταν γαλαζοπράσινη κι ακυμάτιστη η λίμνη. Αγνάντεψε όλο της το περιγράμμα που φαινόταν από εκεί. Τα γύρω βουνά και τα κοντινά δέντρα καθρεφτίζονταν στα καθάρια και ήρεμα νερά της.

Ξαναεξέκινε πηγαίνοντας σιγά-σιγά, γιατί η διαδρομή για αρκετό διάστημα ήταν σχεδόν παραλίμνια. Απολάμβανε τη θέα της λίμνης και της γύρω περιοχής. Ένα βαρκάκι ταξίδευε προς την απέναντι όχθη, αυλακώνοντας την ήρεμη επιφάνεια του νερού. Πιο πέρα μερικοί άνθρωποι, άλλοι όρθιοι κι άλλοι καθιστοί, ψάρευαν κρατώντας υπομονετικά κάτι τεράστια καλάμια. Ένας μάλιστα είχε τραβήξει το αγκίστρι του, όπου ήταν πιασμένα δυο μεγαλούτσικα ψάρια που χοροπηδούσαν στον αέρα.

Πέρασε τον Άγιο Αθανάσιο, έναν μικρό παραλίμνιο οικισμό του χωριού Λαμπερό, και επειδή η λίμνη έπαιπε να φαίνεται απ' τον δρόμο, αύξησε ταχύτητα. Το δάσος με τις βελανιδιές που μέχρι τώρα διέσχιζε, το διαδέχθηκε ένα δάσος με ορθόκορμα έλατα. Η γνώριμη και χαρακτηριστική μοσχοβολιά του ρετσανιού και της ρίγανης μπήκε στα ρουθούνια του και τον πλημμύρισε. Του θύμισε το χωριό του και η ψυχή του καταχάρηκε.

Πέρασε το πανέμορφο χωριό Καστανιά, ένα απ' τα καλύτερα θέρετρα της Καρδίτσας και συνέχισε. Προχωρούσε θαυμάζοντας την εναλλαγή του τοπίου και τον θαυμάσιο εικόνα της "Κοιμώμενης των Αγράφων", που σχηματιζόταν στο βάθος από την κορυφογραμμή της Πίνδου. Έφτασε στο χωριό Μούχα και συνέχισε. Μετά από λίγο ήταν στο Φράγμα. Πήγε και σταμάτησε ψηλά στην αριστερή πλευρά του. Εκεί που είχαν σταματήσει και τότε με την εκδρομή του Σχολείου. Βγήκε από το αυτοκίνητο. Ένα δροσερό, βουνίσιο αεράκι τον υποδέχτηκε. Του χαϊδεψε το πρόσωπο, του ανέμισε τα μαλλιά, μπήκε στα σπλάχνα του, στο αίμα του και τον έκανε να νιώθει θαυμάσια. Αγνάντεψε έναν γύρο την περιοχή και οι παιδικές αναμνήσεις άρχισαν η μια μετά την άλλη να βγαίνουν βιαστικά

από την κυψέλη της μνήμης, σαν μέλισσες χαρούμενες στις πρώτες ακτίνες απριλιάτικου πρωινού. Θυμήθηκε τη μέρα εκείνη. Θυμήθηκε τους συμμαθητές του, τα ανέμελα γέλια και τον ενθουσιασμό τους. Την ανείπωτη χαρά τους για όλα τα πρωτόγνωρα που ζούσαν κι έβλεπαν. Τον απέραντο θαυμασμό τους για τη δύναμη του ανθρώπου και στη σκέψη και στα έργα.

Θυμήθηκε την έντονη φασαρία από τους πολλούς θορύβους των διάφορων μηχανών, από το τρίξιμο κάποιων εργαλείων, από τα χτυπήματα των σφυριών, από τις φωνές των εργατών, που η βαθιά ρεματιά, λειτουργώντας σαν αντηχείο, την ενίσχυε και την ταξίδευε προς όλες τις κατευθύνσεις. Θυμήθηκε ακόμα τα δυο χοντρά συρματόσχοινα, που στηριγμένα παράλληλα από πλαγιά σε πλαγιά, αποτελούσαν τις εναέριες ράγιες, πάνω στις οποίες πηγαινόερχονταν ένας τεράστιος μεταλλικός κουβάς, που κουβαλούσε μπετόν και το άδειαζε όπου ήθελαν οι εργάτες.

Θυμήθηκε και τους καλούς του δασκάλους, που σ' αυτούς χρωστούσαν όλες εκείνες τις ευτυχισμένες στιγμές. Τα θερμά τους λόγια για τον σπουδαίο άνθρωπο, τον "Άξιο της Πατρίδος" όπως τον έλεγαν, που είχε την ιδέα της δημιουργίας της λίμνης. Τον στρατηγό και πρωθυπουργό Νικόλαο Πλαστήρα, τον θρυλικό "Μαύρο Καβαλάρη", τον άνθρωπο πρόσφερε τόσα πολλά στην Ελλάδα, αλλά και στην ιδιαίτερη πατρίδα του.

Τώρα βέβαια το Φράγμα ήταν τελειωμένο. Μια γιγάντια σαν τόξο τιμεντένια κατασκευή, με το κυρτό μέρος προς τη λίμνη, έκοβε τον δρόμο του νερού προς τον Αχελώο, έωνε τα δυο βουνά, τον Ίταμο με το Βουτσικάκι, μ' ένα δεσμό ακατάλυτο και δημιουργούσε στο τοπίο μια τρομερή αντίθεση. Από τη μια κυριαρχούσε η άγρια ομορφιά μιας απότομης, βαθιάς και άνυδρης χαράδρας, κι από την άλλη η ομορφιά της ήμερης και ευεργετικής παρουσίας του νερού.

Αγνάντεψε, απολάμβανε και δεν χόρταινε. Η λίμνη απλωνόταν ήρεμη, αρυτιδωτή και γαλαζοπράσινη στην αγκαλιά των βουνών. Πλαγιές καταπράσινες ανηφόριζαν από τη δαντελωτή ακρολιμνιά, κατάφυτες αλλού από βελανιδιές κι αλλού από περήφανα και πανύψηλα έλατα.

Άξιζε τον κόπο σκέφτηκε και μια απέραντη ευτυχία τον πλημμύρισε. Την άλλη φορά θα 'ρθω με τους φίλους μου και θα 'χουμε αρκετό χρόνο στη διάθεσή μας, είτε μέσα του και προχώρησε προς το αυτοκίνητο. Μπήκε και ξεκίνησε. Πέρασε πάνω από το Φράγμα και βγήκε απέναντι. Τώρα θα κατέβαινε στην Καρδίτσα από την άλλη πλευρά της λίμνης. Ήθελε να γνωρίσει και εκείνη την περιοχή. Λίγο βιαστικά βέβαια, γιατί ο χρόνος τον πίεζε.

Προχώρησε, έφτασε στο χωριό Μπελοκομίτη, σταμάτησε. Αγνάντεψε κι από εκεί, από μια περίοπτη θέση, τη λίμνη. Θαύμασε για άλλη μια φορά το παιχνιδίσμα της στεριάς με το νερό, του πράσινου με το γαλάζιο. Πιο πέρα ένας ζωγράφος είχε στήσει τα σύνεργά του και ζωγράφιζε. Η φύση εδώ είναι γεμάτη ομορφιές-σειρήνες, σκέφτηκε και βιάστηκε να μπει στο αυτοκίνητο.

Πέρασε τα γραφικά και πανέμορφα χωριά Μπελοκομίτη και Νεοχώρι και προχώρησε. Τώρα περνούσε τα χωριά ρίχνοντας γρήγορες και βιαστικές ματιές γύρω του. Πέρασε τα Καλύβια Πεζούλας, το όμορφο Κρυονέρι, το Μορφοβούνι (Βουνέσι), το χωριό του μεγάλου Νικολάου Πλαστήρα. Πέρασε και τον πολύ γνωστό για τα υπέροχα κρασιά του Μεσσηνικόλα και κατέβαινε προς την Καρδίτσα. Κατέβαινε τόσο γεμάτος και τόσο ανάλαφρος. Κατέβαινε κουβαλώντας μέσα του την ομορφιά της φύσης, τη μαγεία της λίμνης και την ευτυχία της ικανοποίησης κάποιας παλιάς αλλά έντονης επιθυμίας.

Έφτασε στην Καρδίτσα. Πέρασε βιαστικά προς την νότια πλευρά της πόλης και πήρε τον δρόμο Καρδίτσας-Κέδρου, τον δρόμο για το χωριό του. Εδώ είμαστε, είπε. Και πήρε να σφυρίζει έναν αγαπημένο του σκοπό.

ΣΗΜ: 1. Μέγδοβας ή Ταυρωπός λεγόταν ο ποταμός (παρπατάμος του Αχελώου) που φράχτηκε για να δημιουργηθεί στο υψίπεδο της Νευρόπολης η τεχνητή λίμνη Μένδοβα ή Ταυρωπού. Έτσι λεγόταν στην αρχή. Αργότερα μετονομάστηκε σε λίμνη Νικολάου Πλαστήρα, προς τιμήν του σπουδαίου εκείνου ανθρώπου που την οραματίστηκε.

ΣΗΜ: 2. Αυτό το αφήγημα γράφτηκε πριν είκοσι περίπου χρόνια, κατόπιν προτροπής της μεγάλης κυρίας της Παιδικής Λογοτεχνίας κ. Αγγελικής Βαρελά, η οποία πρότεινε σε κάποιους συγγραφείς, ως Πρόεδρος της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς, να γράψουν ένα μικρό διήγημα, σχετικό με τον τόπο τους, με σκοπό να περιληφθούν σε ένα βιβλίο που θα εξέδιδε η Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά. Δεν γνωρίζω το γιατί, αλλά αυτή η προσπάθεια δεν ευοδώθηκε.

Πρόεδρος του Κυνηγετικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Το έτος 1981-82 εξελέγη πρόεδρος του Κυνηγετικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, ο οποίος τότε αριθμούσε 7000 μέλη.

Το πρώτο μέλημά μου ήταν να παραλάβει το Διοικητικό Συμβούλιο τα γραφεία του Συλλόγου από τον εργολάβο. Το ακίνητο αγοράστηκε από το προηγούμενο Συμβούλιο, αλλά, κατά τον πρόχειρο έλεγχο διαπιστώθηκε ότι, ενώ τα γραφεία ήταν 110 τετρ. μέτρα, τα χαρτιά έγραφαν 130 τ.μ.. Πέραν αυτού, ενώ τα διαμερίσματα πωλήθηκαν προς 8000 το τ.μ., τα γραφεία του Συλλόγου χρεώθηκαν προς 11000 το τ.μ..

Το προηγούμενο Συμβούλιο έκαμε 3 ή 4 προσύμφωνα και μετρούσε δυο φορές τα ίδια μέτρα, δήθεν για οικονομία. Τότε το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει έλεγχο από το Τεχνικό Επιμελητήριο. Η απάντηση ήταν "εμείς δεν είμαστε αρμόδιοι".

Κατά το διάστημα της θητείας μου στον Κυνηγετικό Σύλλογο, βρήκαν έναν λαγό νεκρό. Εμείς, ως

Σύλλογος, τον στείλαμε στο κτηνιατρικό νοσοκομείο, για να μάθουμε το λόγο που ψόφησε. Η απάντηση ήταν η εξής: Το ζώο ήπιε βρόχινο νερό δίπλα στο χωράφι, το οποίο νερό ήταν μολυσμένο από τα γεωργικά φάρμακα. Ο γεωργός αντί να διαλύσει το φάρμακο σε αναλογία 5 λίτρα νερό ανά συσκευασία, όπως είναι η συνταγή, εκείνος έβαλε 3 λίτρα νερό ανά συσκευασία.

Το αποτέλεσμα είναι το μολυσμένο νερό, που θα φτάσει ως τις βρύσες του σπιτιού μας, να μας μεταδίδει τις καρκινικές ουσίες που περιέχει το γεωργικό φάρμακο. Στα χωριά, που πίνουν νερό από πομώνες, οι περισσότεροι θάνατοι οφείλονται σε καρκίνο.

Εισηγήθηκα τότε να χορηγείται το γεωργικό φάρμακο στους αγρότες έτοιμο, διαλυμένο σε νερό στη σωστή αναλογία. Όταν οι "αρμόδιοι" διαπίστωσαν ότι ...δεν έχω πτυχίο πανεπιστημίου, με αγνόησαν.

Το πρόβλημα αυτό ποτέ δεν επιλύθηκε και εξακολουθεί και σήμερα να στέλνει στον άλλο κόσμο ανύποπτους πολίτες, κυρίως χωρικούς.-

Βαγγελής Αποστολός

Γράμμα στη μάνα του θανατοποινίτη

Κρατούμενος καταδικάστηκε σε θανατική ποινή. Περιμένοντας την εκτέλεση, ζήτησε ως τελευταία του επιθυμία, στυλό και χαρτί.

Μετά από λίγα λεπτά, ο κατάδικος κάλεσε τον φρουρό της φυλακής και ζήτησε να παραδώσει το γράμμα στη μητέρα του.

Το γράμμα έγραφε:

"Μαμά, αν υπήρχε περισσότερη δικαιοσύνη στον κόσμο, σήμερα οι δυο μας θα ήμασταν καταδικασμένοι και όχι μόνο εγώ. Είσαι τόσο ένοχη, όσο εγώ. Είσαι ένοχη για τη ζωή που χάνω.

Θυμάσαι όταν έκλεψα και έφερα ένα ποδήλατο; Με βοήθησες να το κρύψω για να μην το μάθει ο μπαμπάς και με τιμωρήσει.

Θυμάσαι όταν έκλεψα χρήματα από το πορτοφόλι του γείτονα; Τα ξόδεψες μαζί μου στο εμπορικό κέντρο.

Θυμάσαι όταν μάλωσες με τον μπαμπά μου και έφυγε; Ήθελε απλά να με διορθώσει, γιατί αντέγραφα στην εξέταση, αντί να διαβάσω. Τελικά με ανακάλυψαν και με απέκλεισαν.

Αντιτάχθηκες στον πατέρα μου και τους δασκάλους μου, έμαθα τίποτα από αυτό και τελικά έγινα εγκληματίας.

Μαμά, ήμουν αθώο παιδί, μετά έγινα πρόβλημα έφηβος και τώρα είμαι ένας μισαλλόδοξος και επιθετικός άνθρωπος.

Μαμά, ήμουν παιδί που χρειαζόταν διόρθωση και όχι συγκατάθεση.

Αλλά ακόμα σε συγχωρώ!

Απλά σου ζητώ να διαβάσεις αυτό το γράμμα σε όσους περισσότερους γονείς γίνεται από όλο τον κόσμο, ώστε να γνωρίζουν ότι έχουν την ευθύνη να μεγαλώσουν ένα παιδί, κάνοντας το υπεύθυνο και δίκαιο άτομο, που μπορεί να ενεργήσει ορθά γνωρίζοντας τις επιπτώσεις του καλού και του κακού, στην δική του ζωή αλλά και στην υπολοίπων.

Σε ευχαριστώ μαμά που μου έδωσες ζωή και με βοήθησες να την χάσω.

Ο εγκληματίας γιος σου.

Τέλος, θέλω επίσης να σου υπενθυμίσω ότι:

Όποιος αρνείται να τιμωρήσει το παιδί του, δεν το αγαπά. Όποιος το αγαπά πραγματικά δεν διστάζει να το μαλώσει.

Η εκπαίδευση είναι το πιο ισχυρό όπλο που μπορείς να χρησιμοποιήσεις για να αλλάξεις τον κόσμο. Μορφώστε παιδιά, και δεν θα χρειαστεί να τιμωρήσετε τους ενήλικες."

Της Μάρης Τσαμαγκίδου-Παπαποστόλου (internet)

Γαϊδουράγκαθο Ένα βότανο για το συκίνα

Το κοινό γαϊδουράγκαθο (*Oenothera lamarckiana* - Ονόπυρον το ακάνθιον, ετυμ. όνος + πορδή) ευδοκίμει σε χώρες με μεσογειακό και ηπειρωτικό κλίμα, στην Ελλάδα, Μικρά Ασία, Δυτική Ασία ενώ έχει εισαχθεί σε πολλά ακόμα μέρη ανά τον κόσμο. Θέλει καλοκαίρια ξηρά και εδάφη αμμώδη ή αργιλωδή, πλούσια σε άσβεστο.

Το συναντούμε κυρίως στην ύπαιθρο, σε ορεινές και πετρώδεις περιοχές αλλά και σε πεζοδρομία ή στην άκρη της ασφάλτου, έχοντας την τάση να εμφανίζεται σε ανασκαμμένα ή διαταραγμένα εδάφη. Ζει δύο χρόνια και σχηματίζει θάμνο ύψους μέχρι τριών μέτρων και διαμέτρου μέχρι και ενός μέτρου. Το άνθος του είναι στρογγυλό σαν σφαίρα, με αγκάθια. Τρώγεται από τους γαϊδάρους. Είναι εθνικό έμβλημα της Σκωτίας και εμφανίζεται στο εθνόσημό της ενώ το Τάγμα του Γαϊδουράγκαθου είναι το αρχαιότερο και ευγενέστερο τάγμα ιπποτών της Σκωτίας!

Η δραστική ουσία του γαϊδουράγκαθου είναι η σιλυμαρίνη που βοηθά στην αναγέννηση των κατεστραμμένων ηπατικών κυττάρων και μεγάλων τμημάτων ιστών. Ενεργοποιεί την πρωτεϊνική σύνθεση στα ηπατικά κύτταρα με την αύξηση της δραστηριότητας του γενετικού υλικού (DNA-RNA). Παράλληλα προστατεύει τα ηπατικά κύτταρα, εμποδίζοντας τις τοξίνες να εισχωρήσουν σ'αυτά και εξουδετερώνοντας τις τοξίνες που έχουν ήδη εισχωρήσει.

Σύμφωνα με πολλές δοκιμές και κλινικές μελέτες, το γαϊδουράγκαθο βοηθά σημαντικά στη μείωση των οργανικών βλαβών από αλκοόλ. Η μακρόχρονη χρήση του φαίνεται να αυξάνει το προσδόκιμο επιβίωσης σε ασθενείς με ηπατικές βλάβες. Επίσης μεταβάλλει ευνοϊκά τα επίπεδα των ηπατικών ενζύμων (τρανσαμινάσες) σε ασθενείς με κίρρωση, ιογενή ηπατίτιδα και λιπώδη διήθηση. Βελτιώνει τα συμπτώματα της προκληθείσας τοξικής βλάβης σε όργανα (ναυτία, αδυναμία, απώλεια όρεξης, κόπωση και πόνος), ενώ βοηθά στην αποτροπή βλαβών από χημικά φάρμακα. Επιπρόσθετα, αυξάνει τη ροή των γαστρικών υγρών που ανακουφίζουν τη δυσπεψία και τους πονοκεφάλους που συνδέονται με τη συμφόρηση των οργάνων αποτοξίνωσης.

ΧΡΗΣΗ

Χρησιμοποιείται ως συμπλήρωμα διατροφής (τα τρυφερά φύλλα και βλαστούς σε σαλάτες) και ως αφέψημα.

Προσέχουμε την υγεία μας

Σακχαρώδης Διαβήτης τύπου 2

Ο σακχαρώδης διαβήτης τύπου 2 ή διαβήτης των ενηλίκων είναι η διαταραχή του μεταβολισμού που χαρακτηρίζεται από υψηλές τιμές γλυκόζης στο αίμα. Αντίθετα, ο σακχαρώδης διαβήτης τύπου 1 χαρακτηρίζεται από απόλυτη ανεπάρκεια ινσουλίνης λόγω της καταστροφής των κυττάρων των νησιδίων του παγκρέατος. Τα κλασικά συμπτώματα περιλαμβάνουν υπερβολική δίψα, συχνή ούρηση και συνεχές αίσθημα πείνας. Ο διαβήτης τύπου 2 ευθύνεται για το 90% περίπου των περιπτώσεων διαβήτη. Το υπόλοιπο 10% οφείλεται κυρίως στο σακχαρώδη διαβήτη τύπου 1 και το διαβήτη κύησης. Η παχυσαρκία σε άτομα με γενετική προδιάθεση στο διαβήτη τύπου 2 θεωρείται κύριο αίτιο της ασθένειας.

Το πρώτο βήμα στην αντιμετώπιση του διαβήτη τύπου 2 είναι η αύξηση της άσκησης και η αλλαγή της διατροφής. Εάν αυτά τα μέτρα δεν επιφέρουν επαρκή μείωση των επιπέδων της γλυκόζης αίματος, τότε ενδέχεται να χρειαστεί η χορήγηση φαρμάκων. Όσοι λαμβάνουν ινσουλίνη πρέπει να υποβάλλονται συνήθως σε τακτικό έλεγχο των επιπέδων σακχάρου στο αίμα και σε έλεγχο της γλυκοζυωμένης αιμοσφαιρίνης.

Οι μακροχρόνιες επιπλοκές λόγω του υψηλού σακχάρου στο αίμα μπορεί να περιλαμβάνουν τις εξής παθήσεις: καρδιοπάθεια, εγκεφαλικά επεισόδια, ανήκεστη βλάβη της όρασης, νεφρική ανεπάρκεια για την αντιμετώπιση της οποίας μπορεί να χρειαστεί αιμοκάθαρση και κακή κυκλοφορία του αίματος στα άκρα, που μπορεί να οδηγήσει σε ακρωτηριασμό.

Σημεία και συμπτώματα: Τα κλασικά συμπτώματα του διαβήτη είναι η πολυουρία (συχνή ούρηση), η πολυδιψία (αυξημένη δίψα), η πολυφαγία (αυξημένη αίσθημα πείνας) και η απώλεια βάρους. Άλλα κοινά συμπτώματα που διαπιστώνονται κατά τη διάγνωση συμπεριλαμβάνουν ιστορικό θολής όρασης, φαγούρας, περιφερικής νευροπάθειας, επαναλαμβανόμενα επεισόδια μολύνσεων του κόλπου και κόπωση. Πολλά άτομα, ωστόσο, δεν παρουσιάζουν κανένα σύμπτωμα τα πρώτα

χρόνια και η διάγνωση μπορεί να γίνει σε κάποια εξέταση ρουτίνας.

Επιπλοκές: Ο σακχαρώδης διαβήτης τύπου 2 αποτελεί κατά κανόνα χρόνια ασθένεια και συνδέεται με χαμηλότερο κατά δέκα έτη προσδόκιμο ζωής. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι είναι συνδεδεμένος με διάφορες επιπλοκές οι οποίες περιλαμβάνουν δύο έως τέσσερις φορές μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης καρδιαγγειακής πάθησης, συμπεριλαμβανομένης και της ισχαιμικής καρδιοπάθειας, εγκεφαλικό επεισόδιο, αύξηση των ακρωτηριασμών των κάτω άκρων κατά 20 φορές και αυξημένα ποσοστά νοσοκομειακής νοσηλείας. Στις ανεπτυγμένες χώρες καθώς και -ολοένα και συχνότερα- σε άλλα μέρη του κόσμου ο διαβήτης τύπου 2 αποτελεί τη σημαντικότερη αιτία τυφλώσεων μη τραυματικής αιτιολογίας και νεφρικής ανεπάρκειας. Έχει συνδεθεί επίσης με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης γνωστικών δυσλειτουργιών και άνοιας μέσω της διαδικασίας μιας ασθένειας όπως για παράδειγμα η νόσος του Αλτσχάιμερ και η αγγειακή άνοια. Άλλες επιπλοκές είναι η μελανίζουσα ακάνθωση, η σεξουαλική δυσλειτουργία και συχνές λοιμώξεις.

Αίτια: Η ανάπτυξη του διαβήτη τύπου 2 οφείλεται στο συνδυασμό γενετικών παραγόντων και τρόπου ζωής. Ενώ ορισμένοι παράγοντες, όπως η διατροφή και η παχυσαρκία είναι θέμα ελέγχου από το ίδιο το άτομο, υπάρχουν άλλοι, όπως το πέρασμα της ηλικίας, το γυναικείο φύλο και γενετικοί παράγοντες που δεν είναι δυνατόν να ελεγχθούν. Η έλλειψη ύπνου έχει συνδεθεί επίσης με το διαβήτη τύπου 2, λόγω της επίδρασής της στο μεταβολισμό. Η διατροφική κατάσταση μιας μητέρας κατά την περίοδο ανάπτυξης του εμβρύου ενδέχεται να παίζει επίσης ρόλο.

Τρόπος ζωής: Διάφοροι παράγοντες που έχουν σχέση με τον τρόπο ζωής είναι γνωστό ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη διαβήτη τύπου 2. Σε αυτούς περιλαμβάνεται η παχυσαρκία (που ορίζεται από τον δείκτη μάζας σώματος άνω του 30), η έλλειψη άσκησης, η κακή διατροφή, το άγχος και η αστικοποίηση.

Οι διατροφικοί παράγοντες επίσης επηρεάζουν τον κίνδυνο εμφάνισης διαβήτη τύπου 2. Η υπερβολική κατανάλωση αλκοολούχων και ζαχαρούχων ποτών συνδέεται με αύξηση του κινδύνου. Το είδος των λιπαρών οξέων στη διατροφή παίζει επίσης σημαντικό ρόλο. Τα κορεσμένα λιπαρά οξέα και τα τρανς λιπαρά οξέα αυξάνουν τον κίνδυνο ενώ τα πολυακόρεστα και τα μονοακόρεστα τον μειώνουν. Η κατανάλωση μεγάλης ποσότητας λευκού ρυζιού επίσης φαίνεται να επηρεάζει τον κίνδυνο.

Γενετικοί (κληρονομικοί) παράγοντες: Στις περισσότερες

περιπτώσεις διαβήτη εμπλέκονται πολλά γονίδια και καθένα από αυτά συνεισφέρει στην αύξηση της πιθανότητας εμφάνισης διαβήτη τύπου 2. Στην περίπτωση μονοζυγωτικών διδύμων έχει διαπιστωθεί ότι εάν πάσχει ο ένας από διαβήτη, τότε το ποσοστό κινδύνου ανάπτυξης της νόσου και στον άλλον κάποια στιγμή της ζωής του είναι μεγαλύτερο από 90%, ενώ σε μη δίδυμα αδέρφια το ποσοστό ανέρχεται σε 25-50%. Από το 2011 έχουν βρεθεί περισσότερα από 36 γονίδια που συμβάλλουν στον κίνδυνο εμφάνισης της νόσου. Ωστόσο, όλα αυτά τα γονίδια σε σύνολο αποτελούν μόνο το 10% των κληρονομικών παραγόντων της νόσου.

Διατροφή και άσκηση: Η κατάλληλη διατροφή και άσκηση αποτελούν την βάση της φροντίδας των διαβητικών, ενώ η συχνότερη άσκηση φέρνει καλύτερα αποτελέσματα. Η αεροβική άσκηση οδηγεί στη μείωση της γλυκοζυωμένης αιμοσφαιρίνης και στη βελτίωση ινσουλινευαισθησίας. Μία διαβητική δίαιτα που προωθεί την απώλεια βάρους είναι σημαντική. Ενώ για την επίτευξη αυτού του σκοπού η καλύτερη δίαιτα είναι αμφιλεγόμενη, βρέθηκε ότι η δίαιτα χαμηλού γλυκαιμικού δείκτη βελτιώνει τον έλεγχο του σακχάρου του αίματος. Η επιλογή της κατάλληλης εκπαίδευσης μπορεί να βοηθήσει τα άτομα με διαβήτη τύπου 2 να ελέγχουν τα επίπεδα σακχάρου στο αίμα τους. Σε περίπτωση που οι αλλαγές στον τρόπο ζωής, σε άτομα με ήπιο διαβήτη, δεν επιφέρει αποτελέσματα βελτιωμένων σακχάρων αίματος μέσα σε έξι εβδομάδες, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο χορήγησης θεραπευτικής αγωγής.

Ανακεφαλαίωση: Ο διαβήτης τύπου 2 είναι μια ύπουλη και πολύ σοβαρή ασθένεια που συνδέεται με τον τρόπο ζωής στην εποχή μας. Τον καιρό της μεγάλης φτώχειας ο διαβήτης ήταν άγνωστος. Οι παραπάνω επισημάνσεις προέρχονται από ειδικούς επιστήμονες και δημοσιεύθηκαν στο internet. Ωστόσο, και ο συντάκτης του κειμένου πρόσθεσε και τα δικά του συμπεράσματα από την αντιμετώπιση του διαβήτη, που τον συντροφεύει επί 40 χρόνια, χωρίς να τον καταβάλλει! Απλές όμως επισημάνσεις που μπορεί εύκολα να εφαρμοστεί κάθε ενδιαφερόμενος είναι οι εξής: Όταν κάποιος διαπιστώσει ότι πάσχει από διαβήτη και αυτό γίνεται με ανάλυση αίματος- πρέπει αμέσως να λάβει τα μέτρα του. Πριν απ' όλα ν' ακολουθήσει τις οδηγίες του γιατρού του, οι οποίες αναφέρονται παραπάνω. Πριν καταλήξει στα φάρμακα, πρέπει να ακολουθήσει αντιδιαβητική δίαιτα, να ασκείται (σωματική εργασία, βάδισμα κλπ.) και τα φάρμακα που συστήνει ο γιατρός πρέπει να λαμβάνονται χωρίς διακοπές. Σήμερα διατίθενται δωρεάν συσκευές μέτρησης του σακχάρου στο σπίτι, ασφαλέστερη όμως είναι η μέτρηση της γλυκοζυωμένης αιμοσφαιρίνης κάθε τρίμηνο.-

Πίνακας Τιμών Σακχάρου			
Κατάσταση	Μεταίωση (πριν το φαγητό)	Μετά το φαγητό (2 ώρες)	Μετά το φαγητό (2-3 ώρες)
Φυσιολογική	80 - 100 mg/dL	120 - 200 mg/dL	120 - 140 mg/dL
Μεταίωση γλυκόζης	100 - 125 mg/dL	180 - 200 mg/dL	140 - 160 mg/dL
Διαβήτης	126+ mg/dL	200 - 300 mg/dL	200+ mg/dL

Forgmics.gr

"Κουδαρίτικα" ή "μαστόρικά" Το μυστικό λεξιλόγιο των κτιστών της Ηπείρου

του Δημήτρη Τζήκα

Σε παλαιότερες εποχές -μέχρι και τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο τουλάχιστον- οι χτίστες είχαν δική τους μυστική "γλώσσα", τα λεγόμενα "κουδαρίτικα" στο επαγγελματικό λεξιλόγιο των οικοδόμων, "κούδα" σημαίνει πέτρα και "κούδαρης" είναι ο άνθρωπος που ασχολείται με την πέτρα, ο μάστορας, ο χτίστης.

Οι "κουδαρίοι", αφού συγκέντρωναν τα υλικά που ήταν απαραίτητα για τη δουλειά και τη διαβίωση τους, συγκροτούσαν ομάδες εργασίας, τα λεγόμενα "μπουλούκια", "παρέες", "ταϊφάδες" ή "τσέτες".[1] η επαγγελματική αυτή μετανάστευση ξεκινούσε γύρω στις αρχές του Μαρτίου: οι πρωτομάστορες έκλειναν τις συμφωνίες και αναλάμβαναν διάφορα μικρά και μεγάλα οικοδομικά έργα: έχιζαν σπίτια, εκκλησίες και μοναστήρια, τζαμιά, σαρανιά, στρατώνες, αρχοντικά, γεφύρια, φάρους, χάνια, μπεζεστένια, βρύσες, μύλους και λιοτριβιά, σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Η ανάγκη να ολοκληρωθούν τέτοιες εργασίες απαιτούσε πολλές φορές την ενασχόληση των μαστόρων με πολλές τέχνες: πολλοί χτίστες ήταν ταυτόχρονα μαραγκοί, ξυλογλύπτες και ζωγράφοι.

Τα περιοδεύοντα οικοδομικά συνεργεία προέρχονταν από άγονα μέρη, ορεινά χωριά και νησιά: κατά κανόνα τα μέλη της ομάδας ήταν συγγενείς μεταξύ τους: πρώτη τους φροντίδα ήταν να εξασφαλίσουν τον επιούσιο άρτο και τη συντήρηση της οικογένειας που άφηναν πίσω. Επικεφαλής της παρέας ήταν ο πρωτομάστορας, συνήθως ο καλύτερος χτίστης ή πελεκάνος: ακολουθούσαν οι πελεκάνοι ή πετροφάδες (λιθοξόοι), οι μαστόροι, οι ιταμαρτζήδες, τα μαστορόπουλα ("κουδαρόπουλα" ή "λαγούλια"): οι μεταφορές γίνονταν συνήθως με μουλάρια. Τον πρώτο καιρό, τα "λασποπαίδια" κουβαλούσαν εργαλεία και πέτρες, μετά μάθαιναν να φτιάχνουν "λάσπη" και αργότερα ανέβαιναν στη σκαλωσιά να διδαχτούν την τέχνη, έως ότου να γίνουν μαστόροι (και "να φάνε κεφάλι πρόσο").[2]

Η ανάγκη να κρύβουν τα μυστικά του επαγγέλματος και η ευνόητη επιθυμία τους να συνεννοούνται χωρίς να τους αντιλαμβάνονται οι εκάστοτε "ξένοι" ώθησε τους χτίστες να δημιουργήσουν μια συνθηματική "γλώσσα" της συντεχνίας, άγνωστη στους πολλούς. Άλλωστε, η συμπεριφορά του κόσμου απέναντι στους μαστόρους ήταν συχνά διφορούμενη και μάλλον αρνητική: οι πετράδες μιλούσαν με πίκρα "για μια περιφρόνηση που συναντούσαν απ' τους ντόπιους πληθυσμούς. Μάστορας σήμαινε παρακατιανός".[3] Επιπλέον, είχαν ν' αντιμετωπίσουν και την αρπακτικότητα των ντόπιων Οθωμανών αξιωματούχων.

Τα κουδαρίτικα φαίνεται ότι γεννήθηκαν στα μαστοροχώρια της Ηπείρου -άγνωστο πότε ακριβώς- και διαδόθηκαν αργότερα στη Θεσσαλία, τη Μακεδονία και τη Θράκη. Σύμφωνα με μια καταγραφή που έκανε -στα 1928- ο Χρίστος Ι. Σούλης, "κουδαρίτικα" μιλούσαν οι (άνδρες) χτίστες στα Χουλιαροχώρια της Ηπείρου, στα μαστοροχώρια της Κόνιτσας, στα Τζουμέρκα και σε πολλές περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των κουδαρίτικων "είναι των μαστόρων η φιλοσκωμμοσύνη, το φιλοπαίγιο, η ευφροσύνη και η χοντρή σάτιρα". Ο λαός θεωρεί τους χτίστες φιλήσυχους, νομοταγείς και σκληραγωγημένους, "έτι δε και πολυφάγους, διο και λείει παροιμιωδώς "τρώει σαν μάστορας".

Ο Αναστάσιος Δ. Γούναρης -στα 1976- καταγράφει την ίδια "συντεχνιακή γλώσσα" στην Δυτική Θεσσαλία, στο χωριό Δρακότρυπα. Οι κάτοικοι της Δρακότρυπας ήταν απόγονοι ντόπιων Αγραφιωτών και Ηπειρωτών μεταναστών[5] από την Κόνιτσα και τα γύρω χωριά. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, διασώζονταν περίπου 300 με 500 λέξεις μαστορικές: σχεδόν στο σύνολό τους αναφέρονται στην υλική καθημερινή ζωή και την τέχνη του οικοδόμου. Ελληνικές είναι περίπου οι μισές λέξεις, ενώ οι υπόλοιπες είναι ξένες ή πλαστές. Τις περισσότερες φορές δανειζόνταν λέξεις από τοπικά ιδιώματα: μεταξύ άλλων, βρίσκουμε λέξεις βλάχικες, αρβαντικές ή και γύφτικες, από τα Ρόμι(ι)κα τη διάλεκτο των τσιγγάνων της εποχής. Όσο γνωρίζουμε, το λεξιλόγιο αυτό ήταν κοινό για τους χτίστες της Ηπείρου, της Μακεδονίας και της Θράκης, αν και κατά τόπους υπήρχαν κάποιες διαφορές. Οι χτίστες τόνιζαν ότι παλαιότερα ουδεμία συνθηματική λέξη μετέφραζαν σε ξένους.

"Γιατί αργούν τόσο πολύ να μας κρυνάσουν;"

Επειδή ο αριθμός των μαστορικών λέξεων ήταν μικρός, χρησιμοποιούσαν στην ίδια πρόταση και λέξεις της ντοπιολαλιάς ή της κοινής λαϊκής γλώσσας: λόγω χάρη έλεγαν "θα φορέσουμε φέτος πολλές μπραχάλες και θα περάσουμε στο φσιάτι ορμάτο χειμώνα", που σημαίνει "θα έχουμε φέτος πολλές δουλειές και θα περάσουμε στο χωριό καλόν χειμώνα". Πολλές φορές, μία και μόνο συνθηματική λέξη έκανε τη φράση ακατάληπτη: "γιατί αργούν τόσο πολύ να μας κρυνάσουν;", δηλ. "γιατί αργούν τόσο πολύ να μας πληρώσουν;".[6]

"Οι ομιλούντες τα μαστορικά", γράφει ο Αναστάσιος Δ. Γούναρης, "προσπαθούν κατά το δυνατόν να μη χρησιμοποιούν τις "μικτές αυτές φράσεις και προς τούτο δημιουργούν δια των εν χρήσει συνθηματικών λέξεων περιφράσεις ή έχουν άλλους τρόπους δια ν' αποδώσουν εννοίας δια τας οποίας η γλώσσα δεν διαθέτει ειδικώς λέξεις". Ο υποδηματοποιός λέγεται "μπαρός που παραχάλιζει πατίκια", δηλ. "άντρας που κατασκευάζει παπούτσια", η πόλη "ντούκανο φσιάτι", το ποτήρι "αλλοιώτικο που τροχέουμε", δηλ. "σκεύος για να πίνουμε" και παν εργαλείο που τέμνει λέγεται "κοφτερό": το χώμα, ή άμμος, το έδαφος και ο αγρός λέγονται "τσάρος".[7] "Απαλούδι"[8] ονομαζόταν το βούτυρο ή το λάδι, "διαμαντάκια" τα φασόλια, "δρουτσάλω" η φακή, "ζίτο" το αλεύρι: ξένη, ντόπια γυναίκα είναι η "ξένα", το νέο κορίτσι "αγκίδα", "γκουσβίτσα" (τα) τα βυζιά, "τρούγκος" ή "σκάπος"[9] η συνουσία, "καστέλι"[10] το βρακί και "παλιός" το πέος.

Πολλές λέξεις ήταν επινόηση των ιδίων των μαστόρων, ενώ σε κοινά ονόματα έδιναν διαφορετικές -μεταφορικές ή αλληγορικές- σημασίες. Έτσι, το μεροκάματο λέγεται "κολοβό", "δέξιος" ο Έλληνας ή ο χωροφύλακας,[11] "ζέρβος" ή "μέλιος" ο Τούρκος, "φλουέρα" ο ανόητος, τα χρήματα "κράνα", η δραχμή "βουρλί", η βρύση "κατούρω" και ο απλήρωτος χτίστης "ακράνιαστος". Στα μαστορικά, ο καφές λέγεται "σκρούμος": στα χωριά της Ηπείρου "σκρούμος" λεγόταν και η στάχτη που απομένει, αν κάψουμε μάλλινο ύφασμα: "κούφιο" είναι το σπίτι, το κτίσμα, "χουζούρω" ή "ταμπάκω"[12] η βροχή, "δικρανάς" ο δάσκαλος, "Ζαφείρης" ο ποντικός, "κουπί" το κουτάλι και "ζιούπινα" η πίτα. Οι χτίστες έλεγαν ακόμη "νεροπούλι" το ψάρι, "στενοβράκη" τον χωροφύλακα (επειδή φορούσε "στενά") και "δέντρο" ή "βλαστάρι"[13] τον αδελφό. Το αφεντικό, ο μεγάλος, ο νοικοκύρης[14] λεγόταν "μπαρός" ή "μωχός": καθώς φαίνεται η παλαιά παροιμία "Μουχέ μί, σαν δεν είχες κράνα, τι το φκιανες το κούφιο," είναι "κουδαρίτικη". Η πληρωμή λέγεται "κράνιασμα" και η σακούλα για τα χρήματα "κρυνάρα".[15]

Σε ορεινά χωριά της Δυτικής Μακεδονίας (Λιβαδερό κ.α.) το αρχίδι λέγεται "λιόκι", ο ακμαίος άντρας "ντούκανος" και η ρακή "λαμπίρω" πιθανόν οι λέξεις αυτές πέρασαν στη ντοπιολαλιά μέσω των μαστόρων: στην ίδια περιοχή, λέγονται και οι φράσεις "ξύσε τα λιόκια σου" (υβριστικώς) και "ας τινάξουμε μια λαμπίρω", δηλ. ας πιούμε, ας "τσούξουμε" μια ρακή. Με τον καιρό, η "χωριάτικη" προφορά των μαστορικών υποχώρησε και βρίσκουμε πλέον τύπους "εξευγενισμένους", δηλ. πλησιέστερους προς την λαλούμενη ελληνική γλώσσα. Αυτό πιθανότατα συνέβη λόγω της συχνής επαφής των οικοδόμων με τις μεγάλες πόλεις: έτσι, το αρσενικό άρθρο "ου" γίνεται "ο", το "κ'φο" γίνεται "κουφό", το ρήμα "τρουχεύου" τροχέω κ.τ.ο.

"Αραδιάζεις έναν τροχό;"

Η συνθηματική αυτή φράση σημαίνει: πίνεις ένα ποτήρι, μια "γύρα"; Σ' ένα διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, διαβάζουμε: "Αραδιάζεις έναν τροχό, εξάδελφε; μου λέγει ο Κυριάκος άμα με είδεν εισελθόντα. Μ' εκάλει εξάδελφον, επειδή ο μακαρίτης ο πατήρ του ητό ποτε ψυχονιός ενός αιμινήστου θείου μου, έχοντας πολλά κτήματα, συγγάμβρου του πατρός μου.

- Ας είναι, αραδιάζω, είπα. Έχετε πολύ αραδιασμένο εσείς;

- Όχι, λιγοστό, είπεν ο Κυριάκος. Η φράσις είναι της ιδιαίτερας συνθηματικής γλώσσας των οικοδόμων, σημαίνει δε το να πίνη τις κρασί. Συνέκρουσα τα ποτήρια μαζί τους, κ' είπα.[16] Ο Χρήστος Γ. Έξαρχος σημειώνει μια παραπλήσια έκφραση: "Θα τροχέψουμε και τροχό, φυσάει[17] ο μπαρός", που σημαίνει "θα πιούμε και κρασί, έχει τ' αφεντικό."

Από τα μέσα του 19ου αιώνα -καθώς αναδεικνύονται νέοι και σπουδαγμένοι μηχανικοί- αρχίζουν να υποχωρούν σιγά σιγά οι παραδοσιακοί τρόποι δουλειάς και οι πρωτομάστορες με τις "παρέες" τους χάνουν βαθμιαία τον πρώτο ρόλο. Τη δεκαετία 1940-50, πάρα πολλοί μάστορες εγκαθίστανται στις πόλεις και -μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο- τα περισσότερα μπουλούκια διαλύονται.[18]

Πολλοί τέτοιοι άξιοι τεχνίτες, οι περισσότεροι ανώνυμοι, μας άφησαν εξαιρετα δείγματα εκκλησιαστικής και λαϊκής αρχιτεκτονικής που σώζονται μέχρι τις μέρες μας.

Ο Δημήτρης Τζήκας είναι δάσκαλος και ιστορικός.

Ο γέρος θέλει τη γωριά του!

Μετρούσε τις μέρες και τις ώρες η γιαγιά η Φώτω να περάσει του Ευαγγελισμού για να γυρίσει στο σπιτικό της στο χωριό. Να το ανοίξει και να το συγυρίσει για το Πάσχα, που θα το γιόρταζαν όλοι μαζί. Σαν χήρεψε, την έπαιρνε κάθε φθινόπωρο ο μοναχογιός της στην Αθήνα να ξεχειμάσει κοντά τους. Είχε το δωματάκι της κι όλα τα καλά. Η νύφη και τ' αγγόνια της την υπεραγαπούσαν. Προπάντων εκείνα. Ακόμα και τώρα που μεγάλωσαν, κάθε πρωί τής χτυπούσαν την πόρτα, τη φιλούσαν κι ύστερα κινούσαν για το σχολείο τους. Κι αυτή όλο και τα ξεμάτιαζε:

-Την ευκή μου παιδάκια μου!

Χαμογελούσαν εκείνα κι απολάμβαναν κάθε ώρα και στιγμή τα αθώα φερσίματά της. Την είχαν αποκούμπι στις αγριάδες των γονιών. Κι εκείνη συγχώραγε καλόκαρδα τις ανήλικες σκανταλιές και ανυπακοές τους. Ακόμα κι όταν ξεχνόταν στις αφηγήσεις της και γύριζε στα ίδια και στα ίδια κι ο μπόμπιρας την πείραζε:

-Άλλαξε κασέτα γιαγιά!

Τ' ατέλειωτα χειμωνιάτικα βράδια, μέχρι να σφαλίσει τα μάτια της, την έπιανε συχνά πυκνά η μελαγχολία της μοναξιάς. Τίποτα δε γέμιζε την απουσία του γέροντά της. Πέρασαν μαζί πάνω από μισό αιώνα, ήσυχα κι αγαπημένα.

Η νύφη την είχε με το "μας" και με το "σας". Τυπική αλλά και απαιτητική μαζί της. Δεν την πείραζε και τόσο ο "πληθυντικός", όσο η καθαριότητα. Κάθε πρωί η γερόντισσα έπρεπε να κάνει μπάνιο με τα σαμπουάν και τ' αφρόλουτρα. Και ν' αλλάζει κι εσώρουχα. Αυτή που έλουζε τα μαλλάκια της κάθε Σαββατόβραδο με το πράσινο σαπουνάκι κι έκανε μπάνιο δυο τρεις φορές το μήνα στη σκαφίδα, ζορίστηκε. Αλλά θέλοντας και μη το συνήθεσε.

Εκείνο το πρωινό η γιαγιά η Φώτω ξύπνησε από τ' άγρια χαράματα. Δεν την κόλλαγε ο ύπνος. Σαν ξημέρωνε θα την πήγαιναν στο χωριό. Όλο κι έφερνε στο μυαλό της τις δουλειές που την περίμεναν. Να ξεχορταριάσει την αυλή και τον κηπάκο της, να κλαδέψει την κληματαριά. Να φκιάξει τις γλάστρες της και να φυτέψει κανένα ζαρζαβατικό. Να καθαρίσει και το μνήμα του γέροντά της. Ν' ανταμώσει τις φίλενάδες της...

Τις σκέψεις της διέκοψε η γνωστή φωνή στην πόρτα:

-Το μπάνιο σας μητέρα!

Της Ρούλας Λύρου (Facebook)

ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ Νικολάου Πολίτη

Ο βοσκός που επλούτηνε (Μακεδονία)

Ένας φτωχός βοσκός ήταν στο βουνό κι έβοσκε τα πρόβατά του την ώρα που άνοιγεν ο ουρανός. Άμα είδε αυτό, εθυμήθη πως ήταν η παραμονή του Σωτήρος, και εγύρευε από το Θεό να του δώσει ό,τι κρίνει καλό και δίκαιο. Ο Παντοδύναμος ευχαριστήθη από τη φρόνηση του βοσκού και του έδωκε κάθε καλό, πλούτη άφθονα και πολλά παιδιά και υγεία και χρόνια πολλά να ζήσει. Και έτσι έζησε ο βοσκός χρόνια πολλά και έλεγε εις όλους τι είδε και τι θάμα έκαμεν ο Θεός για χάρη του.

Πότε ανοίγουν τα ουράνια

(Σοποτόν του δήμου Αροανίας των Καλαβρύτων)

Ξημερώνοντας της Αγίας Παρασκευής και της Αγια-Σωτήρας, δυο φορές ανοίγουν τα ουράνια: κι όποιος καθίσει τα βλέπει, πώς δια μιας ανοίγουν και κλείνουν. Κι αν ζητήσει ό,τι θέλει, ο Θεός του το δίνει και το βρίσκει το πρωί στο προσκέφαλό του. Μια φορά, ένας κάθισε όλη τη νύχτα και παραμόνευε, και όταν είδε πως ανοίξαν τα ουράνια, εξήγησε χίλια φλωριά: αλλά μόνο "χίλια" επρόφτασε να ειπεί και τα ουράνια κλείσανε. Και το πρωί εξημερώθη με πολύ μεγάλα "χέιλια".

Το χρονικό του Επαναπατρισμού

Νοέμβρης του 49'

Η μεγαλύτερη συμφορά που έζησαν οι κάτοικοι των ορεινών χωριών συνέβη την τριετία 1947-1950, τότε που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και το έχει τους και να μετακομίσουν στις πλησιέστερες πόλεις και χωριά, που δεν είχαν πρόσβαση οι αντάρτες.

Τελοσπάντων, αρχές Νοέμβρη του 1949, διαδόθηκε ότι τελειώνει ο επώδυνος εκπατρισμός και μέσα στο μήνα θα μετακομίσουμε στο χωριό μας. Δεν χρειάζεται να πούμε για την απεριγράπτη χαρά που νιώσαμε όλοι οι ορεινοί που κατοικούσαμε στις παράγκες. Την εξαλλη εκείνη χαρά όμως διαδέχτηκε η αγωνία για το τι θα βρούμε στο χωριό· θα είναι όρθιο το σπίτι μας ή θα βρούμε σωρό ερειπίων; Κι αν είναι όρθιο, σε ποια κατάσταση θα βρίσκεται; Θα έχει πόρτες, παράθυρα, πατώματα κλπ. ή θα βρούμε ένα ερείπιο, και πώς θα βγάλουμε χειμώνα; Μια από εκείνες τις ημέρες είδα τη μάνα μου, γονατισμένη, να κοιτάζει προς το μέρος του χωριού, να σταυροκοπιέται και να σκέπτεται φωναχτά:

-Αχ, σπι(ι)τάκι μ', θα σι βρω όρθιο ή θα είσαι ένας σωρός πέτρες!

Πριν ακόμα ανακοινωθεί η μέρα της αναχώρησης, συναγερμός στην παραγκούπολη! Οι χωριανοί έκαναν μπόγους τα λιγοστά υπάρχοντά τους, όσοι κατόρθωσαν να διατηρήσουν κάποια φορτηγά ζώα, ετοίμασαν τη σαγή τους και όσοι είχαν παιδιά που φοιτούσαν στο γυμνάσιο, φρόντισαν να τους εξασφαλίσουν στέγη στην πόλη, διότι οι παράγκες έπρεπε να παραδοθούν στο Δήμο.

Η διαδικασία του επαναπατρισμού είχε ανατεθεί στο στρατό, και πρέπει να πούμε ότι όλα έγιναν με άψογη οργάνωση και τάξη. Πριν μετακινηθούν στο χωριό οι κάτοικοι, μεταφέρθηκε εκεί ένας λόχος στρατού, που εγκατέστησε φυλάκια σε επίκαιρα σημεία, διότι στα βουνά παρέμειναν ακόμα μικρές ομάδες ανταρτών, 2-3 ατόμων που φυγοδικούσαν, και τις νύχτες προσπαθούσαν να εισχωρήσουν στα ακραία σπίτια των χωριών για προμήθεια τροφίμων που τα στερούνταν.

Δεν θυμάμαι την ακριβή ημερομηνία της αναχώρησης, αλλά πρέπει να ήταν το τρίτο δεκαήμερο του Νοέμβρη. Ήταν μια μουντή μέρα, απόβροχο και στον ουρανό πυκνωναν απειλητικά τα μαύρα σύννεφα. Εκείνη τη μέρα κανείς από τους συγχωριανούς μου μαθητές δεν πήγε στο σχολείο. Κατά τις εννιά το πρωί ήρθαν τα φορτηγά του στρατού και στάθμευσαν μπροστά στις παράγκες. Μαζί τους είχαν και μερικούς στρατιώτες που βοηθούσαν στο φόρτωμα και στην επιβίβαση των ηλικιωμένων και των ανήμπορων. Εγώ είχα εντολή από τον πατέρα μου να μην το κουνήσω από την παράγκα, γιατί την επομένη είχα σχολείο. Όταν όμως είδα τους φίλους μου να πηδούν επάνω στα αυτοκίνητα, χωρίς δεύτερη σκέψη, ανέβηκα κι εγώ!

Το κομβίο των αυτοκινήτων ξεκίνησε αργά αργά και σε μια ώρα περίπου φτάσαμε στη θέση "Ραφταίικα", δύο χιλιόμετρα πριν από το χωριό. Εκεί βρήκαμε πολλούς χωριανούς, που είχαν κατεβεί από τ' αυτοκίνητα και βοηθούσαν τους στρατιώτες να βγάλουν από τη λάσπη όσα αυτοκίνητα προηγήθηκαν. Ο δρόμος (χωματόδρομος) ήταν από τρία χρόνια απάτητος, και με τα πρώτα αυτοκίνητα αναπτύχθηκε ένα παχύ στρώμα λάσπης. Τα επόμενα βυθίζονταν πιο βαθιά στη λάσπη και για να τα ξεκολλήσουν χρησιμοποιούσαν τον "εργάτη", ένα γερό συρματόσχοινο, τοποθετημένο στο εμπρός μέρος άλλου, πιο δυνατού, αυτοκινήτου, τοποθετημένου σε σταθερό σημείο. Εκείνον το μηχανισμό εμείς οι δεκαπεντάχρονοι πρώτη φορά τον βλέπαμε και τον χαζεύαμε σαν χάνοι!

Ύστερα από πολλές ώρες αγώνα, σχεδόν ως το μεσημέρι, πέρασαν το δύσκολο εκείνο κομμάτι του δρόμου όλα τα αυτοκίνητα και έφτασαν ως τη θέση "Κουρτέσινα". Από εκεί και πάνω, το "Κόμμα Ρεντίνα" ήταν απαγορευτικό για τη διέλευση κάθε είδους τροχοφόρου. Κατέβασαν εκεί τους χωριανούς και τις αποσκευές τους και τα αυτοκίνητα επέστρεψαν στη βάση τους. Το λόγο τώρα είχαν τα μουλάρια του λόχου και όσα των χωριανών που διασώθηκαν κατά τον εκπατρισμό.

Μ' αυτό τον τρόπο χρειάστηκε μια ολόκληρη ημέρα για να μετακινηθούν στο χωριό οι χωριανοί που το επιχείρησαν την πρώτη ημέρα με τη βοήθεια του στρατού, γιατί η μετακίνηση συνεχίστηκε και τις επόμενες μέρες από τους ...καθυστερημένους, τώρα όμως η μετακίνηση έγινε με δικά τους μέσα.

Μόλις οι χωριανοί πάτησαν το πόδι τους στο χωριό,

καθένας έτρεξε να ιδεί πρώτα το σπίτι του. Σπίτια εγκαταλεημένα επί τρία χρόνια, δεν ήταν δυνατό να μην έχουν πάθει καταστροφές από τις καιρικές συνθήκες, πιθανόν και από διάφορους πλιατσικολόγους. Ήταν όμως όλα όρθια, εκτός από εκείνα που βρέθηκαν καμένα. Εκείνο μας λύπησε πολύ. Το να πυρπολείς ένα σπίτι, αυτό είναι το έσχατο όριο του φανατισμού και της απανθρωπίας.

Το δικό μας σπίτι δεν είχε πάθει και πολύ σοβαρές ζημιές. Φυσικά, πόρτες, παράθυρα και στέγη είχαν το χάλι τους, αλλά όλα μπορούσαν να διορθωθούν. Ο περίγυρος όμως σε αγρίευε. Τα ολάνοιχτα και σπασμένα πορτοπαράθυρα του σπιτιού, που έμοιαζαν στο σούρουπο που άρχισε να πέφτει, σαν ανοιχτά απειλητικά στόματα, τα αγριόχορτα που έφταναν σε ύψος, ως το μπαλκόνι και τα δένδρα της αυλής που είχαν μπλέξει τα κλαδιά τους και σάλευαν σαν να παλεύουν μεταξύ τους στο φύσημα του ανέμου, όλα αυτά έδιναν μια απόκοσμη όψη στο περιβάλλον. Στο δωμάτιο του ισογείου, που το λέγαμε "μαντζάτο", επειδή ήταν ζεστό και με τζάκι, είχε εγκατασταθεί φυλάκιο του στρατού, από αρκετές ημέρες πριν φτάσουμε εμείς. Επειδή όμως η γειτονιά είναι κεντρική, το φυλάκιο μετακινήθηκε, από την πρώτη ημέρα σε πιο ακρινό σπίτι.

Ο στρατός, για να αποκλείσει κάθε περίπτωση νυχτερινής εισόδου ανταρτών στο χωριό, μετέφερε τους κατοίκους των ακραίων συνοικιών, σε σπίτια συγγενών ή φίλων τους, στο κέντρο του χωριού και τοποθέτησε φυλάκια σε όλη την περίμετρο. Πολύ σύντομα, τα φυλάκια εκείνα επανδρώθηκαν από ντόπιους νέους άνδρες του χωριού, ενταγμένων στην αρχή στα ΜΕΑ (Μονάδες Εθνικής Ασφάλειας), που αργότερα μετονομάστηκαν σε ΤΕΑ (Τάγματα Εθνικής Ασφάλειας). Ο κόσμος τους αποκαλούσε Μάηδες.

Εκείνο το φθινόπωρο το χωριό μεταμορφώθηκε σ' ένα μεγάλο εργοτάξιο. Με μια μικρή οικονομική ενίσχυση και με την παροχή μιας ποσότητας ξυλείας από το κράτος, οι χωριανοί άρχισαν να σουλουπώνουν τα σπίτια και τα υποστατικά τους για να μπορέσουν να στεγαστούν και να βγάλουν το χειμώνα. Το πρόβλημα των μαστόρων (χτίστες, μαραγκοί κλπ.) δεν τους στάθηκε εμπόδιο. Οι λιγοστοί παλιοί μαστόροι του χωριού, μεταβλήθηκαν σε αρχιμάστορες και όλοι οι άλλοι έπιασαν το μυστήρι και το σκεπάρι και έγιναν μαστόροι!

Το μεγάλο πρόβλημα όμως ήταν η τροφοδοσία. Τα χωράφια ακαλλιέργητα, τα αροτριόντα ζώα αφανισμένα από αγελάδες, αιγοπρόβατα, κότες, ελάχιστα περισώθηκαν και μόνο όσοι είχαν εγκατασταθεί την τριετία του εκπατρισμού σε χωριά κατόρθωσαν διατηρήσουν μερικά. Το κυριότερο όλων όμως ήταν το ψωμί.

Σ' εκείνη την περίσταση τα ορεινά χωριά θα είχαν αφανιστεί, αν δεν έρχονταν αρωγοί το κράτος και η ξένη βοήθεια. Τα αυτοκίνητα που μετέφεραν τη βοήθεια έφταναν ως τα "Ραφταίικα" και εκεί ξεφόρτωναν τις προμήθειες. Το σπίτι του Γιάννη Ράφτη είχε μεταβληθεί σε αποθήκη και εκεί είχε εγκατασταθεί η επιτροπή που έκανε τη διανομή των τροφίμων. Ντάνες τα σακιά με το αλεύρι, τη ζάχαρη, τις αποξηραμένες πατάτες, τα κιβώτια με το γάλα εβαπορέ, τις κονσέρβες και άλλα αγαθά.

Οι χωριανοί, αφού τακτοποιήσαν κάπως τις κατοικίες τους, επιδόθηκαν στην καλλιέργεια της γης για να γίνει η πρώιμη σπορά πριν πιάσει ο χειμώνας. Τόση ήταν η λαχτάρα τους για το ψωμί, που δεν άφησαν ούτε άκρη ακαλλιέργητη! Και επειδή τα αροτριόντα ζώα ήταν ελάχιστα, το λόγο είχε η τσάπα! Ρίχτηκαν μικροί μεγάλοι στη δουλειά και η ξεκούραστη γη που έμεινε ακαλλιέργητη επί τόσα χρόνια, έκαμε το θαύμα της. Τον Ιούνιο του '50 έπεσε στ' αμάρια τους η πρώτη ικανοποιητική σοδειά, που τους έδωσε κάποια ασφάλεια και τα φτερά για να συνεχίσουν. Άλλωστε, από το νέο χρόνο ο κόσμος άρχισε σιγά σιγά να νοικοκυρεύεται. Οι χωριανοί μας πάντα είχαν τη φήμη εργατικών και φιλοπρόδοων ανθρώπων. Όσοι είχαν τη δυνατότητα αγόρασαν ένα μουλάρι, άλλος αγελάδα, μερικά αιγοπρόβατα και με τον καιρό αύξησαν το βίος τους και ξαναέγιναν νοικοκυραίοι.

Το χρονικό του επαναπατρισμού των Ραχουλιωτών, το φθινόπωρο του 1949, είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο της ιστορίας του χωριού, ίσως το πιο σημαντικό και διδακτικό για τη νέα γενιά, που είχε τη τύχη να ζήσει σε πιο ήρεμους καιρούς.-

Λ.Γ.

Το καλυβάκι

Παιδικές αναμνήσεις

Πριν αρχίσω τη διήγηση, θα εξομολογηθώ την αδυναμία μου. Δεν αντέχω να βλέπω ερειπωμένο σπίτι, αγροικία, σπιτοκάλυβο, καλυβάκι, ο,τιδήποτε... Με πιάνει μια μελαγχολία, και ξανάρχονται στη μνήμη μου πρόσωπα και πράγματα που έχουν άμεση σχέση με την ιστορία εκείνου του ερειπωμένου κτίσματος. Φαντάζομαι πράγματα, που ίσως να είναι μόνο της φαντασίας μου αποκηρύματα· να, πως το σπίτι εκείνο, το έχτισε ο νοικοκύρης με χίλια βάσανα και με πολλή προσωπική εργασία, δική του και της φαμελιάς του, και οι γιοι του, μη μπορώντας να τα βρουν μεταξύ τους, το εγκατέλειψαν στη φθορά του χρόνου και νάτο τώρα με μισογκρεμισμένους τοίχους, με τη στέγη σαν στραβοβαλμένο κασκέτο, καταφύγιο φιδιών, τρωκτικών και κάθε είδους αγριμιού, να θυμίζει στους διαβάτες τη ματαιότητα των εγκώσμων.

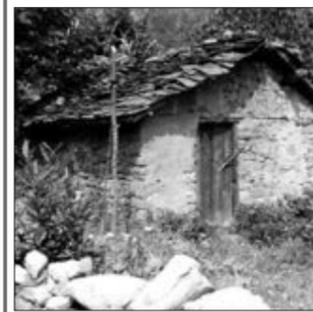
Ο πατέρας μου είχε ένα κτήμα, αρκετά μεγάλο για τα μέτρα του χωριού μας, ως τρία χιλιόμετρα βορειότερα από το χωριό. Το κτήμα βρισκόταν σε αντέρισμα, απ' όπου είχε απεριόριστη θέα προς το θεσσαλικό κάμπο. Το μισό περίπου ήταν επίπεδο και το υπόλοιπο πλαγερό προς τα δυτικά. Ολόκληρο το κτήμα ήταν φυτεμένο αμπέλι, με δυο σειρές πολύ καλές συκιές και στο βορειότερο μέρος του πλατώματος υπήρχε ένα καλυβάκι χωρίς παράθυρο και η είσοδός του έβλεπε προς τον κάμπο.

Ήμουν και δεν ήμουν πέντε χρονών, όταν την άνοιξη, η μάνα μου με έπαιρνε μαζί της στο "δευτέρισμα" του αμπελιού, γιατί στο σπίτι δεν υπήρχε άνθρωπος να με προσέχει. Τις μέρες που βρισκόμουν εκεί, το καλυβάκι εκείνο ήταν το παλάτι μου. Όλη τη μέρα μπαινόβγαινα, μεταφέροντας τα παιχνίδια μου και όταν έπιασε κάποια ξαφνική μπόρα, το ...ανάκτορό μου παραβιαζόταν από εργάτες και νοικοκυραίους, που έτρεχαν εκεί, για να προφυλαχτούν από τη βροχή.

Το καλυβάκι εκείνο ήταν από τις πρωιμότερες εντυπώσεις της πεντάχρονης ζωής μου και εντυπώθηκε στη μνήμη μου με καυτό σίδερο. Διαφορετικά δεν μπορώ να εξηγήσω το γεγονός ότι ακόμα και τώρα, στα γεράματά μου, έρχεται στα όνειρά μου, σαν μια νοσταλγική ανάμνηση, και μαζί φέρνει όλες τις μαγικές στιγμές που έζησα στο κτήμα αυτό, στην τρυφερή και άδολη ηλικία του πεντάχρονου παιδιού.

Τι να πρωτοθυμηθώ! τις εργάτριες, παραταγμένες τη μια πλάι στην άλλη, σε απόσταση δύο περίπου μέτρων, νεαρά κορίτσια του χωριού, που έκαναν κάποια μεροκάματα για να αποτελειώσουν την προίκα τους, και στη μέση την ακαταπρόσητη μάνα μου, που έβγαζε τον "έργο" πιο μπροστά από τις άλλες, που αγκομαχούσαν για να τη φτάσουν!

Τα τραγούδια που έλεγαν ολημερίς, για να ξεχθούν την κούραση της μέρας κι εκείνο το λυπητερό που τραγουδούσαν το απογευματάκι της ατέλειωτης ανοιξιάτικης μέρας, ρίχνοντας πεταχτές ματιές κατά τον ήλιο, που δεν έλεγε να μετακινηθεί προς τη δύση του:

"Ήλιε μ, γιατί μας άργησες
αργείς να βασιλέψεις.

Σε βλαστημάει η αργατιά,
σε καταριέται ο κάμπος..."

Φυσικά, δεν έφταγε ο ήλιος, αλλά ο λαίμαργος νοικοκύρης, που, αν δεν βασίλευε ο ήλιος, ήταν αδύνατο να σχολάσει τους εργάτες!

Κι εγώ όμως ο πεντάχρονος κάποια καθήκοντα επω-

μιζόμουν. Σ' ένα βαθούλο σαϊτάρι (αυλάκι) υπήρχε αναμμένη φωτιά και πάνω σε δυο πέτρες στηριζόταν το τσουκάλι που σιγόβραζε τη φασολάδα για να γευματίσουν οι εργάτες. Δική μου αποστολή ήταν να παρακολουθώ τη φωτιά και να την τροφοδοτώ με ξερά κουτσουροκλήματα για να μη σβήσει και τι τρώμε το μεσημέρι! Το τσουκάλι ήταν σκεπασμένο με μια πλακερή πετρούλα (βύσαλο), η οποία με την πίεση του ατμού που αναδύονταν από του τσουκάλι, ανεβοκατέβαινε κάνοντας έναν ρυθμικό τικ-τακ. Εκείνο το κροτάλισμα μου έκανε μεγάλη εντύπωση και το παρακολουθούσα με αφοσίωση. Η μάνα μου, που δεν εννοούσε να βλέπει άνθρωπο αργό, μου είχε αναθέσει ακόμα μια ...εργασία: να παρακολουθώ τις γίδες που είχε μακροσκοπήσει σε μια άκρη, μην τυλιχτούν τα σκιοιάνια και πνιγούν. Είχε πάντα το νου της εκεί, και κάθε τόσο άκουγα τη φωνή της: Λαμπράκο, τήρα μην τυλιχτήκαν οι γίδες!

Ένα - δυο χρόνια μετά, η "φυλλοξήρα" κατέστρεψε όλα τα αμπέλια του χωριού, μαζί και το πατρικό μου. Εγκαταλείφθηκε και το καλυβάκι και ακολούθησε την ίδια τύχη με το αμπέλι. Στη μνήμη μου όμως στέκει ολόρθο εκεί στην άκρη του αμπελιού και με περιμένει στα όνειρά μου.

Χρόνια δύσκολα, φτωχά, βασανισμένα για τον πολύ κόσμο, αλλά το μικρό παιδί ήταν ευτυχισμένο με το λίγο της χαράς που του πρόσφεραν τα μικρά και ασήμαντα της ζωής.-

Λάμπρος Γριβέλλας

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Το χρονογράφημά μας

Το μυρμήγκι που νόμιζε πως ήταν λιοντάρι

" Η πλάση, η παντοδύναμη κι απόνετη μητέρα
σ' εσένα δεν εφάνηκε καθόλου σφιχτοχέρα...",

έγραφε ο ποιητής Γεώργιος Δροσίνης, στον "Ύμνο του Πηλίου".

Το ότι η φύση - τη λέμε και πλάση- είναι παντοδύναμη, δεν χρειαζόταν να μας το γράψει ο ποιητής για να το μάθουμε. Σ' αυτό φροντίζει η ίδια η φύση, που δεν περνάει μέρα που να μη μας δώσει μαθήματα, και μάλιστα πολύ οδυνηρά. Δεν έχετε παρά να ρίξετε μια ματιά στην τηλεόραση, για να δείτε πώς κατάντησε τη μισή Τουρκία σε 60 δευτερόλεπτα!

Και ο άνθρωπος; Αυτός, με τη σοφία του, με τις εφευρέσεις του, με τις θαυμαστές μηχανές του, δεν παίζει κανένα ρόλο; Ο άνθρωπος μοιάζει με το μυρμήγκι που νόμιζε πως ήταν λιοντάρι. Ο άνθρωπος είναι άθυρμα(μπαίγιο) στα χέρια της φύσης. Αυτός με τις απερισκεψίες και τις επικίνδυνες παρεμβάσεις του, με τις κοκορομαχίες του (πολέμους κ.ά.), δεν κάνει τίποτε άλλο, παρά να προκαλεί τη φύση, δηλαδή να βάζει τα δάχτυλά του για να βγάξει τα μάτια του.

"Η πίστη και όρη μεθιστάνειν (μπορεί να μετακινήσει)" έγραψε ο Απόστολος Παύλος. Ασφαλώς ήταν μια υπερβολή, ένα σχήμα λόγου, για να δείξει τη δύναμη της πίστης! Μερική μόνο προστασία από την οργή της φύσης και από άλλες κακουχίες μπορεί να εξασφαλίσει ο άνθρωπος, αν χρησιμοποιεί τον ορθό λόγο (λογική) για να προλαβαίνει τους κινδύνους.

Στην κυριολεξία, όρη, μόνο η ίδια η φύση μπορεί να μετακινήσει. Στην περίπτωση μας έχουμε πρόσφατο παράδειγμα τη μετακίνηση της Τσιούκας Ιτάμου μέχρι το Παλιζωγλόπι, κι αυτό μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας! Η Τσιούκα έστεκε εκεί περήφανη αιώνες και αιώνες

και οι πιο παλιοί, όταν ήθελαν να δείξουν την αδυναμία τους μπροστά στη φύση, έλεγαν: "Θα φύγω κι εγώ· Τσιούκα θα γίνω," Να που έφυγε και η Τσιούκα!

Δεν μπορούμε ν' αποφύγουμε τον πειρασμό, να παραθέσουμε το κείμενο του έξοχου συγγραφέα -μακαρίτης πια- Νίκου Τσιφόρου, που με τρόπο υπερβολικά σκωπτικό, μιλά για αλήθειες που θα θέλαμε να τις αγνοούμε.

Το κείμενο του Τσιφόρου:

"Λες έχω αμπέλια και χωράφια και σπίτια και γης. Κολοκύθια έχεις. Κανένας άνθρωπος δεν έχει γη. Η γη έχει εμάς και σπάει πλάκα μαζί μας, άσε που την ενοχλάμε κάθε λίγο σαν κοτόψειρες.

Δύναμη; Μπούρδες. Ίδρωσες να κάνεις μια πολυκατοικία 46 διαμερίσματα και πλακώνει ένας σεισμός και την κάνει λιάδα.

Πήρες παρασήματα και χειροκροτήματα και ζήτω και έρχεται, αδερφάκι μου, ένα τόσο δα μικρόβιο από συνάχι και σε κάνει μια πτωματάρα χωρίς να το καταλάβεις.

Έβαλες παρά στη μπάντα και διέταξες κόσμο "κάντε έτσι ρε μυρμήγκια ασήμαντα", και σε πιάνει ένα κόψιμο και είσαι ρεζιλης στη λεκάνη του καμπινέ.

Κάνεις το δυνατό κι έτσι και πιάσει μια παγωνιά τρέμεις σαν το παλιόσκυλο και από την άλλη μεριά, μια μολόχα, ένα χορταράκι ασήμαντο, κάθεται όλη νύχτα και τρώει τους αέρηδες και το χιονιά και το πρωί είναι φρέσκο και δεν του 'γινε τίποτε.

Πουν' η δύναμή, ρε φιόγκο, κάτου από τούτο εδώ το σύμπαν που μας πλακώνει με το βάρος του; Που 'ναι τα μεγαλεία σου και το τουπέ σου; Μια ανάποδη να πάρουμε τα πράματα, στα λεφτά, στα πολιτικά, στην υγεία, στα όλα που την βασίζεις, πας, ξεγράφτηκες και μήτε που θέλουνε να σε θυμούνται οι άλλοι. Πέθανες και περάσανε πενήντα χρόνια και μήτε κανένας ξέρει αν υπήρξες κι αν έκανες και σε φοβηθήκανε και σε λογαριάσανε".

Ο νέος Διογένης

Στου Πατσιούρη με λιμουζίνα!

Ο δρόμος προς Πατσιούρι και κάτω από το Νεκροταφείο, όπως διαμορφώθηκε τελευταία. Όταν υπάρχουν τα χρήματα, οι εταιρείες κάνουν θαύματα!

Το Κατσιουλαίικο σπίτι του Γιώτη

Μου θύμησε τα νιάτα μου και με συγκίνησε η φωτογραφία που ανάρτησε ο ανηψιός μου, ο Γιάννης, του Κατσιουλαίικου σπιτιού του Γιώτη. Ένα καλοχτισμένο σπίτι σ' εκείνη την ερημιά ήταν μια φιλόξενη ζεστή αγκαλιά που δεχόταν όλους ανεξαιρέτως τους εκδρομείς. Στα 22 μου χρόνια, πτυχιούχος και άνεργος,

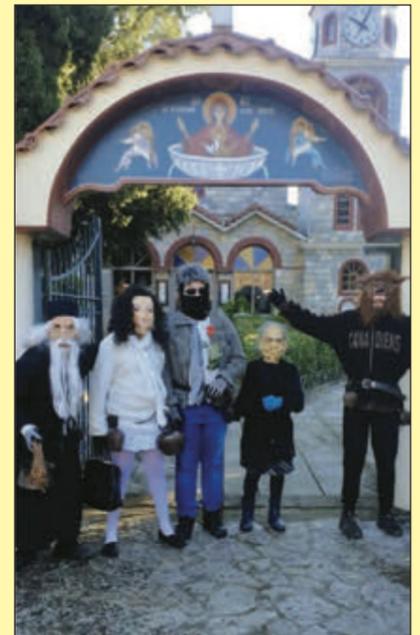

γύριζα με καλή παρέα τα βουνά, έφτασα και στο Γιώτη, κι εκεί συνάντησα και το φίλο μου, το Γιάννη, με την οικογένειά του. Ήταν το '56 ή το '57, όπως γράφει η Σούλα.

Πόσοι Κατσιουλαίοι ξεκαλοκαίρισαν εκεί, πόσοι εκδρομείς φιλοξενήθηκαν!

Μόνο θλίψη προκαλεί η σημερινή εικόνα του (αν είναι σημερινή). Τέτοια κτίρια δεν πρέπει να εγκαταλείπονται στη φθορά του χρόνου. Εκείνα είναι μνημεία που πρέπει να συντηρούνται για να θυμίζουν στην άγονη εποχή μας τα γόνιμα κι ευτυχισμένα χρόνια του τόπου μας.

Ρουγκατσιάρια στη Ραχούλα

Μνήμες του παρελθόντος

Ανακύκλωση για δωρεάν καύσιμα!!!

Εκπαίδευση στα χρόνια της Ξυπολησιάς